

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI, EBEVEYN TUTUMLARI VE
PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Halime YAVİLIOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI,
EBEVEYN TUTUMLARI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

(Examining the Relationship Between Childhood Traumas, Parental Attitudes and
Psychological Well-Being Levels of Prospective Teachers)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Halime YAVİLİOĞLU

Danışman: Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE

Erzurum
Ocak, 2025

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Halime Yavilioğlu tarafından hazırlanan “Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Travmaları, Ebeveyn Tutumları Ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışması 31/01/ 2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve PsikolojikDanışmanlık Bilim Dalında Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Unvan Ad SOYAD

Üniversite Adı

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Unvan Ad SOYAD

Üniversite Adı

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Unvan Ad SOYAD

Üniversite Adı

Aslı ıslak imzalıdır

İkinci Tez
Danışmanı

Unvan Ad SOYAD

Üniversite Adı

Enstitü Yönetim Kurulunun
....../....../.... tarih ve sayılı
kararı.

(İkinci tez
danışmanı yoksa
bu bölümü
siliniz.)

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Refik DİLBER

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi Tezi olarak sunduğum “Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Travmaları, Ebeveyn Tutumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

... / ... / 20..

Aslı ıslak imzalıdır

Halime Yavilioğlu

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans süreci boyunca bana yol gösteren cesaretlendiren her anlamda destek olan pes ettiğimde elimden tutup kaldıran danışman hocam Doç. Dr. Arzu GÜLBAHÇE'ye, tezimle ilgili sorunlarımda bilgisi ve tecrübesi ile bana yardımcı olan Prof. Dr. Başaran GENÇDOĞAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Beni yetiştiren büyük emek ve fedakarlıkla büyüten duaları ile her zaman yanımda olan sergiledikleri tutumla şuan ki sevdiğim benliğimin ve becerilerimin oluşmasında rol oynayan annem Macide, babam Nesih YAVİLIOĞLU' na; hayat yolunda bana kılavuzluk yapan maddi manevi destek sağlayan kardeşlerim Hasan Tahsin, Cahide, Mesut ve Zeliha YAVİLIOĞLU' na, motivasyon ve mutluluk kaynaklarım canım yiğenlerim Irmak, Ali Kerem, Enver Ethem, İsa Maruf, Yavuz Talha ve Enes Talha'ya çok teşekkür ederim. Eğitim ve kariyer hayatıma bilgileri ile yön ve destek veren meslektaşım ve kıymetli abim Mahmut Orhan' a teşekkür ederim.

Yüksek lisans tezimi yazarken bana manevi destek veren paylaşımları ve fikirleri ile stresimi azaltan yeni bilgiler öğrenmemi sağlayan arkadaşım Elif EMEK ve bilgisayarını paylaşarak bu süreçte her anımda yanımda olup bana olan inancı ile bu süreci güzel atlatmama vesile olan sevincime ortak olan Maryam Adli HAMZAHKHANLOU' ya teşekkür ederim. Hayatımda birlikte yeni şeyler keşfedip yeni deneyimler elde ettiğim her zaman gönlüme yoldaş anılarımin baş kahramanlarından olan dostum ve sırdaşım Merve Kasımoğulları' na teşekkür ederim.

Eğitim hayatımın başlangıcı olan birinci sınıftan itibaren hayatımda olan dostluğun, kardeşliğin ve arkadaşlığın en özelini ve güzelini bana yaşatan beraber başarmanın örneklerini bana hayatım boyunca gösteren beni benden iyi tanıyan dostum Büşra Alper Yavuz'a varlığı için teşekkür ederim.

Bana hayatı, insanları, doğayı ve hayvanları sevmeyi öğreten sabır, tevekkül, merhamet ve güzel ahlakın ne olduğunu model olarak gösteren sevgisi ve şefkati ile beni sarıp sarmalayan dedem Ethem ve anneannem Firdevs Sefiloğlu' na teşekkürü borç bilirim.

Halime YAVİLIOĞLU

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI, EBEVEYN TUTUMLARI VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Halime YAVİLİOĞLU

Ocak 2025, 114 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarında çocukluk çağı travmaları, ebeveyn tutumları ve psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılıklarını belirlemektir.

Yöntem: Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 2024-2025 Güz dönemi öğrencilerinden uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 741 katılımcıdan veri toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği ve Anne Baba Tutumları Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 22.00 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluş, çocukluk çağı travmaları ve anne baba tutumları puanlarının demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre anne baba tutumlarını daha fazla koruyucu/istekçi ve otoriter algıladıkları ve çocukluk çağı travmalarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, 24-26 yaş ile 30 ve üzerindeki öğrencilerde psikolojik iyi oluş puanları daha yüksek bulunmuştur. Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal ve Aşırı Koruma Kontrol yüksek puanlarının psikolojik iyi oluşu azalttığı, Demokratik Ana-baba tutumlarının psikolojik iyi oluşu artırdığı saptanmıştır. Demokratik Ana-baba tutumu boyutu puanlarının Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarını azalttığı; Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanlarının ise Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarını artırdığı saptanmıştır. travmanın kaynağı aile olan öğrencilerin Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları daha yüksek bulunmuştur.

Sonuçlar: Psikolojik iyi oluşun, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol düzeyleri ile negatif yönlü bir ilişki sergilediği; buna karşılık, demokratik ebeveyn tutumlarının psikolojik iyi oluşu destekleyici bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Aile kaynaklı travmaların, bireylerin otoriter ebeveyn algısını ve çocukluk çağı travma düzeylerini anlamlı biçimde artırdığı saptanmıştır. Çocukluk döneminde maruz kalınan travmaların bireylerin ilerleyen yaşantılarında karşılaştıkları olumsuz deneyimlerin çeşitliliğini ve şiddetini artırdığı görülmektedir. Bulgular, travmanın türüne bağlı olarak bireylerde farklı psikolojik etkiler meydana getirdiğini ve özellikle aile kaynaklı travmaların daha derin duygusal izler bıraktığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: çocukluk çağı travmaları, psikolojik iyi oluş, anne baba tutumları, öğretmen adayları

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD TRAUMAS, PARENTAL ATTITUDES AND PSYCHOLOGICAL WELL-BEING LEVELS OF PROSPECTIVE TEACHERS

Halime YAVILIOĞLU

January 2025, 114 Pages

Purpose: The aim of this study is to examine the relationship between childhood traumas, parental attitudes and psychological well-being levels in prospective teachers and to determine the differences of these variables according to various demographic variables.

Method: Relational survey method, one of the quantitative research methods, was used in the study. Data were collected from 741 participants who were selected by convenience sampling method from the 2024-2025 Fall semester students studying at Atatürk University Kazım Karabekir Faculty of Education. Personal Information Form, Psychological Well-Being Scale, Childhood Traumas Scale and Parental Attitudes Scale were used as data collection tools. The data were analyzed with SPSS 22.00 program.

Findings: The findings of the study revealed that pre-service teachers' psychological well-being, childhood traumas and parental attitudes scores showed significant differences according to demographic variables. It was determined that male students perceived their parents' attitudes as more protective/demanding and authoritarian than female students and had more childhood traumas. In addition, psychological well-being scores were found to be higher in students aged 24-26 and students aged 30 and over. High scores of Physical Neglect, Emotional Neglect and Overprotective Control were found to decrease psychological well-being, while Democratic Parental Attitudes were found to increase psychological well-being. Democratic Parental Attitude dimension scores decreased Emotional Abuse dimension, Physical Abuse dimension, Physical Neglect dimension, Physical Neglect dimension, Emotional Neglect dimension, Sexual Harassment dimension, Overprotective Control dimension and Childhood Trauma Scale scores; Protective Parental Attitude dimension and Authoritarian Parental Attitude scores increased Emotional Abuse dimension, Physical Abuse dimension, Physical Neglect dimension, Emotional Neglect dimension, Sexual Harassment dimension, Overprotective Control dimension and Childhood Trauma Scale scores. Students whose family was the source of trauma had higher scores in Authoritarian Parental Attitude and Childhood Trauma Scale.

Conclusions: Psychological well-being was negatively correlated with physical neglect, emotional neglect and overprotection-control levels; on the other hand, democratic parental attitudes were found to be a supportive factor for psychological well-being. It was found that family-related traumas significantly increased individuals' perception of authoritarian parents and childhood trauma levels. It is seen that childhood traumas increase the diversity and severity of negative experiences that individuals face in their later lives. The findings reveal that traumas have different psychological effects on individuals depending on the type of trauma and especially family-based traumas leave deeper emotional scars.

Keywords: childhood traumas, psychological well-being, parental attitudes, prospective teachers

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	10
Giriş	10
Araştırmanın Amacı.....	14
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	15
Araştırmanın Sınırlılıkları	17
Varsayımlar	17
Terim ve Tanımlar.....	17
İKİNCİ BÖLÜM	18
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	18
Travma	18
Çocukluk Çağı Travmaları.....	19
Çocukluk Çağı İhmal ve Türleri	21
Çocukluk Çağı İstismar ve Türleri	23
Anne Baba Tutumları.....	26
Demokratik Anne Baba Tutumu	27
Otoriter/Baskıcı Anne Baba Tutumu	28
Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu	28
İzin Verici-Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu.....	29
Psikolojik İyi Oluş	30
İlgili Araştırmalar	35
Anne Baba Tutumu ile İlgili Araştırmalar	35

Çocukluk Çağı Travmaları ile ilgili Araştırmalar	37
Psikolojik İyi Oluş İle İlgili Araştırmalar	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	42
Yöntem	42
Araştırma Yöntemi.....	42
Evren ve Örneklem	42
Veri Toplama Araçları	43
Kişisel Bilgi Formu	43
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ).....	43
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIOÖ).....	44
Anne Baba Tutumları Ölçeği	44
Süreç.....	45
Verilerin Analizi.....	45
Araştırmacı Rolü	46
Geçerlik ve Güvenirlik.....	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	48
Bulgular	48
BEŞİNCİ BÖLÜM	72
Tartışma ve Sonuç	72
Öneriler.....	83
KAYNAKÇA	86
EKLER	97
ÖZ GEÇMİŞ.....	112

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Ölçeklere ilişkin Skewnes-Kurtosis analizleri	46
Tablo 2. Ölçeklerin Cronbach Alfa Katsayıları.....	46
Tablo 3. Araştırmaya alınan öğrencilerin özellikleri ile ilgili bulgular (n=680)	48
Tablo 4. Ana-baba Tutumu Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri	51
Tablo 5. Ana-baba Tutumu Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği arasındaki ilişki ile ilgili korelasyon değerleri	53
Tablo 6. Öğrencilerin Ana-baba Tutumlarının ve Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik İyi Oluşu yordamasına ilişkin Lineer Regresyon Analizi sonuçları.....	54
Tablo 7. Araştırmaya alınan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre Psikolojik İyi Oluş, Ana- baba tutum ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklar	56
Tablo 8. Araştırmaya alınan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre Çocukluk Çağı Travmaları puanları açısından farklar	65

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

APA:	Amerikan Psikiyatri Birliği
ÇÇTÖ:	Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
CTQ:	Childhood Trauma Questionnaire
DEHB:	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
DSM-V:	Diagnostic and statistical manual of mental disorders
DSÖ:	Dünya Sağlık Örgütü
PİOÖ:	Psikolojik İyi Oluş Ölçeği
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences
UNICEF:	United Nations Children's Fund

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Travma, bireylerin ruhsal ve bedensel sağlığını olumsuz etkileyen, yaralayıcı ve sarsıcı olaylar için kullanılan bir terimdir (Şar, 1998). Çocukluk çağı travması, Dünya Sağlık Örgütü (1996) tarafından bir kişinin 0-18 yaşları arasında yaşadığı, zihinsel ve fiziksel gelişimi üzerinde zararlı etkisi olan herhangi bir olay olarak tanımlanmaktadır. Çocukluk döneminde yaşanan ruhsal travmalar, çocuk istismarı ve ihmali olmak üzere iki kategoriye ayrılır. Çocuk istismarı; fiziksel, duygusal ve cinsel istismar şeklinde sınıflandırılırken, çocuk ihmali ise fiziksel ve duygusal ihmal olarak değerlendirilir (Runyan vd., 2002). Çocuk istismarı ve ihmali, anne baba veya bakıcı gibi yetişkinler tarafından çocuğa yönelik olarak gerçekleştirilen, toplum normlarına göre zararlı ve uygunsuz kabul edilen, çocuğun sağlıklı gelişimini olumsuz etkileyen her türlü davranış veya uygun davranışların yokluğu olarak tanımlanır (Taner & Gökler, 2004). Fiziksel istismar, çocuğun yaralanma riskine maruz kalmasına neden olan fiziksel saldırıları içeren davranışları, cinsel istismar çocuğun iradesine aykırı olarak dahil edildiği her türlü cinsel eylemi kapsar. Duygusal istismar ise çocuğun psikososyal iyilik halini ve ahlaki gelişimini olumsuz etkileyen davranışları içerir. Duygusal ihmal, çocuğun duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarının yetersiz kalması durumunu ifade ederken, fiziksel ihmal, çocuğun temel yaşam ve bakım gereksinimlerinin karşılanmaması durumudur (Buchtart vd., 2006).

Çocukluk çağı travmalarının psikolojik etkileri, yalnızca çocukluk ve ergenlik dönemleriyle sınırlı kalmayıp, bireyin yetişkinlik yaşamına kadar uzanan uzun vadeli olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Ayrıca bu yaşantıların çocuk üzerindeki etkisi, çocuğun bireysel deneyimlerine ve ihmal ve istismar davranışının ciddiyetine göre önemli ölçüde değişebilmektedir (Şar vd., 2012). Araştırmalar, çocukluk çağı travmalarının bireylerin sosyal ilişkilerini, stresle başa çıkma becerilerini ve genel yaşam kalitesini olumsuz etkileyerek travma sonrası stres bozukluğu, kişilik bozukluğu belirtileri, şizofreni vb. zihinsel sorunlar, anksiyete, depresyon, yeme bozuklukları ve özgüven eksikliği gibi çeşitli psikolojik rahatsızlıklarla ve uzun süreli ya da kalıcı birçok ciddi etkilerle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, çocukluk döneminde yaşanan travmaların ilerleyen yıllarda intihar girişimi riskini artırabileceğine dair önemli bilimsel kanıtlar da bulunmaktadır (Tüccaroğlu, 2021). Dünya Sağlık Örgütü tarafından yürütülen araştırmalar, 15 yaşın altındaki

40 milyondan fazla çocuğun her yıl şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Bu sayı çocukluk çağı travmasının yaygınlığını vurgulamakla birlikte şiddet ve istismarı önemli risk faktörleri olarak tanımlamaktadır (DSÖ, 2021).

Artan çalışmalar ve ilgi sayesinde çocukluk çağı travması hakkında bilginiz ve farkındalığınız artmış olsa bile, dünya çapında dikkat gerektiren yaygın bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Dünyanın dört bir yanındaki insanları etkilediği ve geniş kapsamlı etkileri olduğu için, çocukluk çağı istismarı ve ihmali, kolektif eylem gerektiren küresel bir mesele olarak ele alınmalıdır. Çocukluk çağı travmasının insanlar ve toplum üzerindeki önemli ve kalıcı etkilerini hafifletmek amacıyla sürekli araştırma ve politika geliştirme çok önemlidir (Işık, 2024). Çocukluk çağı travmalarının nedenleri, yalnızca çocuğa özgü faktörleri değil, aynı zamanda çocuğun içinde bulunduğu daha geniş çevresel ve ailesel bağlamları da içeren çok yönlü bir yapı sergiler. Bu nedenle, çocukluk çağı travmalarını anlamak ve ele almak için bireysel, ailesel ve sosyal faktörlerin dinamik bir bütünlük içinde incelenmesi büyük önem taşımaktadır (Bilim, 2012).

Psikoloji disiplininde en çok araştırılan ve tartışılan konuların başında, ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkileri gelmektedir. Bu konu, ebeveynlik tutumlarının, çocukların psikososyal gelişimi, kişilik oluşumu, duygusal düzenleme becerileri ve yaşam boyu süren davranışsal eğilimleri üzerindeki belirleyici rolü nedeniyle geniş bir ilgi alanı oluşturmaktadır (Sümer vd., 2010). Çocuk gelişiminde en kritik zamanların yaşandığı, toplumsallaşmanın sağlandığı, sosyal ve psikolojik gelişimlerinin temelini atılarak çocukların dünya görüşlerinin şekillendiği ilk kurum aile olarak bilinmektedir (Tuncer, 1980). Çocukluk döneminde ebeveyn davranışlarını gözlemleyerek öğrenme, bireyin yeni davranışları öğrendiği bir mekanizma olarak kabul edilir. Bu anlamda, çocuğun sosyal etkileşiminin önde gelen katılımcıları olarak ebeveynler, kişilik gelişimi sürecinde gözlem yoluyla başlatılan öğrenme için önemli modellerden birini oluşturmaktadır. Kişiliğin oluşumunda çocuk, sosyal çevresinin sürekli dönüşümü ve yeniden üretiminde, dolayısıyla kişilik gelişiminde aktif bir katılımcı olarak kabul edilir. (Okcu, 2007). Ebeveynlerin çocuklarıyla olan ilişkilerinde sergiledikleri tüm davranış, tutum ve etkileşim biçimleri, genel olarak ebeveynlik tutumları olarak adlandırılmaktadır. Bu tutumlar, ebeveynlerin çocuklarının gelişimsel ihtiyaçlarını karşılama, onlara rehberlik etme ve duygusal destek sağlama biçimlerini kapsayan geniş bir çerçeve sunar. Anne baba tutumları, çocuğun psikososyal gelişimi üzerinde derin etkiler yaratan, disiplin anlayışından duygusal iletişime kadar uzanan çeşitli dinamikleri içermektedir (Coşkun, 2017).

Anne baba tutumları çeşitli kaynaklarda farklı şekillerde sınıflandırırken, Yavuzer (2020) karşılaştığı tutumları; baskıcı, gevşek, destekleyici, tutarsız, aşırı koruyucu ve kararsız olarak sınıflandırmıştır. Türkiye'de en sık rastlanan üç anne baba tutumu demokratik, otoriter ve koruyucu tutumlardır (Kuzgun & Eldeleklioğlu, 1999).

Demokratik ebeveyn tutumunda aileler, çocuklarına koşulsuz sevgi ve kabul ile yaklaşarak güven temelli bir ilişki kurarlar. Bu yaklaşım, sert ve katı kurallara dayalı disiplin yerine, anlayış ve karşılıklı iletişim esasına dayanan bir disiplin modeli benimser. Demokratik tutumlar, çocuğun fizyolojik, psikolojik ve duygusal gelişimi için ideal bir ortam sağlayarak, bireyin sağlıklı bir kişilik geliştirmesine ve yaşam boyu süren olumlu davranış kalıpları oluşturmaya katkıda bulunmaktadır (Kuzgun & Eldeleklioğlu, 2005).

Otoriter ebeveyn tutumları, yüksek kontrol ve baskı düzeyiyle karakterize edilmektedir. Bu ebeveynler, çocuklarının davranışlarını ve tutumlarını belirli yüksek otorite standartlarına göre şekillendirmeyi, kontrol etmeyi ve değerlendirmeyi amaçlar. Çocuklardan koşulsuz itaat beklenir; talepler sorgulanmaz, iletişim sınırlıdır ve kurallara uyulmaması durumunda ceza yöntemleri devreye girer. Otoriter ebeveynler sıklıkla tehdit, fiziksel güç, sevgiyi geri çekme ve emir gibi disiplin teknikleri uygular. Bu yöntemler, çocuğun sağlıklı psikososyal gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yaratarak çocukların bağımsızlıklarını ve kendilerini ifade etmelerini engelleyip düşük özgüven, pasiflik ve zayıf sosyal becerilere yol açabilir. Bu bağlamda, otoriter ebeveynlik, bağımlı, çekingen, özgüveni düşük ve agresif bireyler yetişmesine anksiyete, depresyon ve içe çekilme, antisosyal davranış ve madde kullanımı gibi problemlerle ilişkilendirilmiştir (Çobanoğlu, 2020).

Koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu, çocuğu aşırı derecede kollama, koruma ve gözlemleme davranışlarıyla tanımlanır. Bu ebeveynler, çocuğun kendi başına yapabileceği görev ve becerileri üstlenerek, çocuğun bağımsız deneyimleme ve öğrenme sürecini engeller. Çocuklarının davranışlarını sıkı bir şekilde kontrol eder ve kararları onlar adına verirler, bu tutum genellikle çocuğu koruma amacıyla açıklanır. Ancak bu yaklaşım, çocuğun özerklik, sorumluluk ve kendine güven geliştirme sürecini olumsuz yönde etkiler. Bu tür ebeveynlik, çocukta başkalarına bağımlılığa, düşük özgüvene, sorumluluk bilincinin gelişmemesine ve sosyal ilişkilerde çekingenlik gibi sorunlara yol açabilir. Aşırı koruma altında yetişen çocuklar, karşılaştıkları sorunlarla başa çıkma becerilerini geliştiremez, diğer bireylere karşı güvensizlik hissi yaşar ve psiko-sosyal gelişimleri olumsuz etkilenir (Kaya, 1997).

Çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişim göstermesi ve bireysel potansiyelini en iyi şekilde gerçekleştirebilmesi için çocukların sosyal çevresinde önemli bir yere sahip olan ebeveynlerin çocuğa karşı tutum ve davranışlarının önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Çocukların

sosyalleşme sürecinde, benlik saygısının oluşumunda, çocuğun kendini algılama biçiminin gelişmesinde, akademik başarı, yaşam doyumu düzeyi, psikolojik iyi oluş gibi birçok değişken üzerinde rolü çok önemlidir (Okcu, 2007). Bu bağlamda, sağlıklı ebeveynlik tutumları; çocukla yapıcı bir iletişim kuran, görüş ve fikir alışverişine önem veren, disiplinli ancak esnek bir yaklaşımı benimseyen, çocuğa yaşına ve gelişim düzeyine uygun sorumluluklar yükleyen ve çocuğun bireysel farklılıklarına saygı gösteren bir tarz olarak tanımlanabilir. Bu tür bir tutum, çocuğun hem psikolojik hem de sosyal açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesine katkı sağlamaktadır (Hale, 2008). Sağlıklı bir aile ortamında büyüyen çocukların, bireysel ve sosyal gelişim açısından birçok olumlu özellik kazandığını görülmektedir. Bu çocukların kendine ve başkalarına saygı duyan, hem kendi sınırlarını hem de diğer bireylerin sınırlarını anlayan ve bunlara özen gösteren bireyler olarak yetiştiği belirtilmektedir. Ayrıca, bu bireylerin yaratıcı düşünme becerileri gelişmiş, girişimci ruhlu, aktif bir yaşam tarzını benimsemiş, özgüveni yüksek, açık fikirli, hoşgörülü ve sağlam sosyal ilişkiler kurma yeteneğine sahip olduğu vurgulanmaktadır. Sağlıklı aile ortamının, çocukların duygusal, bilişsel ve sosyal açıdan dengeli ve uyumlu bireyler olarak yetişmesinde temel bir faktör olduğu ifade edilmektedir (Yılmaz, 2007).

Eğitim sisteminin temel taşı olan öğretmenler, toplumun geleceğini şekillendiren en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Öğretmenler, eğitim süreçlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde aktif bir rol oynayarak, bireylerin zihinsel gelişimini, eleştirel ve bağımsız düşünme becerilerini geliştirmeyi, kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasını ve nitelikli insan gücünün yetiştirilmesini sağlamaktadır. Eğitim, bu işlevleriyle bireylerin ve toplumun gelişiminde merkezi bir konumdadır (Kılbaş, 2003).

Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyi, mesleki motivasyon, iş doyumu ve eğitimdeki etkililiklerini doğrudan etkileyen kritik bir unsurdur. Psikolojik iyi oluş; kendini kabul, çevresel yeterlik, olumlu ilişkiler, özerklik ve amaç duygusu gibi boyutlarıyla öğretmenlerin mesleki başarısını ve yaşam kalitesini destekler. Çocukluk çağı travmaları ve algılanan ebeveyn tutumları, öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde etkili olabilir ve bu durum mesleki performanslarını doğrudan şekillendirebilir. Erken yaşantılarda deneyimlenen olumsuz olaylar, bireylerin duygusal dengesini ve stresle başa çıkma kapasitelerini etkileyerek mesleki tükenmişlik riskini artırabilir. Buna karşın, olumlu ebeveyn tutumları, bireyin duygusal dayanıklılığını destekleyerek psikolojik iyi oluşunu artırabilir ve öğretmenlerin sınıf yönetimi ile öğrenci-öğretmen ilişkilerinde daha etkili olmasını sağlayabilir. Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek öğretmenler, öğrencilerle daha sağlıklı iletişim kurabilir, destekleyici sınıf ortamları yaratabilir ve öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha

verimli bir şekilde yönlendirebilir. Bu bağlamda, öğretmenlerin çocukluk deneyimlerinin, algıladıkları ebeveyn tutumlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesi, meslek hayatlarında karşılaşılabilecekleri zorluklarla başa çıkabilmeleri için uygun destek mekanizmalarının geliştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu nedenle, öğretmenlere bütüncül bir yaklaşımla destek sunularak, hem bireysel hem de mesleki gelişimlerine katkıda bulunulması gerekmektedir. Bir öğretmenin mesleki yetkinlik düzeyi, sunduğu eğitimin niteliğini belirleyen temel faktörlerden biridir. Bu bağlamda, öğretmenin hizmet öncesinde yeterli bir eğitim almasıyla beraber hizmet süresince kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağlayacak fırsatlara erişimi sağlanmalıdır (Erkoç, 2010).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarında çocukluk çağı travmaları, ebeveyn tutumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve bu değişkenlerin demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Bu amaçla aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretmen adaylarında çocukluk çağı travmaları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öğretmen adaylarında anne baba tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmen adaylarında çocukluk çağı travmaları ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının çocukluk çağı travmaları düzeyleri psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamakta mıdır?
5. Öğretmen adaylarının algıladıkları ebeveyn tutumları psikolojik iyi oluş düzeylerini yordamakta mıdır?
6. Öğretmen adaylarında çocukluk çağı travmaları düzeyi ile cinsiyetleri, yaşları, eğitim gördükleri bölümler, eğitim gördükleri sınıf düzeyi, ailelerinin gelir düzeyi, anne ve babalarının eğitim düzeyleri, anne babanın birliktelik durumu, çocukluk çağında travma yaşama durumu, yaşanan travma türü ve kaynağı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Öğretmen adaylarında anne baba tutumları düzeyi ile cinsiyetleri, yaşları, eğitim gördükleri bölümler, eğitim gördükleri sınıf düzeyi, ailelerinin gelir düzeyi, anne ve babalarının eğitim düzeyleri, anne babanın birliktelik durumu, çocukluk çağında travma yaşama durumu, yaşanan travma türü ve kaynağı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
8. Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş düzeyleri ile cinsiyetleri, yaşları, eğitim gördükleri bölümler, eğitim gördükleri sınıf düzeyi, ailelerinin gelir düzeyi, anne ve

babalarının eğitim düzeyleri, anne babanın birliktelik durumu, çocukluk çağında travma yaşama durumu, yaşanan travma türü ve kaynağı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Çocukluk çağı travmaları kavramına bakıldığında insanlık tarihi kadar eski ve dünyada olduğu kadar Türkiye’de de yaygın olduğu görülmektedir (Yeniçeri, 2021). Çocukların erken dönemde yaşayabilecekleri ve olumsuz sonuçlar doğurabilecek travmatik yaşantılar bireyin fizyolojik, psikolojik, sosyal gelişimlerini etkilemektedir. Çocukluk dönemindeki gelişim görevlerini yerine getirememesi ve hayata karşı zorluklarla başa çıkmasını sağlayacak olan becerilerden yoksun kalmasına sebep olabilir (Kapçak, 2022). Bununla birlikte bireyin doğduğu andan itibaren hayatında önemli bir yer edinen çocuğun nasıl bir birey olacağını şekillendiren toplumsal beceriler kazanmasını sağlayan doğrudan ya da dolaylı travmalara maruz kalabileceği ilk kurum ailedir. Kişiliğin gelişmesinde ve şekillenmesinde büyük bir etkiye sahip olan çocukluk ve ergenlik döneminde geçirilen travmatik yaşantılar ve algılanan ebeveyn tutumları bireyin yaşam boyu süren bilişsel, duygusal, duyuşsal gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir (Ertan, 2022). Bu nedenle, bu kavramların birbiriyle ilişkisini anlamak, bireylerin ruh sağlığı, yaşam doyumu ve toplumsal uyumunu artırmaya yönelik müdahaleler için önemli bir bilimsel temel oluşturur. Bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri, yalnızca bireysel yaşam kalitesini değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı da etkiler. Psikolojik iyi oluşu yüksek bireyler, topluma daha aktif, üretken ve uyumlu bireyler olarak katkıda bulunur (Çelik, 2016). Yaşamın ilk yıllarında geçirilen travmatik yaşantılar ve algılanan olumsuz ebeveyn tutumlarının psikolojik iyi oluş üzerindeki olumsuz etkilerini erken yaşta tespit etmek, bireylerin uzun vadeli ruh sağlığını korumak için müdahale fırsatları sunar. Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkileri, bireyin yaşam boyu sürecek olan sosyal ilişkilerinde güvenli bağlanma ve pozitif iletişim örüntüleri geliştirmesini eğitim ve iş yaşamında daha başarılı ve sürdürülebilir bir performans sergilemelerini sağlar (Dereli, 2020). Psikolojik iyi oluş düzeyi yüksek bireyler, ebeveyn olduklarında da çocuklarına daha pozitif bir tutum sergileme eğilimindedir. Psikolojik iyi oluş, bireyin genel yaşam memnuniyetinin yanı sıra mesleki başarı ve dayanıklılığı üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir Öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen çocukluk çağı travmaları ve ebeveyn tutumları gibi faktörlerin belirlenmesi, eğitim fakültelerinde bireysel farkındalık ve destek programlarının oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Bu tür bir çalışma, öğretmen yetiştirme süreçlerinde önleyici ve iyileştirici stratejilerin geliştirilmesine olanak tanıyabilir (Zümbül, 2019).

Ülkemiz genç ve dinamik bir nüfus yapısına sahiptir. Eğitim sisteminin temel taşlarından biri olan öğretmenler, bireylerin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim süreçlerinde

kritik bir role sahiptir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının mesleki ve kişisel gelişimlerini anlamaya yönelik çalışmalar kişisel ve toplumsal yönlerde gelişmelere yol açabilir (Demirbaş vd., 2023). Öğretmen adayları üzerine yapılan araştırmalar ile bireysel ve psikolojik özelliklerini anlamak mesleki yeterlilik, psikolojik dayanıklılık ve eğitim sürecine olan katkılarını artırmaya yönelik politikaların oluşturulmasına rehberlik eder (İkiz & Aşıcı, 2018). Ayrıca eğitim politikalarının geliştirilmesine ve öğretmen yetiştirme programlarının daha etkili hale getirilmesine katkıda bulunabilir (Cihangir, 2009). Psikolojik iyi oluş gibi bir alanda çalışma yapmak öğretmen adaylarının stresle başa çıkma, tükenmişliği önleme ve olumlu bir psikolojik durum sergileme kapasitesi, meslek yaşamında karşılaştıkları zorluklara karşı hazırlıklı olma durumlarına yönelik bir öngörü sağlayabilir. Öğretmen adaylarının bireysel geçmişleri, meslek yaşamlarını ve öğrencilerle olan ilişkilerini doğrudan etkileyebilir (Doğan, 2024). Bu çalışma, öğretmen adayları özelinde yapılmış sınırlı sayıda araştırmaya katkı sağlayabilir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinde ve toplumun şekillenmesinde önemli bir etken olan öğretmen mesleğinin adaylarında yapılacak böyle bir çalışmanın araştırma sonuçlarının toplumun daha geniş bir kesiminin psikolojik özelliklerinin incelenmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Çocukluk travmaları, ebeveyn tutumları ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi anlamak, eğitim bilimleri alanıyla birlikte psikoloji alanında da yeni teoriler geliştirilmesine veya mevcut teorilere farklı bakış açıları kazandırmaya yardımcı olabilir. Anne baba tutumları ile ilgili alan yazını tarandığında farklı değişkenler ile ilgili pek çok araştırma olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğretmen adaylarında çocukluk çağı travmaları ile birlikte psikolojik iyi oluş değişkeni ile ilişkisini konu alan doğrudan yapılan araştırma sayısının çok az olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarında çocukluk çağı travmaları, anne baba tutumları ve psikolojik iyi oluş kavramları farklı çalışmalarda ayrı olacak şekilde araştırıldığı görülse de aralarındaki ilişki ve ilişkinin yönü konusunda çeşitli demografik değişkenler ile birlikte bütünsel ve kapsamlı bir çalışmanın mevcut olmadığı gözlemlenmiş ve bu yüzden bunlar arasındaki ilişki araştırma konusu olarak seçilmiştir.

Bu gerekçeler, çalışmanın bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde anlamlı ve faydalı olabileceğini gösterir. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının çocukluk çağı travmaları, anne baba tutumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek, hem bireysel hem de mesleki gelişim açısından çok boyutlu bir perspektif sunarak hem bilimsel hem de uygulamalı alanda önemli sonuçlar doğurabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2024-2025 Eğitim Öğretim yılının Bahar döneminde öğrenim gören Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi öğrencilerini kapsamaktadır.
2. Araştırmaya sadece gönüllü olan öğrenciler katılım sağlamıştır ve araştırma katılımcıların verdikleri cevaplarla sınırlı kalmıştır.
3. Veriler araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlı kalmıştır.

Varsayımlar

1. Araştırma sürecinde kullanılan ölçeklerin araştırmanın amacı doğrultusunda değişkenlerini ölçebilecek düzeydedir.
2. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin kendilerine verilen ölçek sorularına içten ve samimi bir biçimde yanıtladıkları buna karşın çalışmanın seyrini etkileyecek herhangi bir yanıltıcı ifadeye yer vermedikleri varsayılmıştır.

Terim ve Tanımlar

Çocukluk Çağı Travmaları: Çocukluk çağı travması; bireyin on sekiz yaşından önce karşılaştığı çocuğa karşı gerçekleştirilen, çocuğun üzerinde zararlı veya uygun olmayan bir etki yaratan, gelişimini olumsuz yönde etkileyen duygusal, cinsel, fiziksel istismar ve ihmal gibi durumları, bakım veren kişilerden ayrılma, ebeveynlerin kaybı, şiddet, göç, doğal afetler gibi olayları içeren durumlar olarak ifade edilmektedir (Chasan, 2010).

Psikolojik İyi Oluş: Bireyin kendisiyle ve çevresiyle uyumlu bir hayat sürdürebilmesi, doğuştan gelen potansiyel ve yeteneklerinin bilincinde olması, kişisel gelişim gösterebilmesi, yaşamına anlam ve amaç katması, olumlu sosyal ilişkiler kurabilmesi, duygusal dengeyi sürdürebilmesi ve özerk olarak yaşayabilmesinin bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi durumudur (Ryff & Keyes, 1995).

Anne-Baba Tutumları: Anne baba tutumları, ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde sergiledikleri çocuğun duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimi üzerinde doğrudan etkili olup, çocuğun benlik algısı, özgüveni, problem çözme becerileri ve diğer insanlarla olan ilişkilerini şekillendiren davranış ve yaklaşımlar bütünüdür (Darling & Steinberg, 1993).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Travma

Travma, kişinin esenliğine ve psikolojik dayanıklılığına yönelik psikolojik temelli bir tehlikedir ve kişinin esenliğini ve psikolojik dayanıklılığını sürdürmesini zorlaştırır. Travma, bireylerin kendilerini yetersiz hissetmelerine ve kendilerini anlayamamalarına neden olan olaylarla karakterize edilir (Cloitre vd., 2006). Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (APA) 2013 yılında yayınladığı DSM-V'te “gerçek ya da ölüm tehdidi, ciddi yaralanma, cinsel şiddet, varoluşa yönelik tehdit içeren durumlar” olarak tanımlanmaktadır. Sözü edilen bu vakalar bireyde şok etkisi meydana getirebilir; çözülme (dissosiyasyon), yadsıma (inkâr) gibi bazı savunma stratejilerini eyleme geçirebilir ve bazen de geriye dönüşler aracılığıyla olay yeniden yaşanıyor duygusu ortaya çıkabilir (APA, 2013). Dünya Sağlık Örgütü travmayı bireyde sarsıntı yaratan olaylar ile bireyin karşı karşıya kalması sonucunda yaşadığı örselenme olarak açıklamaktadır (WHO, 1992).

Travma kavramı, değişen koşullar ve çeşitli olayların bir sonucu olarak sürekli bir evrime tabidir. Bireyin psikolojik sınırlarının aşılabilmesiyle karakterize edilir ve bu da uzun vadeli psikolojik sorunlara, benlik saygısında bir azalmaya ve derin mutsuzluğa yol açabilir (Briere & Scott, 2016).

Genel bir tanım olarak travma, bireyin kişiliğini ve ruhsal yapısını değiştirerek onu duygusal, davranışsal ve fiziksel olarak olumsuz yönde etkileyen olay ve durumlardan oluşur. Bu tür olaylar, özellikle başa çıkma mekanizmaları yetersiz olduğunda, bireyin yaşamının işlevselliğini bozar. Bu deneyimler, beklenmedik, feci bir deneyimin yanı sıra hatırlananların bir sonucu olarak rahatsızlık ve aşırı yüklenme duygularıyla sonuçlanır. Travmatik olaylar insan eylemlerinden veya doğal olaylardan kaynaklanabilir. Örnekler arasında deprem, sel ve yangın gibi doğal afetlerin yanı sıra savaş, ırksal ve dini önyargı, boşanma, reddedilme, çocuk istismarı, tecavüz ve işkence gibi insan yapımı felaketler de yer almaktadır (Budak, 2009).

Bir olay belirli kriterlere göre travma olarak sınıflandırılabilir. Bireyin daha yaygın ve daha sıradan olan rutin stresleri kontrol edebilmesi daha olasıdır. Travma, olağan dışı, gerçekleşme olasılığı düşük ve kişinin kontrolü dışında olan bir olay olarak tanımlanır. Öte

yandan, travmatik deneyimler nadirdir ve kontrol edilmesi zor, olağandışı durumlar olarak tanımlanır. Olayın kişinin rutin yaşamındaki deneyimlerinin dışında gerçekleşmesi gerekmektedir. (Çelik, 2009). Olayı çevreleyen gerçekler ve duyular kişinin önceden var olan bilişsel şemalarıyla uyuşmadığı için olayı kavramak zordur. Bu olayın neden olduğu artan fizyolojik uyarılma, uygun bilgi işlemeyi ve dolayısıyla bilişsel işlevleri bozarak durumun anlaşılmasını engeller (FishMurray vd., 1987). Bu durumlara maruz kalan kişiler korku, panik ve çaresizlik gibi duyguları yaşarlar (APA, 2014).

Şiddet, ölüm ve yıkım gibi doğrudan yaşanan veya başkalarını, hatta sevdiklerini etkileyen olaylar kişinin yaşama arzusunu ve kapasitesini dünya ve başkaları hakkındaki inançlarına zarar verir. Bunun yanı sıra, bireyin ve sevdiklerinin bedensel bütünlüğünü tehlikeye atar. Travmatik deneyim, kişinin işlevselliğine, uyum yeteneğine ve başa çıkma mekanizmalarını ciddi şekilde bozabilir. Psikopatoloji, bu etkinin yıkıcı psikolojik etkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkabilir. Kişi dirençli bir ruhsal duruma sahipse bu zarar önenebilir (Zara, 2011, s. 91).

Çocukluk Çağı Travmaları

Bir insanın hayatının en önemli ve biçimlendirici dönemlerinden biri, kendi kişiliğinin büyümeye ve gelişmeye devam ettiği ve sağlıklı, sosyal olarak uyumlu bir yetişkin olmak için zemin hazırladığı çocukluk dönemidir. Bireylerin duygusal, davranışsal, sosyal, bilişsel ve fiziksel refahı bu biçimlendirici dönem boyunca derinden etkilenir (Altunpul, 2022).

Çocukluk çağı travmaları, 18 yaşından küçük çocuklara yönelik istismar, ihmal ve kötü muamelenin yol açtığı travmaları içerir ve literatürde çocuk istismarı ve çocuk ihmali kategorileri altında değerlendirilmektedir (Kara vd., 2018). Bir çocuğun fiziksel, duygusal veya psikolojik ihtiyaçlarının karşılanma durumu, kendisine yönelik sözlü veya fiziksel tehlike ya da kendisiyle cinsel temas gibi aniden ve tekrar tekrar ortaya çıkabilen olay ve durumlar çocukluk çağı travmaları olarak adlandırılır. Bu durum ve olayların çocuğun büyümesi ve hayata uyum sağlamasını etkilediği düşünülmektedir. Bu olaylar meydana geldiğinde, kısa süreli zayıflamaya ve gencin halihazırda öğrenmiş olduğu başa çıkma becerilerinde değişikliklere neden olur (Kurtuldu, 2019). İstismar, çocuğa karşı bu ve benzeri durumlar aktif olduğunda gerçekleşirken, ihmal bu olumsuz eylemlerin pasif durumunu tanımlamak için kullanılan terimdir (Güler vd., 2002).

Çocuk ihmali, çocuğun bakım veren kişiler tarafından temel ihtiyaçlarını reddetmesi durumunda ortaya çıkar. Fiziksel ve duygusal olmak üzere iki kategoride değerlendirilir (Kara, 2004). Çocuk istismarı kavramı ise Dünya Sağlık Örgütü tarafından “bir yetişkinin

bilinçli veya bilinçsiz olarak çocuğun sağlığını, fiziksel gelişimini ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranışı” olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, istismarın temelinde, bir yetişkinin eylemlerinin çocuklar üzerindeki etkisinin, amaçtan ziyade davranış tarafından belirlendiğini vurgulamaktadır (Kaya, 2014). Öte yandan çocuk istismarı, çocukları psikolojik, fiziksel ve duygusal olmak üzere her üç düzeyde de risk altına sokan kalıcı bir senaryodur ve cinsel, duygusal ve fiziksel istismar olmak üzere üç ayrı kategoride incelenmektedir (Yurdakök vd., 2010).

Çocuklar, çocukluk dönemlerinde bilinçli ya da bilinçsiz olarak aileleri ve yakınları tarafından travmatik yaşantılara maruz bırakılabildikleri gibi, dışarıdan kişiler ya da akranları tarafından da travmatik yaşantılara maruz bırakılabilirler (Yurdakök vd., 2010). Çocukluk çağı travmaları, tekrarlayan doğası, sürekliliği, çocuğa yakın kişiler tarafından işlenmesi ve çocuğun gelişimsel alanlarını etkileyerek yaşamın sonraki aşamalarını etkileme kapasitesi nedeniyle tespiti ve tedavisi en zor travma çeşidi olarak kabul edilmektedir (Yılmaz, 2003).

Hayal ile gerçeği ayıran zihinsel ve fiziksel çizgiler stresli bir olaydan sonra bulanıklaşabilir. Dahası çocuk veya ergenler hayatın karmaşık ve korkutucu risklerle dolu olduğuna inanır. Birey başka bir kişi tarafından şiddete maruz kaldığında, yetişkinlere olan inancı sarsılır. Çocuk oldukça öfkelenebilir ve yanlış varsayımlarda bulunabilir. Buna ek olarak, çocuklar kendilerini olayın nedeni olarak görebilir, bu da suçluluk ve utanç duygularına yol açabilir (Zara, 2011).

Çocukluk çağında yaşanan travmatik durumlar sürekli ihmal ve istismara maruz kalınan ortamda yaşamaya devam edilmesi çocuğun kişiliğini ve uyum sürecinde ki gelişimini önemli ölçüde etkiler. Bu gençler tipik gelişimsel ilerlemenin aksine yeteneklerini ortaya koyamazlar. İstismar yaşayan çocuklarda kötü deneyimler sonucunda gerçekçi ve soyut anıların kaydedilmesi, hafıza ve bilişsel gelişim alanlarında aksaklıklara neden olabilmektedir. Sonuç olarak, bu sorunlar gençlerde fiziksel ve psikolojik semptomlara neden olur (Kurtuldu, 2019).

Psikolojik olarak travmatik kazalarda fiziksel olarak yaralanan çocuklar sürekli olarak eski benliklerini, daha önce sağlam ve mükemmel olan kişiliklerini yad etme eğilimindedir. Kendilerinden nefret edebilir, sürekli pişmanlık ve aşağılanma hissedebilir ve zorbalara karşı çaresiz bir öfke ve umutsuzluk duyabilirler. Bu grupta intihar girişimleri nadir değildir. Ciddi şekilde sınırlı bir gelecek duygusu, insanlar ve yaşam hakkındaki değişen tutumlarla birlikte, çocuklukta ortaya çıkan travma ve aşırı stres bozukluklarında önemli görünmektedir. Cinsel travma geçirmiş kadınlar erkeklerden kaçınabilir ya da onlara aşırı davranışlarda bulunabilir. Bu davranış kısmen rol yapma ve kısmen de tutum değişikliklerini yansıtır. Çocukluk çağı

travması düşüncenin bastırılmasına, uyku sorunlarına, aşırı irkilme reflekslerine, gelişimsel gerilemelere, sıradan endişelere, kasıtlı kaçınmaya, paniğe, sabırsızlığa ve aşırı tetikte olmaya neden olabilir. Güçlü bir şekilde resmedilen ve tekrarlanan anılar, tekrarlayan davranışlar, travmaya özgü fobiler ve insanlar, hayat ve gelecek hakkında değişen görüşler bunları daha da kötüleştirebilir. Çocukluk çağı travmalarıyla ilişkili ruh sağlığı sorunları hakkında birçok araştırmaya yer verilmiştir. Çocuğun travmanın günlük klinik belirtileri davranım bozukluğu, sınır kişilik, majör affektif bozukluk, DEHB, fobik bozukluk, dissosiyatif bozukluk, obsesif-kompulsif bozukluk, panik bozukluk, uyum bozukluğu vb. teşhis etmek için kullanılabilir. (Terr, 1991).

Dünya çapında çocukluk travmalarını inceleyen Dünya Sağlık Örgütü 2014 yılında yetişkinlerin yaklaşık %23 oranında fiziksel istismara, %16,3 oranında fiziksel ihmale ve %36,3 oranında duygusal istismara maruz kaldığını bildirmiştir. Hem erkekler hem de kadınlar istismara maruz kalmaktadır ancak kadınların cinsel saldırıya uğrama olasılığı daha yüksektir (DSÖ, 2014). Kültürel anlayışa göre çocuk istismarı uygunsuz davranış ve utanç verici davranışlar ile çocuğa kötü muamele de bulunmak olarak tanımlar. Bu davranışların uygunluğu ve kabulü kültüre göre farklılık gösterir (Polat, 2007). Çocuklara kötü muamele, doğum öncesi, bebeklik, çocukluk, ergenlik, erken yetişkinlik ve yetişkinler dahil olmak üzere tüm yaş gruplarında tüm ırklardan, etnik kökenlerden, sosyoekonomik sınıflardan ve inançlardan çocukları etkileyen önemli bir sorundur (Branco vd., 2010).

Çocukluk Çağı İhmal ve Türleri

Çocukluk Çağı Duygusal İhmal.

Duygusal ihmal, çocukluk çağı travmalarının en yaygın türlerinden biri olmasına rağmen fark edilmesi, araştırılması ve yasal olarak çözümlenmesi en zor sorunlardan biridir (Köroğlu, 2023). Bu ihmal türü fiziksel davranışları içermez daha ziyade bakıcılarla etkileşim yoluyla çocuğun psikolojik gelişimi üzerindeki zararlı bir etkiyi içerir (Taner & Gökler, 2004). Genel olarak çocuğa bakım veren veya çocuğun hayatındaki diğer önemli kişiler tarafından gerçekleştirilen, çocuğun duygusal gelişimini engelleyen sevgi, ilgi, şefkat, destek ve aidiyet duygusu gibi duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması ve psikolojik sorunların bu kişiler tarafından göz ardı edilmesi ile karakterize edilir (Şar, 1998). Çocuğun aile içi şiddeti tanınmasına fırsat verilmesi, aykırı davranışlarına kasıtlı olarak göz yumulması ve yeterli istikrarın sağlanamaması yer almaktadır (Stoltenborgh vd., 2013). Duygusal ihmal, ebeveynlerin kötü niyetli olmadığı durumlarda bile zaman içerisinde ortaya çıkabilen bir durumdur. Ebeveynler veya bakıcılar tarafından çocuğa zarar vermek için açık bir niyet olmasa da, zaman eksikliği, bir işe yoğunlaşma, kariyere odaklanma veya diğer benzer

koşullar gibi değişkenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkması mümkündür (Dash & Jena, 2020).

Duygusal istismarın pasif bir türü olan duygusal ihmal, diğer travma türlerinin bir uzantısı olarak, zararlı bir duygusal durumla birlikte devam eder. Duygusal ihmale maruz kalan çocukların ilerleyen yaşlarında önemli zorluklarla karşılaşmaları oldukça muhtemeldir. Bu zorluklar arasında sosyal kopukluk, güvenli, sağlıklı ve sevgi dolu ilişkiler kuramama ve sürdürmemeye, benlik, kimlik ve amaç değişiklikleri, özgüven eksikliği ve gelişimsel gecikmeler yer alabilir (Demirkapı, 2013). Bu kişilerin depresyon, anksiyete, uyuşturucu kullanımı, sapkın cinsel davranışlar ve uygunsuz başa çıkma stratejileri gibi riskli davranışlarda bulundukları bilinmektedir. Bu kişilerin yaygın olarak bu davranışlarda bulundukları tespit edilmiştir (Mutlu Dakak, 2023).

Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal.

Kapsamı açısından, fiziksel ihmal fikri geniş bir konu yelpazesini kapsar. Uygun beslenme, barınma, temizlik, uygun tıbbi tedavi, eğitim, vücuda ve hava koşullarına uygun kıyafetler sağlama ve koruma, çocuğa bakan kişinin görev alanına giren tüm sorumluluklardır (Barnett vd., 1993). Bu tür ihmal, yeterli beslenme, uygun kıyafetler, kişisel temizlik, tıbbi tedavi, güvenlik ihlali ve uygun gözetim dahil olmak üzere çocukların temel fiziksel gereksinimlerinin karşılanmaması nedeniyle ortaya çıkan zararlar ilgilidir (Stoltenborgh vd., 2013). Fiziksel ihmal, bir çocuğun fiziksel bakımının ihmal edildiği veya geciktirildiği, çocuğun evden kovulduğu, uzun süre yalnız bırakıldığı veya başkalarıyla bırakıldığı, terk edildiği veya tehlikelere karşı önlemlerin alınmaması gibi durumlarda meydana gelir (Şar, 1998). Bu ihmal, insanları embriyonik dönemden yetişkinlik dönemine kadar etkileyebilecek geniş kapsamlı etkileri barındırır (Zhang vd., 2024).

Bu tür bir ihmal, somut ve gözlemlenebilir özellikleri nedeniyle genellikle duygusal ihmalden daha fark edilebilirdir. Dış belirtiler olarak ortaya çıkabilecek göstergeleri arasında yetersiz kıyafetler, standartların altında fiziksel görünüm, kişisel hijyenin göz ardı edilmesi, akranlarına göre fiziksel gelişimdeki farklılıklar ve zararlı davranışların varlığı sayılabilir (Hildyard & Wolfe, 2002). Fiziksel ihmal, fiziksel istismardan daha sık görülür. Fakat ölüm ya da gözlemlenebilir bir zararla birlikte görülmediği sürece gözden kaçabilir. Kesin bir tanısı olmadığı için bu durumun yansımaları göz ardı edilmektedir. Öte yandan, konuyla ilgili yapılan araştırmalar, ihmalin çocuklar üzerindeki sonuçlarının istismarın etkileriyle oldukça benzer olduğunu göstermektedir (Polat, 2007). İhmal, istismardan pasif durumuyla ayrılırken, istismar aktif bir eylemdir (Kara vd., 2004).

İhmalkâr davranışlar nedeniyle çocuğun gelişim alanları belirgin şekilde bozulur. Fiziksel ihmal, çocukların büyüme ve gelişme sürecinde sağlıklarına zarar vermekle birlikte bilişsel, duygusal ve sosyal ilerlemelerini de sekteye uğratır. Çocukların bu tür koşulların bir sonucu olarak akademik performanslarında da zorluklarla karşılaştıkları bilinmektedir (Güner vd., 2010; Taner & Gökler, 2004).

Cinsel ihmal ise çocukları cinsel istismardan korunmaması, sağlıklı cinsel kimlik gelişimini teşvik eden bir ortamın yaratılmaması, yaşa uygun cinsel eğitimin verilmemesi cinsel gelişimlerini ihmal etmeyi ve ilgisiz kalmayı içerir. Çocuğun sürekli olarak okula gitmemesine izin vermek ya da göndermemek, çocuğun okula başlamasını geciktirmek ve bakım, iş gibi sorumluluklar nedeniyle eğitim sürecine engel olmak, çocuğun özel eğitim gereksinimlerini belirleyememek ve akademik ilerlemesiyle ilgilenmemek eğitim ihmali olarak açıklanmaktadır. Fakat bu iki tür hakkında ayrıntılı bilgi literatürde daha az yaygındır (Bilim, 2012).

Çocukluk Çağı İstismar ve Türleri

Fiziksel İstismar.

Dünya Sağlık Örgütü fiziksel istismarı, bir kişiye yönelik, fiziksel sağlığını ve öz saygısını olumsuz yönde etkileyen kasıtlı bir davranış biçimi olarak tanımlamaktadır (Yurdakök, 2010). Fiziksel istismarın çeşitli tanımları olmasına rağmen, hepsi de çocuğun sağlığı üzerinde zararlı bir etkisi olduğu ve vücutta yaralanmalara yol açtığı konusunda hemfikirdir. Çocukların fiziksel şiddet mağduru olduğunu gösteren çok sayıda veri olmasına rağmen, durumları çok az dikkat çekmiştir. Çocuk Koruma Hizmetleri, kötü muamele gören gençlerin yaşadığı evlerde bir ebeveyn ya da üvey ebeveyn tarafından uygulanan fiziksel şiddet ve/veya yaralanma vakalarını kayıt altına almıştır (Pelcovitz vd., 2000). Bazı kültürler dayak, tokat ve diğer fiziksel disiplin biçimlerini kabul edilebilir eğitim yöntemleri olarak onaylasa da, bir çocuğa kasıtlı olarak verilen her türlü fiziksel zarar veya risk fiziksel istismardır (Terzi, 2024).

Fiziksel istismar, verilen zararın niteliğine göre farklılık gösterir. Kişi bu travmanın bir sonucu olarak yara izlerine de sahip olabilir. Fiziksel istismar teşkil eden eylemlerin çocuğun fiziksel görünümü üzerinde bariz bir etkiye sahip olduğu için tespit edilme olasılığı, diğer istismar ve ihmal türlerine kıyasla daha yüksektir. Bazı üst düzey fiziksel istismar örnekleri arasında alevli maddelerle temas, kişinin nefes almasının engellenmesi ve dayanılmaz derecede acı veren çeşitli eylemlere katılması yer alır. Orta düzey fiziksel istismar, küçük çaplı elle taciz, saç çekme, çimdikleme ve rahatsız edici yiyecekleri bireyin ağzına zorla sokmayı içerebilir (Runyan vd., 2002). Bedende meydana gelen morarmalar, çürükler, yanık

izleri, kırıklar gibi belirtiler fiziksel istismarın en belirgin belirtisi olsa da, bu tür istismarın etkileri bedene yansımalarının yanında ciddi zihinsel ve duygusal zararlara da neden olabilir.

Erken dönemlerde beyin gelişimi çevresel faktörlere karşı çok hassastır. Kritik bir gelişim döneminde, istismar ve ihmale maruz kalan çocuklar, nörogelişimsel sorunlarla birlikte sıklıkla korku, tehlike, engellenme veya yoksunluk hissederler ve stres tepkisi uyarılma sistemini aşırı aktive eder. Travmatik stres, beyne kalıcı zarar veren nörotransmitter ve hormon dengesizliklerine neden olur. Ergenlik ve yetişkinlik boyunca devam eden bu beyin yeniden şekillenmesi duygusal, bilişsel ve davranışsal işleyişi etkileyebilir. Ayrıca fiziksel istismar çocuklarda belirli davranış sorunlarına neden olur. Bu çocuklarda uyku, tik ve konuşma sorunları daha sık görülür. Dil gelişiminde gerileme, yatak ıslatma, parmak emme, zayıf sosyal etkileşimler, saldırganlık ve uygunsuz davranışlar da görülebilir (Gökler, 2002).

Duygusal İstismar.

Duygusal istismar, bir çocuğun büyümesi için gerekli olan ve bakıcıların sorumlu olduğu ortam ve destekten mahrum bırakıldığı veya kasıtlı olarak desteğin geri çekildiği durumlar olarak tanımlanır. Duygusal ihmal ile duygusal istismar arasındaki fark, ilkinin çocuğun psikolojik ve duygusal refahına zarar veren hem ihmalleri hem de eylemleri içermesidir (DSÖ, 2006).

Duygusal istismar, yaş veya pozisyon, uzmanlık, statü ve diğer faktörler açısından onları etkileme kabiliyetine sahip olanlar tarafından çocuğun kimlik oluşumunu, kişiliğini ve sosyal etkileşimlerini olumsuz yönde etkilediği bir durumu ifade eder. Çok sayıda duygusal istismar biçimi mevcuttur. Bunlar şunları kapsar: çocuğun hareket kabiliyetinin kısıtlanması, değersizlik duyguları aşılamak, ihmal etmek, aşağılamak, çocuğa suç atfetmek veya kınamak, tehditler savurmak, reddetmek, manipüle etmek, küfür kullanmak, alay etmek, aşağılamak, kıyaslama yapmak, ayrımcılık yapmak, aşağılayıcı lakaplar takmak, aşırı yüklenmek, terk etmek, izole etmek, duygusal ihtiyaçları karşılamamak, aşırı baskı uygulamak, yetersizlik duygularını beslemek, kısıtlamalar getirmek, çocuğu sosyal etkileşimlerden mahrum bırakmak ve kendine bağımlılık geliştirmek (Runyan, 2002). Bunlarla birlikte çocuğun gelişimini dikkate almayan tutarsız davranışlar, çocuğun öğrenmesini ve keşfetmesini engelleyen davranışlar, aşırı korumacı bir tutum benimsenmesi, çocuğun reddedilmesi, çocuğun sevdiği eşyalara zarar verilmesi ve arkadaşlarından soyutlama farklı örnek olarak verilebilir (Glaser, 2002). Duygusal istismarın bazı örnekleri arasında mağdurun kendini ait hissetmesine yardımcı olmamak, başarılarını görmezden gelmek, beklendiği gibi

davranmadığında bireyi kendinden veya destekten mahrum bırakmak veya korkmasına neden olan diğer varlıklar ya da kişilerle tehdit etmek sayılabilir (Güler vd., 2002).

Duygusal istismar, yaygınlığı diğer türlerden daha fazla olmasına rağmen en sık fark edilmeyen istismar türüdür. Bu konu, cinsel ve fiziksel istismarla aynı düzeyde değerlendirilmelidir. Sonuç olarak, bu olayların fiziksel kalıntıları ortadan kalksa bile, kişi istismarın zihinsel ve duygusal izlerini ömür boyu taşıyabilir. Uzun süreli istismar davranışları gelecekteki yetişkinlik döneminin belirleyicisidir. İstismara uğrayan bireylerin eylemlerinin ve hayatlarını derinden etkileyen birçok istismar biçiminin kültürel bağlamdan bağımsız olarak tanımlanması zorunludur. Bu nedenle, her türlü saldırganlık, çocuğun sevgi arzusunun inkarı, ısrarlı aşağılama ve kişinin psikolojik gelişimini ve refahını baltalayan diğer davranışlar, kültüre göre öğretim yöntemleri olarak görülmemeli ve kullanılmamalıdır (Kolburan, 2020).

Cinsel İstismar.

Dünya Sağlık Örgütü tarafından çocuğun cinsel istismarı, bir çocuğun sosyal normlara veya yasal gerekliliklere aykırı olan, tam olarak anlamadığı, bilinçli olarak kabul edemeyeceği veya gelişimsel olarak kabul edecek kadar olgun olmadığı cinsel davranışlarda bulunması olarak tanımlanmaktadır. Tecavüz, ensest ve reşit olmayanların ticari cinsel sömürüsü cinsel istismar türünden sadece birkaçına örnektir. Cinsel istismar, bir bakıcı tarafından “tamamlanmış veya tamamlanmamış her türlü cinsel eylem, cinsel temas, temassız cinsel etkileşim veya bir çocuğun sömürülmesi” olarak tanımlanır. Avrupa Konseyi tarafından yapılan çocuk cinsel sömürüsü tanımı Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından da kabul edilmektedir. Bu tanım, çocuklarla yapılan zorlayıcı, istismar edici veya sömürücü cinsel faaliyetlerin yanı sıra ulusal yasalarca belirlenen yasal yaştan daha küçük bir çocuğun dahil olduğu cinsel faaliyetleri de kapsamaktadır (Murray vd., 2014).

Çocukla arasındaki yaş farkının en az 6 olduğu yetişkin ve çocuk arasındaki temas ve ilişki, cinsel haz almak amacıyla yetişkinin, çocuğu zorlayarak ya da ikna ederek çocuğu kullanması durumunu içerir (Hancı, 2002). Çocuğun rızası olmadan veya oyunlaştırma gibi çeşitli yollarla çocuğu kandırarak cinsel içerikli videolar izletmek, çocuğun rızası olmadan cinsel bölgelerine dokunmak veya çocuğu kendi cinsel bölgelerine dokunmaya zorlamak, çocukla cinsel içerikli diyaloglar kurmak, bu tür hikayeler anlatmak, sözlü taciz, teşhircilik, röntgencilik ve benzeri davranışların tümü cinsel istismar biçimleri olarak kabul edilir. Yetişkinlerde ise bir kişinin rızası olmadan cinsel aktiviteye katılmaya zorlanması cinsel istismar olarak adlandırılır (Kanbur & Akgül, 2010).

Cinsel istismar, daha şiddetli olabilmesine rağmen diğer çocukluk travmalarına benzer etkilere sahiptir. Çocuklukta istismar, çocuğun güvenini, masumiyetini ve fiziksel kırılganlığını istismar ederek yaşam memnuniyetine ve psikolojik iyi olma haline uzun vadeli zarar verir (Russell vd., 2020). Cinsel istismar mağdurları bağımlılık, depresyon, intihar eğilimi, travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete ve kişilik bozukluğu gibi çeşitli ruhsal hastalıklar açısından önemli risk altındadır (Özdemir, 2023). Yabancılarla karşı aşırı tepkiler verme, sosyal izolasyon, bağlanma problemleri, akran zorbalığına maruz kalma, amnezi, uyurgezerlik, ve öfke problemleri gibi sorunlar gözlenmektedirler. Dissosiasyon başlangıçta çocuğun zorlayan duygulardan kaçınmasına olanak tanıyıp çocuğa fayda sağlamasına rağmen zamanla bilişsel performansı bozup akademik sorunlar ve öğrenme güçlüğü yaşamalarına sebebiyet verir. Akranlarına oranla cinsel konularla ilgili daha çok bilgiye sahip olup dikkat çeken abartılı cinsel davranış gösterirler (Aktepe, 2009).

Anne Baba Tutumları

Tutum kişiye atfedilen eğilim olup zihinsel değerlendirmeleri ve bunlara bağlı gözlemlenen davranışları ve duygusal öğeleri içermektedir (Kağıtçıbaşı, 1999). Psikolojik açıdan bakıldığında tutum, kişinin bir olay ya da öğeye olumlu ya da olumsuz tepki verip vermeyeceğine karar veren ve kişilik yapısının oluşumuna katkıda bulunan her zaman var olan bir hazır olma halidir (Şerif, 1985).

Aile her toplumda kendiliğinden oluşan bir sosyal birimdir. Aile üyelerinin sayısı ve niteliklerindeki çeşitlilik, kapsamlı bir aile tanımının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Birleşmiş Milletler Örgütü aileyi kan bağı, yasal bağlar ya da evlilik yoluyla belli bir ölçüde birbirine bağlı hane halkı üyelerinden oluşan bir grup olarak tanımlamaktadır. Ailede bireysellikten ziyade bütüncül düşünülerek aile üyelerinin etkileşimiyle oluşan örüntüler öne çıkarılmalıdır. Aile, toplumsal düzeni koruyan ve toplumun yeniden üretimine aktif olarak katkıda bulunan, dolayısıyla istikrarını ve sürekliliğini koruyan çok önemli bir kurumdur. Diğer bir tanıma göre aile, insanların cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılama, topluma uyum ve katılımlarını sağlama rol ve sorumluluklarıyla tanımlanmaktadır (Gülerce, 2007).

Doğduğu andan itibaren çocuğun kişiliği ilk olarak aileden, ardından okuldan ve çevresinden etkilenir. Kişiliğin temeli ilk 5-6 yıl boyunca aile ortamında atılır. Dolayısıyla çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde birincil görev ebeveynlere düşmektedir ve aile en önemli sosyal bağlamdır. Çocuk, ebeveynlerini gözlemleyerek, model alarak ve taklit ederek olgunlaşır (Kaya, 1997).

Anne baba tutumları, makul ölçüde tutarlı olan ve anne babanın çocuklarıyla ilgilenirken gösterdikleri çok çeşitli görüş ve eylemler bütünü olarak tanımlanabilir. Ev

ortamının ve ebeveynlerin çocukluk dönemindeki tutumlarının birey üzerindeki tartışılmaz etkisi göz önünde bulundurulduğunda, bu faktörlerin kişilik özellikleri, öz saygı, psikolojik iyi oluş ve dolayısıyla psikiyatrik hastalıklar üzerinde oynadığı rol uzun zamandır ilgi çeken bir konu olmuştur. Anne baba tutumlarını değerlendirmenin gerçekçi bir yolu, bireylere çocuklukları boyunca ebeveynlerinin davranışlarını değerlendiren öz bildirim anketleri uygulamaktır (Dirik vd., 2015).

Ebeveynler tarafından sergilenen bu tutum ve eylemlerin bazı örnekleri arasında soğuk ya da sevgi dolu, izin verici ya da kontrolcü, sıcak ya da soğuk olmak sayılabilir. Ebeveynlerin çoğu, çocuklarına ebeveynlik yapmak için çeşitli yaklaşımlar öğrenmiştir. Ebeveynin yaşam tarzına uygun bir çocuk yetiştirme yaklaşımı her ebeveynin sahip olduğu bir şeydir. Gençlerin iletişim kurma biçimleri ve hayata bakış açıları, sergiledikleri tutum ve eylemlerden önemli ölçüde etkilenir. Bir çocuğun kişiliği, duyguları ve fikirleri bu yöntem kullanılarak etkili bir şekilde şekillendirilebilir (Toksöz, 2010).

Demokratik Anne Baba Tutumu

Çocukların kişilik gelişimi için en uygun yaklaşım olan demokratik anne baba tutumu, ebeveynlerin çocuklarına karşı herhangi bir karşılık beklemeden hem koşulsuz sevgi hem de saygı göstermesiyle karakterize edilir (Kulaksızoğlu, 2004). Koşulsuz kabul ve şefkat ebeveynlerin temel sorumluluklarıdır. Ebeveynlerin çocukların benzersiz niteliklerini kabul etmesi ve takdir etmesi, onların kimliklerini keşfetmelerini ve yeteneklerini ortaya çıkarmalarını sağlar. Bu yaklaşım sayesinde çocuklarına sevgi ve takdir duygusu aşırlar. Sonuç olarak, genç kendine güvenen bir kişi olarak gelişir (Kulaksızoğlu, 2011).

İletişim, sorunları çözmenin anahtarıdır. Evde paylaşımı teşvik eden dostane keyifli bir atmosfer vardır. Uyulması gereken kurallar paylaşım ve birlikte çalışma süreci ile belirlenir. Kural koymada ailenin amacı çocuğun gelişimini desteklemek, sorumluluk ve bilinç duygusunu aşılamaştır. Gerektiğinde çocuğun davranışları sınırlara tabi tutulur (Özgüven,2001). Çocuğun kurallara uymaması durumunda gözdağı, baskı veya fiziksel ceza gibi uygulamalar yapılmaz. Çocuğun bu düzenlemelere gönüllü olarak uyması beklenmektedir (Yörükoğlu, 1986).

Bu değerleri model alan evlerde yetişen çocuklar, kendine saygılı ve başkalarını düşünen, yaratıcı, girişimci, fikirlerini ifade edebilen, aktif, girişken ve yaratıcı, yenilikçi ilişkiler kurabilen, dışadönük, uygulanabilir çözümler bulabilen, güçlü bir benlik duygusuna sahip, daha başarılı, düşük kaygılı, hoşgörülü ve paylaşımcı özelliklere sahip bireyler olarak yetişirler (Olca, 2008). Demokratik anne baba, tutumu çocukların ve ergenlerin depresyon

eğilimlerinin azalması gerçeğini gösterdiği gibi hem eğitimsel kazanım hem de psikolojik iyi olma hali üzerinde yararlı bir etkiye sahiptir (Bibi vd, 2013).

Otoriter/Baskıcı Anne Baba Tutumu

Aşırı otoriter ve baskıcı ebeveynler genellikle çocuğa karşı reddedici bir duruş sergiler ve çocuklarının davranışlarını yargılama yoluyla ya da kendi dünya görüşü ile şekillendirmeye ve düzenlemeye çalışırlar. Genci açıkça teşvik etmek yerine, ifadelerinin ciddiye alınması gerektiği izlenimini verirler. İdealleri ve değerleri zorla aşılayan ebeveynler, çocuklarının kendilerinden uzaklaşacağını göremezler. Sevgi ve saygı eksikliğini çocuklar hisseder (Baltaş, 1994). Otoriter ebeveyn, talepkarlık ve tepkiselliğin birleşimidir (Bibi vd, 2013).

Ödül bu tutumda pek görülmezken eğer çocuk istenen davranışı sergilerse, ebeveynler sevgi, saygı, hoşgörü gösterir ve ödülleri sağlar. Otoriter ebeveyn sevgiyi bir pekiştirici olarak kullanır. Çocuklarının kişilik yapısını kabul etmeyen ebeveynlerin, çocuklarını baskı altına almak için disipline başvurmaları ve istedikleri şekilde davranmadıkları takdirde çocuklarından sevgilerini esirgemeleri yaygındır. Toplumsal otoritenin temsilcileri olarak, gençten tam bir itaat beklerler. Kendilerini otoriter figür olarak algırlar (Sağat, 2016).

Ebeveynlerin kontrol uyguladığı bu dinamikte iletişim tek yönlüdür. Disiplin önlemleri ve katı düzenlemeler çocuk ve gençlere dayatılır. Çocuğun duyguları ve fikirleri, ebeveynlerin daha fazla kontrol sahibi olması nedeniyle bastırılır. Böyle bir ortamda yetişen çocuklar korkaklık, itaatkârlık, otorite korkusu, direktiflere uyma, bağımlı ve pasif olma otorite figürünün yokluğunda isyan ve daha zayıf olarak görülenlere karşı saldırganlık sergileyebilir. Bu çocukların zayıf sosyal ve iletişim becerilerinden dolayı kendilerine güvenmezler ve özsaygıları düşüktür. Anne babaların çocukların davranışlarını kontrol etme girişimleri antisosyal davranış bozukluğu, madde bağımlılığı, anksiyete ve depresyon gibi problemler ile ilişkilidir (Çobanoğlu, 2020).

Cezalandırılan ya da öfke ve kızgınlıkları bastırılan ergenler pasif saldırgan olurlar. Bu eylemler ve düşmanca duygularla kendilerinden daha zayıf ve daha az değerli olduğuna inandıkları birini hedef alabilirler. En büyüğünden en küçüğüne, en güçlüsünden en zayıfına kadar ailedeki herkes buna katılır ve herkes öfkeli hisseder (Kulaksızozğlu, 1998).

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Koruyucu/talepkâr ebeveynlikte ebeveynler çocukları aşırı korur, denetler ve kontrol eder. Ebeveynler çocukların başarabileceği beceri ve faaliyeti kendileri tamamlayarak ya da çocuğa sorumluluk vermeyerek çocukların deneyimsel öğrenmelerini engeller. Aşırı

ebeveynlik çocuğun kendi kendine yeterlilik ve bağımsızlık gelişimini engeller. Bu da bağımsız karar verme yeteneğinden yoksun çocukların yetişmesine neden olur (Kılıç vd., 2015). Çocukları için sıkı bir kontrol atmosferi geliştiren çocuklarının üzerine titreyen ebeveynlerdir. Çocuklar bu şekilde korunmazsa başlarına bir şey geleceğine inanırlar. Bu şekilde davranan ebeveynler, ebeveynlik sorumluluklarını yerine getirdiklerini düşünürler ve karşılığında çocuklarından minnettarlık beklerler. Çocukların yetişkin ve bağımsız insanlar olma yolunda attıkları her adım takdir edilmez çünkü ebeveynler çocuklarının kendilerine güvenmesini ister (Kulaksızoğlu, 2011).

Ebeveyn tarafından inşa edilmiş yapay bir kalede yetişen çocuklar, çevrelerine ve varoluşlarına alışmakta sürekli zorluk çekerler. Başkalarıyla şüpheli bir eğilimle ilişki kurarlar. Böyle bir ortamda yetişen çocuklar bağımsız yaşamakta zorlanır, sıklıkla mutsuz ve tatminsizdir. Kendilerini önemli görevleri yerine getirme kapasitesinden yoksun olarak görürler. Daha en başından yenilgiyi kabullenmiş gibi görünürler. Öğrenilmiş çaresizlik onların en belirleyici özelliği olarak ortaya çıkmıştır. Bu tutum çocuklarda sosyalleşme sorunlarına neden olur çünkü onlara sorumluluk verilmez, grup faaliyetlerinden kaçınırlar ve işi başkalarının yapmasını isterler (Kaya vd., 2012). Bu tutum sonucu çocuk başkalarına ömür boyu bağımlı hale gelmekte ve çocuğun özgüveni de düşük olmaktadır (Gökmenoğlu, 2011).

Koruyucu ebeveynlerin huzursuzluk ve aşırı kaygı sergiledikleri, her zaman olası olumsuz olaylardan endişe duydukları, mükemmeliyetçilik, sabırsızlık, güvensizlik, aşırı titizlik, takıntı, şüphe ve başkalarına karşı güvensizlik sergiledikleri görülmüştür. Aşırı korumacı ebeveynlerin çocuklarıyla güçlü bir duygusal bağı vardır ve onlar için aşırı endişelenirler (Kulaksızoğlu, 2011).

İzin Verici-Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu

Bu tutuma sahip olan ebeveynler çocuklarına karşı sevgi dolu ve şefkatli olsalar bile, çocuklarına aşırı özgürlük tanır. Çocuk fiziksel olarak zarar görme tehlikesi altında olmadıkça, davranışları düzenlenmez ve yeterli kontrol sağlanmaz (Altay & Güre, 2012). Aşırı hoşgörülü ebeveynlik yaklaşımında, ebeveynler çocuğa aşırı bağımsızlık sağlayarak, gencin denetimsiz bir şekilde başına buyruk olarak gelişmesine elverişli bir atmosfer yaratır. Çocuğun istekleri her şeyden önce gelir. Çocuk aileyle birlikteyken özgürce hareket eder ve istenmeyen davranışları ya görmezden gelinir ya da tutarsız bir disiplinle cezalandırılır. Bu nedenle, çocuk durumun farkına varır ve kendisine ya da başkalarına zarar veren eylemlerde bulunmaya devam eder (Yörükoğlu, 1998). Ebeveynler çocuklarını denetleme ve düzenleme konusunda başarısız olduklarında ve çocuğun davranışlarına tepki vermediklerinde, çocukları

ebeveynlerinin onları umursamadığı ve ilgilenmediği izlenimini edinebilir (Aydoğdu & Dilekmen, 2016).

İzin verici ebeveynlere sahip çocuklar açık ancak beklenmedik sınırlara ve kurallara tabidir. Ebeveynler bu normlara her zaman uymazlar (Bibi vd., 2013). Bu durumda çocuklar ne yapabileceklerini bilmezler ve sergilenen ebeveynlik tarzından huzursuz olurlar. Sınırların olmaması, aidiyet duygusunun kaybolmasına, çocuğun kendini kopuk ve benmerkezci hissetmesine neden olur. Ebeveynlerinden sınırların nasıl işlediğini anlamayan çocuklar, sosyal durumlarda işbirliği yapamaz veya uyum sağlayamaz. Bu durum ilişkilere de zarar verir (Demiriz & Öğretir, 2007) Çocuklar aile içinde bir tür ebeveyn rehberliği eksikliği ve otorite eksikliğinden muzdariptir. Ayrıca çocuklar ergenlik çağına gelene kadar rahat ve disiplinsiz bir şekilde büyümeleri nedeniyle daha sonraki dönemlerde herhangi bir disipline uyum sağlayamazlar (Durmuş, 2006). Bu zihniyetin yaygın olduğu ailelerde, çocuklar zaman içinde ebeveynleri üzerinde kontrol kurma eğilimi geliştirebilirler (Yavuzer vd., 2011). Bu tür çocuklar kendi istek ve dürtülerini yönetme kapasitesinden yoksundur ve düzenleyemezler. Bu nedenle dış dünyada kaçınılmaz olarak bir dizi sorunla karşılaşacaklardır. Daha özel olarak, odaklanma, sabır ve azim gerektiren faaliyetlerle ciddi şekilde mücadele ederler. Bu bağlamda, bireyler akademik veya profesyonel ortamlarda başarı elde edemezler (Şendil, 2003).

Böyle bir ortamda çocuk yetiştirmek doyumsuz bir insan yaratacaktır. Bu karakter yapısıyla çocuk bencillik, sorumsuzluk, öfke ve kızgınlık, sabırsızlık, gurur, kibir, kendini beğenmişlik, şımarıklık ve her şeyin hemen olmasını isteme gibi antisosyal kişilik özellikleri sergileyecektir. Gerçekle yüzleştiklerinde ve istediklerini elde edemeyeceklerini anladıklarında hayal kırıklığına uğrar ve kendi iç kabuklarına çekilirler (Kaya vd., 2012). Algılanan izin verici tutumlar, çocukların alkol ve tütün kullanımının yanı sıra yüksek kaygı, melankoli ve sosyal geri çekilme düzeyleri dahil olmak üzere bir dizi olumsuz sonuçla ilişkilidir (Bibi vd., 2013)

Psikolojik İyi Oluş

Psikoloji biliminin öncelikli odak noktası patolojik durumlar olmuştur ve psikoloji disiplininin tarihine bakıldığında sağlıklı bir yaşam tarzının teşvik edilmesini tıbbi bir çerçeveye oturttuğu görülür. Psikoloji disiplininin yalnızca bireyin mevcut potansiyelini en üst düzeye çıkarma sürecini değil, aynı zamanda bireyin yaşam kalitesinden aldığı haz düzeyini yükseltme sürecini de kapsamaktadır. Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından toplumsal patolojik sorunların artması, nöropsikologları ve psikologları çatışma sırasında yaralanan ya da hayatını kaybeden askerlerin yanı sıra savaş sonrasında ortaya çıkan

patolojik durumları araştırmaya sevk etmiştir. Sonuç olarak, tedavi yöntemleri ve hastalıklar üzerine çok sayıda bilimsel çalışma yapılmıştır (Carr, 2016).

Mükemmel psikolojik işleyiş ve deneyim durumu esenlik olarak adlandırılır. “Nasılsın?” gibi rutin kişiler arası soruların yanı sıra titiz bilimsel araştırmaların da konusu olmuştur. “Nasılsın?” sorusu kulağa yeterince kolay gelse de, teorisyenler esenlik konusunun karmaşık ve tartışmalı olduğunu keşfetmişlerdir. Gerçekten de, entelektüel tarihin başlangıcından bu yana, ideal deneyim ve “iyi yaşamı” neyin oluşturduğu konusunda pek çok anlaşmazlık yaşanmıştır. tüm bu tür faaliyetler insanları daha iyiye doğru dönüştürmeye çalışır ve dolayısıyla “daha iyinin” ne olduğuna dair bir kavrama ihtiyaç duyar (Ryan & Deci, 2001).

Son yıllarda esenlik üzerine yapılan çalışmaların çoğalmasına ve bu geniş alana katkıda bulunan birçok araştırma akışının giderek daha fazla kabul görmesine tanık olunmuştur. İyi olma hali iki ana geleneğe ayrılır: haz ve mutluluk ile ilgilenen hedonik iyi olma hali ve insan potansiyeli, bütün gelişimsel süreçlerini tam olarak yerine getiren kendini gerçekleştiren bireyin durumu ile ilgilenen eudaimonik iyi olma halidir. Öznel iyi olma hali, duygu ve yaşam kalitesine ilişkin kapsamlı değerlendirmeleri kapsarken, psikolojik iyi olma hali yaşamın varoluşsal zorlukları karşısında algılanan başarıyı değerlendirir. Örnekler arasında önemli hedeflerin peşinde koşma, kişinin karakterini geliştirmesi ve ilerletmesi ve başkalarıyla yüksek kaliteli ilişkiler kurmak yer alır (Keyes, vd., 2002).

Öznel iyi oluş terimi, yaşam memnuniyeti gibi bilişsel yargılar, olumlu ve olumsuz duygusal hisler gibi duygusal değerlendirmeler dahil olmak üzere insanların yaşamlarına ilişkin değerlendirmelerini ifade eder. Yaşam koşullarından memnun olan ve sık sık olumlu duygular, seyrek olarak da olumsuz duygular yaşayan kişilerin yüksek öznel iyi oluşa sahip olduğu söylenir. Olumlu duygulanım genellikle neşe, sevinç, memnuniyet, gurur, şefkat, mutluluk ve coşku diye ayrılır. Tam tersinde ise suçluluk, utanç, üzüntü, kaygı, endişe, öfke, stres, depresyon ve kıskançlık olarak ayrılır. Öznel iyi oluş “mutluluk” için kullanılan psikolojik bir terimdir, son yıllarda artan bir ilgi görmüştür ve bu terimin birçok çağrışımı nedeniyle tercih edilmektedir. Olumsuz durumları araştıran psikolojik makaleler, olumlu durumları inceleyenlerden daha fazladır. Öznel iyi oluşun odak noktası kişiyi depresif olmaktan alıkoyan faktörler ve kişiyi mutlu olmaya yönelten faktörlerdir. Bu eğilim şaşırtıcı değildir çünkü mutluluk ve yaşam tatmini çoğu insan için temel hedeflerdir. Buna bağlı olarak insanların hedefleri, başa çıkma çabaları ve eğilimleri incelenmektedir. Bireyin kişiliği, kişisel hedefleri ve mevcut kaynaklarının etkileşimi yaşam süresi boyunca öznel iyi oluşu etkiler (Eddington & Shuman, 2007).

“Psikolojik iyi olma hali” terimi ise kişisel hedefler oluşturma ve bunlara ulaşma, bir birey olarak büyüme ve başkalarıyla anlamlı bağlar kurma becerisi ile karakterize edilir. Buna ek olarak, psikolojik iyi olma hali, mükemmel psikolojik sağlıkla ilişkilendirilen bir refah durumunu ifade eder. Öz saygı, başkalarıyla iyi ilişkiler, kişisel gelişim, alan hakimiyeti ve özerklik bu genel kavramı oluşturan alt boyutlardır (Kermen vd., 2016).

1969 tarihli Psikolojik İyi Oluşun Yapısı adlı makalesinde Bradburn ilk kez psikolojik iyi oluş kavramını ortaya atmıştır. Ruh sağlığı sorunları genellikle fiziksel sorunlara benzer şekilde tanımlandığından ve genel sağlık terminolojisi bazen ruh sağlığı terimleriyle birbirinin yerine kullanıldığından, Bradburn yeni tanımlamaların gerekli olduğunu savunmaktadır. Yunan filozoflarının yazılarında neşe ve sağlıklı bir öz-değer duygusu arayışından ilham alan Bradburn, bunların ruh sağlığının temelini oluşturduğunun farkına varmıştır (Hamurcu,2011). Bradburn (1969), mutlu ve olumsuz duyguların özerk olduğunu ve bir kişideki bu duyguların derecesinin psikolojik iyi olma halini yansıttığını öne sürmektedir. Ancak Bradburn'un araştırması, mutlu ve olumsuz duygulara odaklandığı için psikolojik iyi olma halinden ziyade öznel iyi olma hali kavramını vurgulamaktadır (Akdoğan & Polatçı, 2013).

Eski çağlardan bu yana çeşitli bakış açılarıyla anlaşılmaya ve tanımlanmaya çalışılan iyi olma hali, Diener (1984) tarafından bireyin yaşamını değerlendirmesi ve olumlu duyguların olumsuz duygulardan fazla olmasıyla açıklamış sadece kötü koşulları kabul etmenin ve içselleştirmenin psikolojik iyi oluş anlamına gelmediğini iddia etmektedir. “Öznel iyi olma hali” kavramıyla yeni bir tanıma kavuşmuştur.

Diener (1984) Amaç kuramında iyi oluşu etkileyen üç boyut tanımlar. İlk kategori, anında tatmin sağlayarak uzun vadeli hedeflerin peşinden gitmeyi zorlaştıran hedeflerdir. Bireyler genellikle kısa vadeli hedefler belirler. Bir diğer husus ise kişilerin ihtiyaçları ve dolayısıyla amaçlarının çelişkili ya da çatışmalı olabilmesidir. Bu tutarsızlıklar veya çatışmalar nedeniyle insanlar hedefleri arasında seçim yapmak zorunda kalabilirler. Sonuç olarak, insanlar tüm hedeflerine ulaşamayabilirler. Son olarak, insanlar hedeflerinin olmaması nedeniyle keyif almayabilirler ya da kısıtlı koşullar nedeniyle hedeflerine ulaşamayabilirler. İhtiyaçlarını tatmin etmeyen hedefler belirleyen ve bunları gerçekleştiren bireyler yeterli mutluluğu elde edemezler (Gönenç, 2018).

Ryff'e (1989) göre, iyi olma hali kavramını açıklayan araştırmalar, zihinsel olarak iyi olmanın ne anlama geldiğini tam olarak anlamamış ve bunun altında yatan temel mesele çok az ilgi görmüştür. Bradburn'ün (1969) psikolojik iyi oluş kavramının ve Diener'in (1984) öznel iyi oluşa yönelik üç bileşenli yaklaşımının teorik destekten yoksun olduğunu iddia etmektedir. Ryff, Bradburn'ün 1969 tarihli araştırmasının, iyi olma halinin temel tanımını çok

az dikkate aldığını iddia etmektedir. Psikolojik iyi oluş kavramı, mutluluk ve yaşam doyumuna dayalı öznel iyi oluşun olumlu işleyişini göz ardı etmekte ve bunun yerine psikolojik iyi oluştan ziyade öznel iyi oluşu açıklamaktadır. Olumlu ve olumsuz duyguların farklı boyutlar olarak tanımlanması, farklı hedefler için yürütülen bir çalışmanın şans eseri oluşan bir sonucudur. Benzer şekilde, yaşam kalitesi üzerine yapılan araştırmalar, belirgin bir iyi olma halinin temel kavramlarını açıklamaktan ziyade araştırma bulgularının pratik uygulamalarına kavramsal çerçeveden yoksun, veri odaklı olarak tanımlanmıştır (Ryff & Keyes, 1995, s 718-719).

Ryff (1989), Aristoteles'in “en yüksek iyi” kavramının insanın mutluluğunu değil, kendi potansiyelini geliştirmesine yönelik olduğunu ileri sürmektedir. Psikolojik iyi oluş, gelişimi, bireyin kendi içsel gücünün farkına varmasını, bu gücü uygulayarak anlamlı bir yaşam sürmesini ve yaşamın zorluklarıyla yüzleşirken yüksek bir ruhsal duruma ulaşmasını kapsar. Ryff, “kendini gerçekleştirme”, “tam işlevli birey”, “yetişkinlik ve yaşlılıkta kişilik dönüşümü” ve “bireyleşme” gibi çeşitli psikolojik teorileri bir araya getirerek psikolojik iyi oluş fikrini oluşturmuştur. Bu fikirler, insan ruhunun en iyi şekilde işlemesi için gerekli ön koşulları içerir. Bunlar, hastalığın aksine esenliğin ön koşullarıdır. Bu kuramlar, sağlığı hastalığın yokluğu olarak değil, iyi niteliklerin varlığı olarak tanımlayarak yeni bir düşünme biçimi oluşturmuştur (Kahveci, 2019).

Psikolojik iyi oluşla ilgili çok sayıda açıklama olduğu düşünüldüğünde, iyi olma halinin teori temelli formülleştirmelerinin yokluğu şaşırtıcıdır (Ryff, 1985, 1989a). Erikson'un (1959) psikososyal aşamaları, Buhler'in (1935) temel yaşam eğilimleri iyilik halini yaşam döngüsü boyunca devam eden büyüme yörüngeleri olarak ifade eder. Araştırmacılar, Maslow'un (1968) kendini gerçekleştirme anlayışı, Allport'un (1961) olgunluk formülasyonu, Rogers'ın (1961) tam işlevsel kişi tasviri ve Jung'un (1933) bireyleşme açıklaması aracılığıyla esenliğin daha ileri tanımlarını sunmaktadır. Bu çoklu olumlu işlevsellik açıklamalarının bir araya gelmesi, çok boyutlu bir esenlik modeli oluşturmak için teorik bir yapı oluşturmuştur (Ryff & Keyes, 1995). Ryff (1989) psikolojik iyi oluşun öznel iyi oluşu kapsayan çok boyutlu bir çerçeveden oluştuğunu ve altı farklı bileşeni olduğunu ileri sürmüştür. Bir kişinin kendisine ve geçmiş yaşamına ilişkin olumlu değerlendirmelerini, sürekli büyüme ve gelişme duygusunu, yaşamının amaçlı ve anlamlı olduğu düşüncesini, başkalarıyla kaliteli ilişkileri olmasını, yaşamını ve çevresindeki dünyayı etkili bir şekilde yönetme kapasitesini ve kendi kaderini tayin etme duygusunu bulunduran geniş bir iyilik halini kapsamaktadır (Özen, 2010).

Kendini kabul, bireyin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını tanıması ile birlikte kendisinin ve geçmişinin olumlu bir şekilde değerlendirilmesidir. Kişi hem eksikliklerini hem

de yeteneklerini kabul etmeli ve takdir etmelidir. Bu, kişinin kendisiyle barışık olması ve kendine karşı olumlu duygular beslemesi olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte, bu egoist bir öz sevgi anlamına gelmez. Bu bileşen ruh sağlığı, kendini gerçekleştirme, işlevsellik ve olgunluk için gereklidir. Aksi durumda kişiler, kendilerinden hoşnutsuzdurlar; geçmişleriyle ilgili pişmanlıkları vardır; belirli kişilik özellikleriyle ilişkili rahatsızlık sergilerler; gerçek benlikleri hakkında huzursuz hissederler (Hamurcu, 2011).

Yaşam Amacı, kişinin yaşamdaki amacını araması, bulması ve hem geçmiş hem de gelecek yaşamına anlam verebilmesi ve bunun farkında olmasıdır. Olumlu işlevsel duygulara sahip bireyler yaşamlarını anlamlı kılacak hedefler belirler ve bunları başarmak için çaba gösterirler. Bireyler kendileri ve yaşamları için bir amaç duygusundan veya anlamlı hedeflerden yoksunsa, yaşamları anlamsız olacak ve bu da iyi olma hali üzerinde zararlı bir etkiye sahip olacaktır (Kuyumcu, 2012).

Kişisel Gelişim Bir kişinin gelişim ve ilerleme sağlaması için kendi potansiyelini algılama ve geliştirme kabiliyetidir. Kişilerin geçmişte başardıkları hedeflerle yetinmemeleri ve potansiyel düzeylerini genişletmek için sürekli olarak çalışmaları, psikolojik esenlikleri için çok önemlidir. Tüm sorunların çözüme kavuşturulduğu statik bir durumun sürdürülmesi, bireylerin gelişimi için elverişli değildir. Kişisel gelişim, yaşam boyunca sürekli olarak gerçekleşen ve karşılaşılan yeni engellerden etkilenen bir süreçtir. Kendilerini geliştirecek yeniliklere açık olan ve bu şekilde kendilerini geliştirmeye devam eden kişiler bu tanıma uyan bireyler olarak kabul edilir. Bu boyutta düşük puan alan kişiler ise kişisel gelişimlerini ilerletmekle ilgilenmeyen, tereddütlü ve sıkılmış kişiler olarak bulunmuştur (Ryff, 1989).

Çevresel hakimiyet, bireyin varoluşu boyunca karşılaştığı olumlu ve olumsuz koşulları yönetme sürecidir. Bu tanıma uygun olarak, yüksek derecede çevresel hakimiyete sahip bireyler, çevrelerindeki durumların, olasılıkların, fırsatların ve sorunların farkındadır, kendi gereksinimleri ve öncelikleriyle uyumlu ortamlar kurar veya seçerler. Bu özellik, ruh sağlığı ve gelişiminin kritik bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Sonuç olarak, yüksek düzeyde çevresel hakimiyete sahip bireylerin çok çeşitli yeni koşullara zahmetsizce uyum sağlayabildiğine ve olay yönetiminde herhangi bir zorluk yaşamadığına inanılmaktadır. Bireyler zihinsel becerilerini, yaratıcılıklarını ve fiziksel dayanıklılıklarını adapte ederek ve kullanarak olgunluklarını geliştirebilirler. Ancak, çevresel ustalık duygusundan yoksun bir birey günlük görevlerini yerine getirirken zorluklar yaşar, çevresini değiştirmenin ve geliştirmenin imkansız olduğuna inanır ve mevcut fırsatların farkına varamaz (Ekşioğlu, 2022).

Özerklik kavramı, bireyin yaşamında karşılaştığı toplumsal ahlaki ve kültürel yapı içerisinde kendisini herkesten ayrı bir varlık olarak algılaması, toplumsal standartlara göre değil kendi normlarına göre hareket etmesi, özgürce davranıp eylemlerinin sorumluluğunu kabul etmesi ve kontrol mekanizmasını aktif tutması olarak tanımlanmaktadır. Özerklik, psikolojik olarak sağlıklı insanların özgürlük, kendi kaderini tayin etme, özerk eylem, iç kontrol odağı ve bireyselleşme gibi özellikleriyle ilişkilidir. Bunun tersi olan kişiler fikirlere çok fazla değer verme, seçim yapmadan önce başkalarının onayını bekleme ve çevresel güçler tarafından yönlendirilme eğilimindedir (Ryff, 1989).

Diğerleriyle Olumlu İlişkiler: Psikolojik iyi oluşun bu yönü, başkalarıyla yüksek kaliteli etkileşimlerin varlığıyla ilgilidir. Etkili kişilerarası ilişkiler için uygun hedefleri ve kaynakları seçme ve kullanma kapasitesi, ailevi ve sosyal bağlamlarda bağlantılar geliştirme yeterliliği, başkalarıyla olumlu etkileşimlerden ödün vermeden çeşitli durumlarda kişisel hedeflere ulaşma yeteneği, işbirliği ve problem çözme yeteneği ile karakterize edilir. Sosyal çevreye ait olma hissi, karşılıklı saygı, ikili ilişkilerin geliştirilmesi, başkalarına güven, duyarlılık ve sıcaklığı kapsar. Ayrıca, başkalarıyla olumlu bağlantılar kurma, etrafındakileri aktif olarak dinleme, uygun sözlü yanıtlar verme, ilgi alanlarıyla bağlantılı davranışlar sergileme ve başkalarıyla zahmetsizce etkileşim başlatma yetenekleri vardır (Atan, 2020). Sıcak ve güvenilir kişilerarası etkileşimler, ruh sağlığı için gerekli olarak kabul edilmektedir. İyi ilişkilerde başarılı olan bireyler empati kapasitesine sahiptir, yakınlık yaşar ve başkalarının refahı için endişe gösterir, bu da tatmin edici ortaklıklarla sonuçlanır. İyi ilişkileri sınırlı olan bireyler, başkalarına karşı empati, dürüstlük ve sıcaklık geliştirmekte zorlanır ve bu da samimi bağlantıların azlığına neden olur (Ryff, 1989).

İlgili Araştırmalar

Anne Baba Tutumu ile İlgili Araştırmalar

Türkiye'de ebeveyn tutumları üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, her gelişim dönemine yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda ebeveyn tutumlarının türleri, ergenin algıladığı tutuma göre suç işleme oranı, uyum düzeyleri, stresle başa çıkma, iletişim ve problem çözme becerileri, kurallara uyma, benlik saygısı, iyi olma hali ve kaygı durumu gibi konulara bakılmaktadır.

Eldeleklioğlu (1996) Türkiye'deki ebeveyn tutumları üzerine yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin ebeveynlerini demokratik, otoriter ve koruyucu olarak algılamaları ile karar verirken kullandıkları yöntemler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çocukların kendini gerçekleştirme, kendini kabul etmesi, kişisel ve sosyal uyumu için en uygun aile ortamı

olduğu söylenen demokratik aile ortamının aynı zamanda etkili karar verme için de en uygun aile ortamı olduğunu saptamıştır. Ayrıca araştırma, ebeveyn tutumlarının karar verme üzerindeki etkisini vurgulamakta ve bu tür becerilerin deneyim yoluyla kazanılabileceğini öne sürmektedir. İstanbul ilinde 300 öğrenciyle gerçekleştirilen bir diğer çalışmada ise 8. Sınıf öğrencilerinde algılanan koruyucu ve otoriter anne baba tutumunun kararsızlık davranışını artıran bir etkisi olduğu görülmüştür. Demokratik tutumu benimseyen anne ve babaların çocukları daha az kararsızlık yaşadığı saptanmıştır (Yılmaz, 2009).

Yapılan bir diğer araştırmada elde edilen sonuçlara göre aşırı koruyucu annelik, ev kadınlığı rolünün reddedilmesi, çocuklarda içe dönük bir kişilik yapısı geliştiren baskıcı disiplin uygulamaları ve kişiler arasındaki geçimsizlik çocukların psikososyal temelli problem çözme becerileri puan ortalamalarını negatif yönde etkilemektedir. Çocukların özgür ve demokratik bir aile ortamında yetiştiklerinde problem çözme yeteneklerini daha fazla geliştirdikleri ortaya çıkmıştır (Arı & Seçer, 2003).

Sağlam (2007), lise öğrencilerinin aile iletişimlerinin; aileden algılanan sosyal desteğe ve algılanan anne baba tutumuna göre değişip değişmediğini ortaya çıkarmak amacıyla 304 denek üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada; anne baba tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin ilgisiz ve otoriter olarak algılayan öğrencilere kıyasla anne baba iletişimlerinin daha olumlu olduğunu bununla beraber ilgisiz olarak algılayan öğrencilere göre sosyal destek düzeyleri daha yüksek olduğu saptamıştır.

Karcı ve Topkaya (2023) ebeveyn tutumları, iyi oluş ve umut arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, ergenlerin iyi oluş ve umutlarının ebeveynlerinin tutumlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu, ebeveyn kabulü, şefkati ve sevgisi yüksek olan ergenlerin iyi oluş ve umut düzeylerinin de yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bununla birlikte, iyi oluşun alt boyutlarının ebeveyn kabulü, şefkati ve sevgisi ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Ergenlerde gözlemlenen problemli davranışlar ile psikolojik belirtiler üzerinde anne baba tutumlarının rolünü inceleyen Kaplan ve Ak (2018) veri toplama araçlarını 600 lise öğrencisine uygulamıştır. Çalışmanın sonuçları, sorunlu davranışların ve psikolojik semptomların anne baba tutumuna bağlı olarak anlamlı bir seviyede farklılaştığı görülmüştür. Bu değişkenlerin azaltılmasında ise demokratik anne baba tutumu koruyucu bir faktör olarak kabul edilmektedir.

Üniversite öğrencilerini kapsayan araştırmada özsaygının algılanan anne baba tutumu ile olan ilişkisi konusunda ulaşılan bulgular, algılanan demokratik anne baba tutumu özsaygı ile olumlu yönde ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu göstermektedir. Özsaygı, algılanan

koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumları ile anlamlı ve negatif yönde ilişkilidir (Okçu, 2007).

Yurt dışındaki anne baba tutumu ile ilgili çalışmalara bakıldığında; Niaraki ve Rahimi (2013) İran'daki 180 lise öğrencisine anket uygulayarak demokratik, izin verici ve otoriter tutumunu benimseyen ebeveynlere sahip çocukların benlik saygısı, psikolojik sağlık ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; anne baba tutumunun psikolojik sağlık, benlik saygısı ve yaşam kalitesi üzerine anlamlı bir etkisi olduğu, demokratik anne baba tutumunun yüksek bir yaşam kalitesi, daha iyi bir benlik kavramı ve psikolojik sağlıkla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Ergenlerde ebeveynlik tarzları ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Sharma, Sharma ve Yadava (2011) planladığı çalışmada ortalama 15 yaşındaki 100 ergen ve bir ebeveyninin katılımıyla ergenlerin depresyon seviyesi ve ebeveynlerin anne baba tutumları ölçekler ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar depresyonun otoriter anne baba tutumu ile anlamlı pozitif korelasyona, izin verici anne baba tutumu ile anlamlı negatif korelasyona sahip olduğunu göstermiştir. Depresyon bulgularına göre cinsiyete göre erkekler ve kadınlar arasında anlamlı bir fark vardır.

Çocukluk Çağı Travmaları ile ilgili Araştırmalar

Literatürde gerçekleştirilen araştırmaların büyük çoğunluğunun travmatik yaşantılar sonucunda ortaya çıkan olumsuz davranışlara, psikolojik özelliklere ve ruh sağlığı sorunlarına odaklandığı görülmektedir. Bu bölümde yayınlanmış çalışma sonuçlarından örnekler sunulmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları, kendine zarar verme davranışları ve savunma biçimleri arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak 530 üniversite öğrencisinin katılımıyla çevrimiçi sosyal ağlar üzerinden gerçekleştirilen bir çalışmada, çocukluk çağı travmalarının tek başına kendine zarar verme davranışlarının önemli bir yordayıcısı ve anlamlı bir ilişkisi olduğunu ortaya konmuştur. Vücutlarına kasıtlı olarak zarar veren kişilerin, vermeyenlere göre fazlaca çocukluk çağı travması bulunduğu gösterilmiştir (Öztürk vd., 2020)

Bağcı ve Atak (2022) tarafından 18-26 yaş aralığındaki 545 gönüllü üniversite öğrencisi ile yapılan çalışma bulgularına göre, bireyin çocukluk çağında yaşadığı ruhsal travmalar arttıkça eylemlilik düzeyinin azalacağı ve çocukluk çağında ruhsal travma yaşamayan bireylerin, yaşayan kişilere göre daha yüksek düzeyde eylemliliğe sahip oldukları

saptanmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı ruhsal travmaları ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında düşük düzeyde, negatif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Çocukluk çağı ruhsal travmaları, çocukluk çağı olumlu yaşantıları, affedicilik ve öz yeterliğin anksiyete, depresyon, stres gibi ruhsal sıkıntılar ve iyi oluş değişkenleri ile ilişkilerinin incelenmesi amacıyla planlanan araştırma 18-29 yaş aralığındaki 485 katılımcıyla yürütülmüştür. Elde edilen bulgulara göre, çocukluk çağı ruhsal travmalarının depresyonu, anksiyeteyi ve iyi oluşu; çocukluk çağı olumlu yaşantılarının depresyonu ve iyi oluşu; affediciliğin ve öz yeterliğin ise tüm sonuç değişkenlerini yordadığı görülmüştür. Ayrıca çocukluk çağı olumlu yaşantılarının psikolojik sıkıntılar ile çocukluk çağı ruhsal travmaları ve iyi oluş arasındaki ilişkide; affediciliğin ise çocukluk çağı ruhsal travmaları ile stres ve anksiyete arasındaki ilişkide düzenleyici rol oynadığı belirlenmiştir (Çavuş, 2023).

Harmancı ve diğerleri (2021), ruhsal yakınmaların ve psikopatolojilerin oluşumu için önemli bir risk faktörü olun ve yaygın görülen çocukluk çağı travmaları ve dürtüsellik ilişkisinin aracı rolü olarak anne baba tutumlarını araştırmıştır. Araştırma grubu 276 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Dürtüsellik ile çocukluk çağı travmaları arasında ilişki bulunurken ebeveyn tutumları dürtüsellik gelişiminde aracı rol oynamaktadır. Ayrıca çalışma da çocukluk çağı travmalarının yaygınlığı %30,9 olarak bulunmuştur. Alt türlerden en sık görülen çocukluk çağı travması ise duygusal istismar ve ihmaldir.

Kronik ağrıları olan klinik popülasyonla genel popülasyonun karşılaştırıldığı bir çalışmada anksiyete ile çocukluk çağı ruhsal travmaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada fiziksel ihmal, duygusal istismar ve duygusal ihmal ile anksiyete her iki grup için de ilişkili bulunmuştur (Kascakova vd., 2020).

Travmaya maruz kalma ve travma sonrası stres bozukluğu ile şizotipal kişilik bozukluğu riski arasındaki ilişkinin ve nedenlerinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada bir hastaneden alınan denekler incelenmiştir. Bulgular, duygusal istismarın şizotipal kişilik bozukluğu üzerindeki önemli etkisine işaret etmekte ve travma sonrası stres bozukluğu semptomlarının travmatize yetişkinlerde zarar verici çocukluk deneyimleri ile şizotipal kişilik bozukluğu semptomları arasında bir bağlantı sağlayabileceğini düşündürmektedir. İncelenen duygusal, fiziksel ve cinsel istismar türünün şizotipal kişilik bozukluğu anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur (Powers vd., 2011).

Milner vd. (2010) travma semptomlarının, çocukluk çağındaki fiziksel istismar öyküsü ile yetişkin fiziksel istismar riski arasındaki ilişkiye aracılık edip etmediği ve böyle bir aracılığın kadınlar ve erkekler için benzer olup olmadığı incelenmiştir. Çocukluk çağında

istismar öyküsü ile yetişkin istismarı riski arasında demografik özelliklere veya diğer şiddet biçimlerine maruz kalmadan bağımsız güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Psikolojik İyi Oluş İle İlgili Araştırmalar

Bireylerin romantik ilişkilerde yaşadıkları mükemmeliyetçiliklerinin çocukluk çağı travmaları ve psikolojik iyi oluş ile olan ilişkisinin ayrı ayrı incelendiği çalışmada 170 kadın ve 205 erkek üniversite öğrencisine uygun ölçekler uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, katılımcıların romantik ilişkilerde mükemmeliyetçilik ile çocukluk çağı travmaları ve psikolojik iyi oluş puanları arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ve psikolojik iyi oluş ve çocukluk çağı travmaları ölçek puanlarının romantik ilişkilerde mükemmeliyetçilik puanlarını yordadığı görülmüştür. Ayrıca katılımcıların romantik ilişkilerde mükemmeliyetçilik puanlarının demografik değişkenlerine göre değişmediği saptanmıştır (Yılmaz, 2020).

Cenkseven ve Akbaş (2007), üniversite öğrencilerinin öğrenilmiş güçlülük, dışadönüklük, kontrol odağı, nevrotizm, sosyal ilişkilerine, akademik durumlarına ve boş zaman etkinliklerine olan hoşnutluk düzeyleri, sosyo-ekonomik statü, algılanan sağlık durumu ve cinsiyet gibi değişkenlerinin öznel ve psikolojik iyi olmalarını ne oranda yordadığını belirlemek amacıyla planlanan araştırma, 17-28 yaşları arasında yer alan 500 üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre dışa dönüklük, nevrotiklik, ebeveynlerle etkileşimin algılanan memnuniyeti, dış kontrol odağını, psikolojik mutluluk ve psikolojik iyi oluşun belirtileri olarak saptanmıştır.

Çok boyutlu bir psiko-mantıksal iyi olma hali modelinin önerilen teorik yapısını test etmek amacıyla psikolojik iyilik halinin altı bileşenini içeren araştırma da ulusal düzeyde temsili bir örneklemden elde edilen verilerle yapılan doğrulayıcı faktör analizleri önerilen çok boyutlu modeli desteklemiştir. Veriler psikolojik iyi olmanın bu çeşitli yönleri üzerinde yaş ve cinsiyet farklılıklarının tutarlılığına işaret etmektedir. Araştırmada, yaşam amacı ve kişisel gelişimde azalan yaş profilleri elde edilmiş, çevresel ustalık ve özerklik için artan puanlar görülmüş ve kendini kabul için yaş farkı elde edilmemiştir. Pozitif ilişkiler için örüntüler yaş farkı göstermeme veya artan örüntüler gösterme arasında değişmektedir. Son olarak, tüm çalışmalarda kadınların başkalarıyla olumlu ilişkiler konusunda erkeklerden daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Teoriye dayalı psikolojik iyi oluş göstergelerinin tek ve çok maddeli mutluluk, yaşam memnuniyeti ve depresyon ölçekleri arasında orta ila güçlü ilişkiler olduğunu göstermiştir (Ryff & Keyes, 1995). Ryff ve Singer (2008)'nin sonuçlandığı diğer bir çalışma da psikolojik iyi oluş ile eğitim düzeyi pozitif olarak bağlantılıdır.

Damasio vd. (2013) ve Gil-Monte vd. (2011) tarafından geniş bir öğretmen örnekleminde yaşamda anlam, psikolojik iyi oluş ve yaşam kalitesi düzeylerini değerlendirmek amacıyla öğretmenlerin kişisel ve sosyal başarılarını etkileyen önleyici ve koruyucu faktörler incelenmiştir. Araştırmaya 517 öğretmen katılmıştır. Çıkarımsal analizler yaşamda anlamın yaşam kalitesi ve psikolojik iyi oluş için yordayıcı bir değişken olduğunu göstermiştir. Sağlıklı yaşam durumlarında olduğu kadar psikolojik acı durumlarında da yaşam anlamının hayat boyunca motivasyonel ve duygusal yönleri olumlu yönde etkileyen bilişsel bir olgu olduğu desteklenmiştir. Ayrıca, psikolojik iyi oluş ve yaşam anlamı oranı daha yüksek olan öğretmenler hayatı daha iyimser algılayabilir. Bu değişkenler inanç, sevgi, mutluluk, iyimserlik ve umut gibi yapılarla olumlu yönde ilişkili olduğundan ve dayanıklılık sürecinde temel bir unsur olarak kabul edildiğinden bu kaynağın varlığı öğretmenlerin hayatlarının farklı yönleriyle ilgili memnuniyetlerini optimize ediyor gibi görünmektedir.

Keyes vd. (2002), öznel iyi oluş ve psikolojik iyi oluşun kombinasyonlarının sosyodemografik özellikler ve kişilikle farklı şekilde ilişkili olduğunu ve bunların kavramsal olarak ilişkili ancak ampirik olarak farklı olduğunu varsaymıştır. Yaptıkları araştırmada veriler 25-74 yaş arası 3.032 Amerikalıdan oluşan ulusal bir örneklemden elde edilmiştir. Analizler, psikolojik iyi oluş ve öznel iyi oluşun ilişkili fakat farklı durumlarını doğrulamıştır. Yüksek iyi olma hali eğitim, yaş, vicdanlılık ve dışadönüklük arttıkça ve nevrotiklik azaldıkça artmıştır. Öznel iyi oluş puanına göre psikolojik iyi oluşu yüksek olan yetişkinler genç, eğitilmiş ve deneyime açıklık gösteren kişilerdir. Dolayısıyla, bu gizli yapılar yüksek oranda korelasyon gösterse de, her biri genel refahın farklı bir yönü olarak benzersizliğini korumaktadır. Öznel iyi oluşun duygusal ve yaşam kalitesi değerlendirmelerinden en net şekilde ayrılan psikolojik iyi oluşun güçlü varoluşsal yönleri yani yaşam amacı ve kişisel gelişim olduğu görülmüştür.

Dokuz Eylül Üniversitesi'nde öğrenim gören 212 öğrenciden toplanan verilerle çocukluk dönemi istismar yaşantıları ile psikolojik iyi olma arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada çocukluk dönemi istismar yaşantıları ve psikolojik iyi olma arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır (Kabasakal & Erdem, 2015).

Günay ve Çelik (2019) tarafından, kariyer stresi, psikolojik iyi oluş ve iyimserliğin incelendiği araştırma üniversitede öğrenim gören 293 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilere psikolojik iyi oluş, kariyer stresi ve iyimserlik ölçekleri uygulanmış. Sonuçlara göre öğrencilerin psikolojik iyi oluş ve iyimserlik puanlarının kariyer streslerini etkili bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Kuyumcu (2013) tarafından, lisans öğrencilerinin olumlu ve olumsuz duygu durumlarının psikolojik iyi oluşlarını yordama durumunu incelemek amacıyla elde edilen veriler incelendiğinde, olumlu duygu durumlarının bazı psikolojik iyi oluş alt boyutları ile anlamlı derecede pozitif ilişkilerde bulunduğu saptanmıştır. Aynı araştırmacının 2012 yılında İngiliz ve Türk üniversite öğrencilerinin duygularını ifade etme yeterlilikleri ve duygusal farkındalık ile psikolojik iyi oluşlarını incelediği araştırma sonuçları, duygusal farkındalık ve duyguları ifade etme yeterliğinin psikolojik iyi oluşu yordadığı ve duyguları ifade etmenin duyguları fark etme kadar psikolojik iyi oluşu açıklamadığına dikkat çekmiştir.

Çocukluk dönemi travmatik yaşantının, psikolojik iyi oluş ve yetişkin bağlanma stillerinin evlilik doyumu üzerine etkisinin araştırıldığı çalışmada en az 1 yıl evliliği olan 20-65 yaş aralığındaki 95 kadın katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda bağlanma örüntüleri, travmatik yaşantılar ve psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumu arasında anlamlı negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür (Çelebi & Polat, 2018).

Öğretmen adaylarında değerler ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada psikolojik iyi oluş ile başarı, hazcılık, iyilikseverlik, öz yönelim, güvenlik, evrenselcilik ve uyum arasında anlamlı pozitif ilişkiler olduğu fakat geleneksellik, uyarılım ve güç arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır. Bunlara ek olarak, hazcılık ve evrenselcilik değerleri ile psikolojik iyi oluş arasında pozitif yönde bir ilişki görülmüştür (Telef vd., 2013).

Sarı ve Çakır'ın (2016) yaptığı çalışmada mutluluk korkusu, psikolojik iyi oluş ve öznel oluşu anlamlı olarak negatif yönde yordamaktadır. Bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve internet kullanma alışkanlıkları ile dinlenen müzik türü arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada psikolojik iyi oluş düzeyinin internet kullanım süresi arttıkça olumsuz etkilendiği; olması gereken sürede internet kullanımı kişinin olumlu sosyal ilişkiler sağlamasını ve kendini olumlu algılaması ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla beraber saldırganlık ifadesi içeren şarkıları dinleyen bireylerin madde kullanımı ve kendine zarar verme durumuna daha yatkın olduğu saptanmıştır (Sezer, 2013). Eğitim fakültesi öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrenim görülen lisans programının ve cinsiyetin öğrencilerin psikolojik ihtiyaçları ve öznel iyi oluş puanları üzerindeki etkileri anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin öğrenim gördüğü bölümlerin ve cinsiyetlerinin öznel iyi oluş puanları ve psikolojik ihtiyaçlar üzerindeki ortak etkisi ise anlamlı bulunmamıştır (Gündoğdu & Yavuzer, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluşları, çocukluk çağı travmaları ve ebeveyn tutumlarının birbirleriyle nasıl bir ilişki içinde olduğunu incelemektir. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma tekniklerinden biri olan ilişkisel tarama yaklaşımı kullanılacaktır. İlişkisel tarama yaklaşımını kullanan araştırmalar, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi, bu değişkenlerden herhangi birini değiştirmeden inceler. Bağımlı ve bağımsız değişkenler bir neden-sonuç bağlantısı açısından açıklanmaya çalışılmasa da, değişimleri birlikte incelendiği için araştırmacıya değişkenlerin bir neden-sonuç ilişkisi olabileceği izlenimini verebilir. Bu incelemeyi neden-sonuç ilişkisi açısından tanımlamak mümkün değildir. Bu anlamda ilişkisel tarama yöntemi araştırmaların, değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde ve ilişki düzeyleri ile yönünün belirlenmesinde etkilidir. Bu yöntemle yapılan araştırmalar ilişkilerle ilgili farklı düzey araştırmaların yapılması için gerekli ipuçlarını sağlayabildiği için önemli oldukları söylenebilir (Büyüköztürk vd., 2015).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi 2024-2025 Eğitim Öğretim yılı Güz dönemi öğrencileri oluşturmaktadır. Atatürk Üniversitesi İstatistikleri' ne (2024) göre 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılında Erzurum İlinde mevcut toplam Eğitim Fakültesi öğrenci sayısı 4,102'dir. Bu sayı üzerinden örneklem büyüklüğü hesaplamak için örneklem büyüklüğü hesaplama motoru (medhesap.com) kullanılmış ve %95 güven aralığında minimum örneklem büyüklüğünün 352 olması gerektiği belirlenmiştir. Ancak hatalı ya da eksik kodlamalar ve uç değerlerin veri setinden çıkarılması gibi riskler nedeniyle yapılan çalışmada 741 veri toplanmıştır. Farklı bölümlerden öğrenciler örnekleme dâhil edileceği ve uygulamalar online form halinde yapılacağı için katılımcılar uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Zaman, para ve işle alakalı tasarrufu sağlayan araştırmacıların kolayca ulaşılabilen bir örneklem üzerinden ilgili verilerin toplanması uygun örneklem olarak açıklanır (Büyüköztürk vd., 2015).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada ölçüm aracı olarak belirlenen değişkenlerin anket formları kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Anne Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim gördükleri bölümler, eğitim gördükleri sınıf düzeyi, anne ve babalarının eğitim düzeyleri, çocukluk çağında travma yaşama durumu, yaşanan travma türü ve travmanın kaynağı, ailelerinin gelir düzeyi, anne babanın birliktelik durumunu öğrenmek amacıyla araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu geliştirilmiştir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Bernstein vd. (1994) tarafından yetişkin bireylerin 20 yaş altındaki çocukluk döneminde yaşadıkları istismar ve ihmali belirlemek amacıyla geliştirilen 70 maddeden oluşan bu ölçek, Şar vd. (2012) tarafından daha sonra 28 madde olarak Türkçe uyarlaması gerçekleştirilmiştir. İkinci defa Şar vd. (2020), tarafından kısa formu revize edilerek CTQ-28'in kültüre duyarlı bir şekilde genişletilmiş ve aşırı koruma- aşırı kontrol boyutu eklenmiş Genişletilmiş Türkçe versiyonu 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçek altı boyuttan oluşmakta ve sorulara 5 puanlı likert ölçeği (1=hiçbir zaman, 5=çok sık) kullanılarak cevap verilmektedir. Her boyut puanlarının toplamı ölçeğin toplam puanını verir. Toplam puan 25-150 arasındadır. Duygusal istismar boyutunun maddeleri 3, 8, 14, 18 ve 25 numaralı maddeler, fiziksel istismar boyutunun maddeleri 9, 11, 12, 15 ve 17 numaralı maddeler, fiziksel ihmal boyutunun maddeleri 1, 4, 6, 2 ve 26 numaralı maddeler, duygusal ihmal boyutunun maddeleri 5, 7, 13, 19 ve 28 numaralı maddeler, cinsel istismar boyutunun maddeleri 20, 21, 23, 24 ve 27 numaralı maddeler ve son olarak aşırı koruma-kontrol boyutunun maddeleri ise 29-33 numaralı maddelerden oluşmaktadır. Toplam puan altı boyutun puanları ile ilgili maddelerin toplamıyla elde edilmektedir. İnkâr (minimize etme) puanları için 10, 16 ve 22 numaralı maddelerden 10 numaralı maddeye verilen yanıtın ters çevrilmesi gerekmektedir. Bu üç madde çocukluk çağı travmaları toplam puanını etkilemez. İnkâr puanı 0-3 arasında değer alabilirken her bir madde için en yüksek puan olan 5 puanın verilmesi hâlinde verilen 1 puanların toplanması ile elde edilir. Cronbach Alfa iç tutarlık güvenirlik katsayısı .87'dir. Ölçeğin duygusal ihmal alt boyutunun .94, fiziksel ihmal alt boyutunun .92, duygusal istismar alt boyutunun .95, fiziksel istismar alt boyutunun .94, cinsel istismar alt boyutunun.89, aşırı

koruma kontrol alt boyutunun .91 ve inkar alt boyutunun .91 olarak bu bulguya ulaşılmıştır (Şar vd., 2020).

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIOÖ)

Diener vd. (2009-2010) tarafından mevcut iyi oluş ölçümlerini tamamlayan ve sosyo-psikolojik iyi oluşu ölçmek için geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması Telef (2013) tarafından yapılmıştır. Çalışmada bu ölçek kullanılmıştır. Ölçek ‘kesinlikle katılmıyorum’ cevabının puan karşılığı 1 ve ‘tamamen katılıyorum’ cevabının karşılığı 7 puan arasında 7’li likert tipi ile değerlendirilen toplam 8 maddesi olan bir testtir. Ters maddesi olmayan bu ölçeğin puan aralığı 8 ve 56 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı .80 olarak açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam açıklanan varyansın %42 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin madde toplam korelasyonlarının .41 ile .63 arasında değişiklik gösterdiği bununla birlikte t-değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Test t-test sonuçlarında ise ilk uygulama ve ikinci uygulama arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki sonucuna ulaşılmıştır (Telef, 2013).

Anne Baba Tutumları Ölçeği

Öğretmen adaylarında yapılacak olan bu çalışmada ebeveynlerin ve çocukların algıladıkları anne baba tutumlarını saptamak amacıyla 1972 yılında Kuzgun tarafından geliştirilip Kuzgun ve Eldeleklioğlu’ nun (1993) yeni versiyonunu oluşturduğu anne baba tutum ölçeği kullanılmıştır. Üç alt ölçekten oluşan Anne Baba Tutumları Ölçeği alt ölçekten alınan puan arttıkça anne babanın o alt ölçekteki tutuma sahip olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Demokratik tutumları ölçen 15 madde 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37 ve 39; koruyucu-istekçi tutumları ölçen 15 madde 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27,28, 32, 33 ve 34; otoriter tutumları ölçen 10 madde 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38 ve 40. madde olmak üzere toplam 40 maddeden oluşmaktadır. Demokratik tutum ve koruyucu-istekçi tutumdan alınacak puan aralığı 15 ve 75 arasındadır. Otoriter anne baba tutumundan alınabilecek puan aralığı ise 10 ve 50 arasındadır. Ölçek, “Hiç uygun değil”, “Pek uygun değil”, “Biraz uygun”, “Çok uygun”, “Tamamen uygun” ifadelerine göre 5’li likert tipi ile cevaplandırılmaktadır. Cevaplanan maddeler “Hiç uygun değil” den “Tamamen uygun” cevabına göre sırayla 1-5 arasında değer almaktadır. Anne baba tutumları ölçeğinin güvenilirliğini ve kararlılığını belirlemek için, test tekrar yöntemi ile yapılan hesaplamalarda iç tutarlılık ve kararlılık katsayıları; Koruyucu/İstekçi Tutum için İç Tutarlılık Katsayısı .82, Kararlılık Katsayısı .75; Demokratik Tutum için İç Tutarlılık Katsayısı .89, Kararlılık

Katsayısı .92; Otoriter Tutum için İç Tutarlılık Katsayısı .78, Kararlılık Katsayısı .79 olarak belirlenmiştir (Kuzgun & Eldeklioğlu, 1999).

Süreç

Araştırma sürecinin en başında veri toplamak amacıyla kullanılacak olan ölçekler için ölçekleri geliştirenlerden izin alınmıştır. Ardından etik kurulu izni çıkarılmıştır. Ölçme araçları “Google forms” kullanılarak çevrimiçi uygulanmaya hazır hale getirilmiştir. Ölçekler online form hâlinde çevrimiçi mail yoluyla uygulanmaya başlamıştır. Ardından katılımcı sayısı az olduğundan sınıflarda yüz yüze uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce gönüllü olarak katılan bireylere, araştırmanın amacı, kapsamı ve verilerin gizliliği konusunda hakkında bilgi verilmiştir. Bu açıklamalar ayrıca online form başlangıcında da sunulmuştur. Veri toplama işlemleri araştırmacı tarafından dikkatle gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin analizinde 10 farklı istatistiksel analiz kullanılmış olup bu analizler bilgisayarda SPSS 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Bu analizler şunlardır:

1. Frekans
2. Yüzde
3. Pearson Momentler Çarpımı korelasyon analizi
4. Lineer Regresyon analizi
5. Tek Yönlü Varyans analizi
6. Kruskal Wallis H testi
7. t testi
8. LSD Post Hoc testi
9. Dunn Bonferroni Post Hoc testi
10. Cronbach Alfa analizi

Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı belirlemek amacıyla ilk önce uç değerleri saptamak amacıyla z testi yapılmış, ± 3.00 ve üzerinde z değeri olan 61 kişi veri tabanından çıkarılmıştır. Daha sonra yapılan analizler sonucu ölçeklere ilişkin Skewness-Kurtosis çarpıklık ve basıklık katsayılarının $+3$ ile -3 aralığında olduğu görülmüştür

(Groeneveld & Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins & Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Elde edilen bu bulgular verilerin normal dağılıma uyum gösterdiği için verilerin analizinde gruptaki kişi sayıları 30 aşan verilerde parametrik analizler uygulanmıştır.

Tablo 1. Ölçeklere ilişkin Skewnes-Kurtosis Analizleri

	Skewness	Kurtosis
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	-.975	1.144
Demokratik Anne Baba Tutumu	-.456	-.296
Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu	.495	-.007
Otoriter Anne Baba Tutumu	.569	.028
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)	1.231	1.611

Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak ölçeklerin içyapı tutarlılığı tümü için yüksek bulunmuştur.

Tablo 2. Ölçeklerin Cronbach Alfa Katsayıları

Ölçekler	Cronbach Alfa katsayısı	Madde sayısı
Demokratik Anne Baba Tutumu	.948	15
Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu	.878	15
Otoriter Anne Baba Tutumu	.761	10
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	.872	8
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)	.835	33

Araştırmacı Rolü

Yürütülen çalışma süreci boyunca araştırmacı ilgili alan yazını takip edip literatür taraması yaparak var olan çalışmalarla konu ile ilgili bilgi birikimini artırmak bununla birlikte istatistiksel bilgi düzeyini geliştirmek için gerekli okuma ve uygulamaları yapmıştır. Ölçeklerin uygulanma aşamasında araştırmanın amacının anlaşılması sağlıklı veri toplanması için gerekenleri özenle yapmıştır. Sonraki adımda verilerin analizlerini yaparak elde ettiği bulguları sunup kuramsal literatür çerçevesinde bu bulguları tartışmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Planlanan çalışmada araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak için pek çok adım atılmıştır. Bunlardan birincisi kullanılan ölçeklerin güvenirlik testlerinin yapılmasıdır.

Sağlıklı veri elde etmek için sadece gönüllü olan katılımcılardan gerekli bilgi ve yeterli süre verilerek veri toplanmıştır. Araştırmacı açıklayıcı konumda olup müdahale etmeden süreci gözlemlemiştir. Verilerin analizi SPSS paket programı ile yapılacak olup eksik veya hatalı veriler işleme dâhil edilmemiştir. Araştırmanın varsayım ve sınırlılıkları tespit edilip bunlara yönelik adımlar atılmıştır. Araştırmacı çalışmanın bütün basamaklarında uzman görüşü almıştır. Bu görüşler neticesinde yenilemeler yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Araştırma dahil edilen öğrencilerin betimleyici özelliklerine göre dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. *Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özellikleri ile İlgili Bulgular (n=680)*

	S	%
Cinsiyet		
Kadın	528	77.6
Erkek	152	22.4
Yaş		
18-20	281	41.3
21-23	269	39.6
24-26	48	7.1
27-29	33	4.9
30 ve üzeri	49	7.2
Öğrenim gördüğü fakülte		
Almanca Öğretmenliği Bölümü	63	9.3
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	17	2.5
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü	7	1.0
Biyoloji Öğretmenliği Bölümü	3	.4
Coğrafya Öğretmenliği Bölümü	29	4.3
Felsefe Öğretmenliği Bölümü	3	.4
Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü	30	4.4
Fransızca Öğretmenliği Bölümü	25	3.7
İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü	48	7.1
İngilizce Öğretmenliği Bölümü	22	3.2
Kimya Öğretmenliği Bölümü	1	.1
Matematik Öğretmenliği Bölümü	28	4.1
Müzik Öğretmenliği Bölümü	7	1.0

Tablo 3. (Devamı)

Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü	85	12.5
Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü	34	5.0
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	119	17.5
Resim ve İş Öğretmenliği	14	2.1
Sınıf Öğretmenliği	37	5.4
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	30	4.4
Tarih Öğretmenliği Bölümü	21	3.1
Türkçe Öğretmenliği Bölümü	19	2.8
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü	38	5.6
Kaçıncı sınıfta		
Hazırlık sınıfı	34	5.0
1. Sınıf	150	22.1
2. Sınıf	170	25.0
3. Sınıf	164	24.1
4. Sınıf	162	23.8
Gelir durumu		
Düşük	113	16.6
Orta	537	79.0
İyi	30	4.4
Annenin eğitim durumu		
Okur yazar değil	84	12.4
İlk okul	272	40.0
Orta okul	131	19.3
Lise	125	18.4
Üniversite	63	9.3
Lisansüstü (Yüksek Lisans-Doktora)	5	.7
Babanın eğitim durumu		
Okur yazar değil	16	2.4
İlk okul	181	26.6
Orta okul	141	20.7
Lise	202	29.7
Üniversite	125	18.4

Tablo 3. (Devamı)

Lisansüstü (Yüksek Lisans-Doktora)	15	2.2
Anne baba		
Anne-baba sağ, birlikteler	587	86.3
Anne-baba sağ, boşanmışlar	33	4.9
Anne hayatta değil	8	1.2
Baba hayatta değil	52	7.6
Çocukluk döneminde travmaya maruz kalma durumu		
Evet	223	32.8
Hayır	457	67.2
Yaşanan travma türü		
Fiziksel (Vurmak, dövmek, yaralamak gibi)	26	10.9
Psikolojik (Aşağılamak, eleştirmek, utandırmak gibi)	191	79.9
Cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak, tacize uğramak gibi	22	9.2
Yaşanan travmanın kaynağı		
Aile (1.dereceden yakın anne, baba, kardeş)	82	34.3
Akrabalar	42	17.6
Herhangi bir yakınınız	15	6.3
Arkadaş/arkadaşlar	46	19.2
Tanıdığınız biri/birileri	33	13.8
Yabancı/yabancılar	19	7.9

Tablo incelendiğinde araştırmaya alınan öğrencilerin % 78'i kadın, % 22'si erkek, % 19'u 20 5. sınıf, % 24.1'i 6. sınıf, % 36.9'u 7. sınıf, % 20'si 8. sınıf, % 41'i 18-20 yaş arasında, % 40'ı 21-23 yaş arasında, % 7'si 24-26 yaş arasında, % 7'si 30 yaş ve üstü, % 5'i 27-29 yaş arasında, % 3'ü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde, % 9'u Almanca Öğretmenliği Bölümünde, % 1'i Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümünde, % 1'i Biyoloji Öğretmenliği Bölümünde, % 4'ü Coğrafya Öğretmenliği Bölümünde, % 1'i Felsefe Öğretmenliği Bölümünde, % 4'ü Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümünde, % 4'ü Fransızca Öğretmenliği Bölümünde, % 7'si İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümünde, 3'ü İngilizce Öğretmenliği Bölümünde, % 1'i Kimya Öğretmenliği Bölümünde, % 4'ü Matematik Öğretmenliği Bölümünde, % 1'i Müzik Öğretmenliği Bölümünde, % 13'ü Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde, % 5'i Sınıf Öğretmenliği Bölümünde, % 5'i Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümünde, % 18'i Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümünde, % 2'si Resim ve İş Öğretmenliği Bölümünde, % 3'ü Tarih

Öğretmenliği Bölümünde, % 3'ü Türkçe Öğretmenliği Bölümünde, % 4'ü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünde, % 6'sı Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümünde, % 5'i hazırlık sınıfında, % 22'si 1. sınıfta, % 25'i 2. sınıfta, % 24'ü 3. sınıfta, % 24'ü 4. sınıfta, % 79'unun geliri orta düzeyde, % 17'sinin geliri düşük düzeyde, % 4'ünün geliri iyi düzeyde, % 40'ının annesinin eğitimi ilkokul, % 19'unun annesi ortaokul mezunu, % 18'inin annesinin eğitimi lise, % 12'sinin annesi okur yazar değil, % 9'unun annesinin eğitimi üniversite, % 1'inin annesinin eğitimi lisansüstü (yüksek lisans-doktora), % 30'unun babasının eğitimi lise, % 27'sinin babasının eğitimi ilkokul, % 21'inin babası ortaokul mezunu, % 18'inin babasının eğitimi üniversite, % 2'sinin babasının eğitimi lisansüstü (yüksek lisans-doktora), % 2'sinin babası okur yazar değil, % 86'sının anne-baba sağ, birlikteler, % 8'inin babası hayatta değil, % 5'inin anne-babası sağ ve boşanmışlar, % 1'inin annesi hayatta değil, % 33'ü çocukluk döneminde travmaya maruz kalmış, % 80'i psikolojik travma (aşağılamak, eleştirmek, utandırmak gibi) yaşamış, % 11'i fiziksel travma (Vurmak, dövmek, yaralamak gibi) yaşamış, % 9'u cinsel travma (vücudun özel alanlarına dokunmak, tacize uğramak gibi) yaşamış, % 34'ünün travma kaynağının aile (1.dereceden yakın anne, baba, kardeş) % 19'unun travma kaynağının arkadaş/arkadaşlar, % 18'inin travma kaynağının akrabalar, % 14'ünün travma kaynağının tanıdığı biri/birileri, % 8'inin travma kaynağının yabancı/yabancılar, % 6'sının travma kaynağının herhangi bir yakını olduğu görülmektedir.

Anne baba Tutumu Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanlarına dair standart sapma ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Ana-baba Tutumu Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	Aritmetik ortalama	S.s.
Demokratik Anne Baba Tutumu	57.34	11.27
Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu	35.89	9.84
Otoriter Anne Baba Tutumu	21.31	6.89
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	42.53	8.06
Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)	56.66	10.60
Duygusal taciz boyutu	7.20	2.79
Fiziksel taciz boyutu	5.86	1.81
Fiziksel ihmal boyutu	7.44	2.71
Duygusal ihmal boyutu	10.20	4.20

Tablo 4 . (Devamı)

Cinsel taciz boyutu	5.64	1.83
Aşırı koruma-kontrol boyutu	9.49	3.43

Demokratik Anne Baba Tutumu Ölçeğinin puan ortalaması 57 olup ölçekten alınabilecek puanlar 15 ile 75 arasında olduğu için araştırmaya katılan öğrencilerin anne babalarının tutumlarını demokratik algılama durumlarının yüksek olduğu söylenebilir. Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu Ölçeği puan ortalaması 36, ölçekten alınabilecek puanlar 15 ile 75 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin anne babalarının tutumlarını koruyucu/istekçi algılama durumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Otoriter Anne Baba Tutumu Ölçeği puan ortalaması 21, ölçekten alınabilecek puanlar 10 ile 50 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin anne babalarının tutumlarını otoriter algılama durumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puan ortalaması 43, ölçekten alınabilecek puanlar 8 ile 56 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin psikolojik iyi oluş durumlarının çok yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33) puan ortalaması 57, ölçekten alınabilecek puanlar 33 ile 165 arasında değiştiğinden araştırma kapsamındaki öğrencilerin çocukluk çağı travma durumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Duygusal taciz boyutu puan ortalaması 7, alınabilecek puanlar 5 ile 25 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal taciz boyutu durumlarının orta düzeyin altında olduğu söylenebilir. Fiziksel taciz boyutu puan ortalaması 6, alınabilecek puanlar 5 ile 25 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel taciz boyutu durumlarının orta düzeyin altında olduğu söylenebilir. Fiziksel ihmal boyutu puan ortalaması 7, alınabilecek puanlar 5 ile 25 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin fiziksel ihmal boyutu durumlarının orta düzeyin altında olduğu söylenebilir. Duygusal ihmal boyutu puan ortalaması 10, alınabilecek puanlar 5 ile 25 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin duygusal ihmal boyutu durumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir. Cinsel taciz boyutu puan ortalaması 6, alınabilecek puanlar 5 ile 25 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin cinsel taciz boyutu durumlarının düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Aşırı koruma-kontrol boyutu puan ortalaması 9, alınabilecek puanlar 5 ile 25 arasında değiştiğinden araştırmaya katılan öğrencilerin aşırı koruma-kontrol boyutu durumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Ana-baba Tutumu Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği arasında ilişkinin varlığını anlamak maksadıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Ana-baba Tutumu Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği arasındaki ilişki ile ilgili korelasyon değerleri

	Koruyucu			
	Demokratik Ana-baba tutumu	Ana-baba tutumu	Otoriter Ana-baba tutumu	Psikolojik İyi Oluş Ölçeği
Duygusal Taciz	-.645*	.439*	.643*	-.281*
Fiziksel Taciz	-.366*	.260*	.365*	-.169*
Fiziksel İhmal	-.500*	.276*	.405*	-.322*
Duygusal İhmal	-.807*	.408*	.678*	-.403*
Cinsel Taciz	-.173*	.115*	.172*	-.143*
Aşırı Koruma Kontrol	-.542*	.580*	.560*	-.291*
Çocukluk Çağı Travma Ölçeği	-.702*	.502*	.665*	-.372*
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	.399*	-.244*	-.323*	-

* p<0.05

Demokratik Ana-baba tutumu boyutu ile Duygusal Taciz boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanları arasındaki korelasyon değerleri ters yönde p<0.05 önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Otoriter Ana-baba tutumu ve Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ile Duygusal Taciz boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanları arasındaki korelasyon değeri ise doğru yönde p<0.05 önem düzeyinde anlamlı olduğu saptanmıştır.

Demokratik Ana-baba tutumu ile Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları arasındaki korelasyon değeri ise doğru yönde p<0.05 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanları arasındaki korelasyon değerleri ters yönde p<0.05 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Bu bulgulardan yola çıkarak, öğrencilerin Demokratik Ana-baba tutumu boyutu puanları arttıkça Cinsel Taciz boyutu, Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarının azaldığı söylenebilir. Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanları arttıkça Cinsel Taciz boyutu, Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarının ise arttığı bununla birlikte Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları arttıkça Demokratik Ana-baba tutumu puanlarının da arttığı, Otoriter Ana-baba tutumu ve Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu puanlarının ise azaldığı saptanmıştır.

Öğrencilerin anne-baba tutumlarının ve çocukluk çağı travmalarının Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanlarını yordama gücünü saptamak için Lineer Regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Öğrencilerin Ana-baba Tutumlarının ve Çocukluk Çağı Travmalarının Psikolojik İyi Oluşu yordamasına ilişkin Lineer Regresyon Analizi sonuçları

	Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p
Ana-baba Tutumları	Sabit	29.273	3.309		8.847	.000
	Demokratik Ana-baba tutu	.270	.039	.377	7.005	.000
	Koruyucu Ana-baba tutum	-.080	.040	-.098	-2.019	.044
	Otoriter Ana-baba tutumu	.032	.077	.027	.409	.683
	R=,407 F _(3,676) =44.751 p=.000	R ² =.166				
Çocukluk Çağı Travma Ölçeği	Sabit	50.101	3.067		16.338	.000
	Duygusal Taciz	-.088	.211	-.030	-.416	.678
	Fiziksel Taciz	.149	.268	.033	.554	.580
	Fiziksel İhmal	-.524	.216	-.176	-2.424	.016
	Duygusal İhmal	-.646	.138	-.336	-4.684	.000
	Cinsel Taciz	-.396	.221	-.090	-1.792	.074
	Aşırı Koruma Kontrol	-.423	.188	-.180	-2.255	.024
	Çocukluk Çağı Travma Ölç	.157	.161	.207	.979	.328
	R=.428 F _(7,672) =21.525 p=.000	R ² =.183				

Öğrencilerin Demokratik Ana-baba tutumlarının, Otoriter Ana-baba tutumlarının ve Koruyucu Ana-baba tutumlarının Psikolojik İyi Oluş ile anlamlı ilişkiler vermektedir ($R=.407$ $R^2=.166$ $p<0.05$). Öğrencilerin Koruyucu Ana-baba tutumlarının, Otoriter Ana-baba tutumları ve Demokratik Ana-baba tutumlarının puanları Psikolojik İyi Oluş puanlarının toplam varyansının % 17'sini açıkladığı saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin Demokratik Ana-baba tutumları değişkeninin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerinde pozitif yönde anlamlı yordayıcı olduğu, Koruyucu Ana-baba tutumları değişkeninin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerinde negatif yönde anlamlı yordayıcı olduğu regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçlarında görülmektedir. Sonuç olarak Demokratik Ana-baba tutumlarının psikolojik iyi oluşu artırdığı ve Koruyucu Ana-baba tutumlarının psikolojik iyi oluşu azalttığı söylenebilir.

Öğrencilerin Çocukluk Çağı Travma Ölçeğinin Cinsel Taciz, Duygusal Taciz, Fiziksel Taciz, Duygusal İhmal, Fiziksel İhmal, Aşırı Koruma Kontrol ve toplam puanı ile Psikolojik İyi Oluş anlamlı ilişkiler vermektedir ($R=.428$ $R^2=.183$ $p<0.05$). Öğrencilerin Çocukluk Çağı Travma Ölçeğinin Cinsel Taciz, Duygusal Taciz, Fiziksel Taciz, Duygusal İhmal, Fiziksel İhmal, Aşırı Koruma Kontrol ve toplam puanı puanları Psikolojik İyi Oluş puanlarının toplam varyansının % 18'ini açıkladığı saptanmıştır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin Duygusal İhmal, Fiziksel İhmal ve Aşırı Koruma Kontrol değişkenlerinin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerinde negatif yönde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir. Sonuç olarak Aşırı Koruma Kontrol, Duygusal İhmal ve Fiziksel İhmal yüksek puanlarının psikolojik iyi oluşu azalttığı söylenebilir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre Psikolojik İyi Oluş, Ana-baba tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya alınan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre Psikolojik İyi Oluş, Ana-baba tutum ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklar

		Psikolojik İyi Oluş		Demokratik Anne Baba Tutumu		Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu		Otoriter Anne Baba Tutumu		Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.s.	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Cinsiyet	Kadın	42.75	7.892	57.64	11.449	35.23	9.822	20.75	6.895	55.82	10.243
	Erkek	41.75	8.616	56.28	10.568	38.20	9.574	23.28	6.513	59.55	11.301
	TEST	t=1.345 p=.179		t=1.320 p=.187		t=3.304 p=.001		t=4.043 p=.000		t=3.856 p=.000	
Yaş	18-20	41.47	8.552	57.36	11.323	36.55	9.877	21.35	7.011	56.81	10.703
	21-23	42.58	7.625	57.01	11.294	36.10	9.541	21.72	6.671	56.87	10.914
	24-26	44.42	7.914	56.42	10.482	33.13	8.874	20.65	7.135	56.75	11.114
	27-29	44.21	7.083	58.39	10.271	37.21	11.837	21.52	7.067	55.48	8.997
	30 ve üzeri	45.33	7.335	59.22	12.297	32.76	9.984	19.43	6.916	55.29	8.739
	TEST	F=3.775 p=.005		F=.553 p=.697		F=2.717 p=.029		F=1.276 p=.278		F=.348 p=.846	
FARK		3-5>1		-		1-2-4>5		-		-	
Bölüm	Yabancı dil alanı	42.99	8.127	57.25	12.680	35.79	9.039	21.69	7.208	56.86	11.356
	Resim-Müzik-Beden	44.53	7.508	55.00	13.289	37.39	11.572	23.76	8.022	59.26	10.717
	Fen alanı	42.98	8.168	58.56	11.264	35.31	9.492	20.77	7.196	55.62	10.503
	Sosyal alan	41.39	7.777	56.72	10.608	37.96	10.090	22.36	6.594	57.90	11.161
	Felsefe-PDR-OÖ-Özel	42.43	8.178	57.49	10.687	34.95	9.800	20.54	6.488	56.04	9.957
	TEST	F=1.458 p=.213		F=.866 p=.484		F=2.506 p=.041		F=3.174 p=.013		F=1.575 p=.179	
FARK		-		-		4>3-5		4-2>5		-	

Tablo 7 (Devamı)

		Psikolojik İyi Oluş		Demokratik Anne Baba Tutumu		Koruyucu/İstekçi Anne Baba Tutumu		Otoriter Anne Baba Tutumu		Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.s.	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Sınıf düzeyi	Hazırlık sınıfı	41.36	8.766	56.65	10.784	36.29	10.146	21.39	7.047	57.63	11.865
	1. Sınıf	43.33	7.218	57.57	10.833	35.89	9.667	21.35	6.745	55.96	9.136
	2. Sınıf	43.16	7.952	57.06	12.334	35.05	9.863	21.11	6.967	56.67	10.297
	3. Sınıf	40.74	9.734	58.79	13.005	35.53	9.611	21.88	7.761	56.97	12.857
	4. Sınıf	42.68	7.708	57.85	10.710	36.43	9.758	21.28	6.651	56.22	10.370
	TEST	F=.419 p=.795		F=.490 p=.743		F=.100 p=.982		F=.604 p=.660		F=1.983 p=.095	
Gelir durumu	Düşük	39.76	9.687	53.02	12.313	37.42	9.810	23.83	7.559	61.23	11.761
	Orta	42.96	7.545	58.06	10.854	35.50	9.729	20.71	6.582	55.82	10.153
	İyi	45.20	8.202	60.77	10.663	37.20	11.457	22.73	7.488	54.30	9.422
	TEST	F=9.280 p=.000		F=11.112 p=.000		F=2.060 p=.128		F=10.569 p=.000		F=13.397 p=.000	
	FARK	2-3>1		2-3>1		-		1>2		1-2>3	
Anne eğitim durumu	Okur yazar değil	41.55	8.864	56.52	11.245	36.21	10.292	21.35	7.316	57.87	12.728
	İlk okul	41.45	8.332	55.49	11.334	36.38	9.778	21.85	6.660	56.98	9.561
	Orta okul	43.58	7.474	58.71	10.463	34.81	9.280	19.88	6.418	56.28	11.423
	Lise	43.82	7.205	59.97	10.614	35.58	10.143	20.97	6.769	56.16	10.718
	Üniversite	43.30	8.123	58.73	12.511	36.08	10.066	22.14	7.898	54.84	9.521
	TEST	F=3.055 p=.016		F=4.457 p=.001		F=.621 p=.648		F=2.163 p=.072		F=.909 p=.458	
	FARK	3>2	4>1-2	3-5>2	4>1-2	-		-		-	

Tablo 7. (devamı)

		Psikolojik İyi Oluş		Demokratik Anne Baba Tutumu		Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu		Otoriter Anne Baba Tutumu		Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.s.	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Baba eğitim durumu	Okur yazar değil	38.38	11.820	55.94	11.457	38.56	13.038	23.44	8.771	60.94	13.458
	İlk okul	41.36	8.591	55.65	11.245	36.97	9.539	21.82	6.549	57.52	10.731
	Orta okul	42.32	8.954	57.52	10.707	34.07	9.813	20.57	6.615	56.19	10.476
	Lise	43.65	6.441	58.58	11.377	35.99	10.065	20.55	7.036	56.10	10.335
	Üniversite	42.62	7.546	57.92	11.299	35.95	9.280	22.03	6.884	56.28	10.601
TEST		KW=6.874 p=.143		KW=8.022 p=.091		KW=8.915 p=.063		KW=8.518 p=.074		KW=4.405 p=.354	
Anne baba	Anne-baba sağ,	42.43	8.023	57.29	11.322	36.14	9.483	21.40	6.793	56.86	10.756
	Anne-baba sağ,	42.33	5.566	54.27	9.760	34.09	12.213	20.24	6.250	56.82	9.258
	Anne hayatta değil	36.75	10.068	51.63	11.376	36.13	11.958	26.25	7.146	61.63	13.606
	Baba hayatta değil	44.60	9.116	60.73	10.772	34.15	11.668	20.29	8.020	53.50	8.456
	TEST	KW=9.069 p=.028		KW=10.422 p=.015		KW=6.054 p=.109		KW=7.416 p=.060		KW=6.308 p=.098	
FARK		1-4>3		4>1-2-3		-		-		-	
Çocukluk döneminde travmaya maruz kalma	Evet	41.66	8.216	51.86	11.462	38.88	9.928	24.10	6.796	61.55	10.962
	Hayır	42.95	7.964	60.01	10.155	34.43	9.467	19.96	6.522	54.27	9.550
	TEST	t=-1.960 p=.050		t=-9.036 p=.000		t=5.666 p=.000		t=7.669 p=.000		t=8.477 p=.000	

Tablo 7. (devamı)

		Psikolojik İyi Oluş		Demokratik Anne Baba Tutumu		Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu		Otoriter Anne Baba Tutumu		Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	$\bar{X}$	S.s.	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Yaşanan travma türü	Fiziksel (Vurmak, dövmek, varalamak	43.38	8.050	51.62	11.748	43.85	7.588	25.54	7.716	62.73	12.256
	Psikolojik (Aşağılamak,	41.19	8.084	51.99	11.573	38.44	10.054	23.89	6.702	60.87	10.733
	Cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak,	45.23	8.652	58.00	9.492	36.00	8.372	21.36	5.551	62.27	12.574
	TEST	KW=7.961 p=.019		KW=5.858 p=.053		KW=11.138 p=.004		KW=3.978 p=.137		KW=.575 p=.750	
FARK		3>2		-		1>2-3		-		-	
Yaşanan travmanın kaynağı	Aile (1.dereceden yakın anne baba	41.78	7.468	47.05	11.165	41.91	11.166	26.39	7.348	64.32	11.350
	Akrabalar	42.57	8.300	54.43	12.276	36.76	8.960	22.50	7.023	58.55	9.883
	Herhangi bir yakınınız	40.67	7.384	52.87	10.322	40.07	6.408	24.47	4.580	60.60	11.703
	Arkadaş/arkadaşlar	40.85	9.734	55.57	10.610	37.39	8.596	23.26	5.871	59.67	10.416
	Tanıdığınız biri/birileri	41.21	8.253	55.12	9.496	35.27	9.315	21.42	6.047	59.94	11.241
	Yabancı/yabancılar	43.05	9.606	57.11	9.865	37.32	7.768	21.95	5.380	58.58	8.971
	TEST	KW=2.923 p=.712		KW=26.733 p=.000		KW=12.708 p=.026		KW=15.701 p=.008		KW=11.474 p=.043	
FARK		-		2-4-5-6>1		1>2-4-5		1>2-4-5-6		1>2-4-5-6	

Araştırmaya alınan öğrencilerin cinsiyetlerine göre Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu ve Otoriter Anne Baba Tutumu puanları açısından farklara ait t değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmakla birlikte öğrencilerin cinsiyetlerine göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklara ait t değerleri de $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Otoriter Anne Baba Tutumu, Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puan ortalamalarının daha düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre anne baba tutumlarını daha fazla koruyucu/istekçi ve otoriter algıladıkları ve çocukluk çağı travmalarının daha fazla olduğu söylenebilir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaşlarına göre Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları açısından farklara ait F değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı ve öğrencilerin yaşlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın hangi yaşlardaki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla uygulanan LSD Post Hoc testi sonuçlarına göre 24-26 yaş ve 30 ve üzerindeki öğrencilerin 18-20 yaşındaki öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bununla birlikte 18-20 yaş, 21-23 yaş, 24-26 yaşındaki öğrencilerin 30 ve üzerindeki öğrencilere göre Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerine göre Otoriter Anne Baba Tutumu ve Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu puanları açısından farklara ait F değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunarak öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerine göre Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu ve Otoriter Anne Baba Tutumu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın hangi bölümlerde öğrenim gören öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmıştır. Sosyal alanlarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin Fen alanlarında, Felsefe-PDR-OÖ-Özel eğitim alanlarında öğrenim gören öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, 18-20 yaş, 21-23 yaş, 24-26 yaşındaki öğrencilerin 30 ve üzerindeki öğrencilere göre Otoriter Anne Baba Tutumu ve Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre Demokratik Anne Baba Tutumu, Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklara ait F değerleri $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin öğrenim sınıf düzeylerine göre Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu Demokratik Anne Baba Tutumu, , Otoriter Anne Baba Tutumu, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin gelir durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklara ait F değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu bulgular öğrencilerin gelir durumlarına göre Demokratik Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın hangi gelir durumundaki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmış ve geliri orta ve iyi olan öğrencilerin geliri düşük olan öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Demokratik Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı olduğu saptanmıştır. Geliri düşük olan öğrencilerin geliri orta öğrencilere göre Otoriter Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Geliri düşük ve orta olan öğrencilerin geliri iyi olan öğrencilere göre Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu puanları açısından farklara ait F değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunarak elde edilen bu bulgulardan yola çıkarak öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu puanları açısından aralarında fark olduğu söylenebilir. Farkın annelerinin eğitimi ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmış ve annelerinin eğitimi orta okul olan öğrencilerin annelerinin eğitimi ilköğretim olan öğrencilere göre ve annelerinin eğitimi lise olan öğrencilerin anneleri okuryazar ve ilköğretim mezunu olan öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki

fark $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, annelerinin eğitimi ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin annelerinin eğitimi ilkokul olan ve annelerinin eğitimi lise olan öğrencilerin anneleri okuryazar ve ilkokul mezunu olan öğrencilere göre Demokratik Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu, Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklara ait KW değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin öğrenim babalarının eğitim durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu, Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin anne ve babalarının birliktelik durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu puanları açısından farklara ait KW değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin anne ve babalarının birliktelik durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın anne ve babalarının birliktelik durumu ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Dunn Bonferroni Post Hoc testi uygulanmış ve anne-baba sağ, birlikte olan ve babası hayatta olmayan öğrencilerin annesi hayatta olmayan öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, babası hayatta olmayan öğrencilerin anne-babası sağ ve birlikte olan, annesi sağ olan ve annesi sağ olmayan öğrencilere göre Demokratik Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin çocuklukta travmaya maruz kalma durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu, Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklara ait t değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin çocuklukta travmaya maruz kalma durumlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu, Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablo incelendiğinde, çocuklukta travmaya maruz kalmayan öğrencilerin kalan öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Demokratik Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek, çocuklukta travmaya maruz kalan öğrencilerin kalmayan öğrencilere göre

Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaşadıkları travma türüne göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Koruyucu Anne Baba Tutumu puanları açısından farklara ait KW değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin yaşadıkları travma türüne göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Koruyucu Anne Baba Tutumu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın yaşadıkları travma türü ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Dunn Bonferroni Post Hoc testi uygulanmış ve cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak, tacize uğramak gibi) travma yaşayan öğrencilerin psikolojik (Aşağılamak, eleştirmek, utandırmak gibi) travma yaşamış öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, Fiziksel (Vurmak, dövmek, yaralamak gibi) travma yaşayan öğrencilerin psikolojik (Aşağılamak, eleştirmek, utandırmak gibi) ve cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak, tacize uğramak gibi) travma yaşayan öğrencilere göre Koruyucu Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaşadıkları travmanın kaynağına göre Demokratik Ana Baba Tutumu, Koruyucu Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından farklara ait KW değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin yaşadıkları travmanın kaynağına göre Demokratik Ana Baba Tutumu, Koruyucu Anne Baba Tutumu, Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın yaşadıkları travma kaynağı ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Dunn Bonferroni Post Hoc testi uygulanmış ve travmanın kaynağı akrabalar, arkadaş/arkadaşlar, tanıdığı biri/birileri ve yabancı/yabancılar olan öğrencilerin travmanın kaynağı aile (1.dereceden yakın anne, baba, kardeş) olan öğrencilere göre Demokratik Ana Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, travmanın kaynağı aile (1.dereceden yakın anne, baba, kardeş) olan öğrencilerin travmanın kaynağı akrabalar, arkadaş/arkadaşlar, tanıdığı biri/birileri olan öğrencilere göre Koruyucu Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, travmanın kaynağı aile (1.dereceden yakın anne, baba, kardeş) olan öğrencilerin travmanın kaynağı akrabalar, arkadaş/arkadaşlar, tanıdığı biri/birileri ve yabancı/yabancılar olan öğrencilere göre Otoriter Anne Baba Tutumu ve

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre Çocukluk Çağı Travmaları alt boyutları puanları açısından farklar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Araştırmaya Alınan Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Çocukluk Çağı Travmaları Puanları Açısından Farklar

		Duygusal taciz boyutu		Fiziksel taciz boyutu		Fiziksel ihmal boyutu		Duygusal ihmal boyutu		Cinsel taciz boyutu		Aşırı koruma-kontrol boyutu	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Cinsiyet	Kadın	7.11	2.725	5.73	1.667	7.23	2.595	10.07	4.223	5.63	1.759	9.35	3.475
	Erkek	7.55	2.994	6.32	2.176	8.16	2.955	10.67	4.101	5.69	2.066	9.96	3.243
	TEST	t=-1.715 p=.087		t=-3.054 p=.003		t=-3.544 p=.000		t=-1.556 p=.120		t=-.379 p=.705		t=-1.923 p=.055	
Yaş	18-20	7.38	3.012	5.84	1.746	7.17	2.624	10.22	4.041	5.58	1.624	9.71	3.504
	21-23	7.17	2.653	5.96	1.943	7.52	2.704	10.35	4.256	5.78	2.132	9.50	3.453
	24-26	7.35	2.892	6.02	2.068	7.92	2.923	10.42	4.726	5.56	1.687	8.67	3.251
	27-29	6.76	2.670	5.79	1.453	7.67	2.594	9.55	3.914	5.58	1.821	9.42	3.588
	30 ve üzeri	6.51	2.053	5.35	1.200	7.84	2.975	9.55	4.505	5.35	1.200	9.02	2.876
	TEST	F=1.294 p=.271		F=1.322 p=.260		F=1.457 p=.214		F=.614 p=.653		F=.787 p=.534		F=1.218 p=.302	
Bölüm	Yabancı dil alanı	7.54	3.061	6.06	2.143	6.92	2.323	10.52	4.954	5.93	2.208	9.50	3.672
	Resim-Müzik-Beden	8.26	3.446	6.08	1.634	7.76	3.300	11.45	4.285	5.74	1.537	9.92	3.816
	Fen alanı	6.94	2.564	5.84	1.732	7.59	2.814	9.53	3.885	5.41	1.560	9.07	3.355
	Sosyal alan	7.14	2.803	6.01	1.935	7.81	2.989	10.42	4.071	5.74	1.918	9.85	3.568
	Felsefe-PDR-OÖ-Özel	7.07	2.640	5.69	1.642	7.35	2.541	10.09	4.026	5.56	1.758	9.42	3.238
	TEST	F=2.209 p=.067		F=1.306 p=.266		F=1.985 p=.095		F=1.897 p=.109		F=1.381 p=.239		F=1.002 p=.405	

Tablo 8. (devamı)

		Duygusal taciz boyutu		Fiziksel taciz boyutu		Fiziksel ihmal boyutu		Duygusal ihmal boyutu		Cinsel taciz boyutu		Aşırı koruma-kontrol boyutu	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Sınıf düzeyi	Hazırlık sınıfı	8.06	3.437	6.06	2.187	7.32	2.941	10.00	4.729	5.68	1.770	8.74	4.002
	1. Sınıf	7.12	2.915	5.81	1.733	6.94	2.256	10.15	4.171	5.71	1.922	9.59	3.246
	2. Sınıf	7.43	2.967	5.99	1.999	7.48	2.885	10.43	4.144	5.70	1.890	9.79	3.639
	3. Sınıf	6.99	2.427	5.82	1.759	7.57	2.670	9.87	3.634	5.52	1.725	9.34	3.209
	4. Sınıf	7.09	2.664	5.78	1.633	7.73	2.846	10.41	4.703	5.62	1.814	9.39	3.470
	TEST	F=1.430 p=.222		F=.462 p=.764		F=1.875 p=.113		F=.509 p=.729		F=.275 p=.894		F=.877 p=.477	
Gelir durumu	Düşük	7.91	2.969	6.32	2.197	8.77	3.091	11.88	4.677	6.29	2.573	10.38	3.668
	Orta	7.06	2.743	5.77	1.712	7.22	2.551	9.92	4.031	5.51	1.621	9.35	3.377
	İyi	7.07	2.651	5.90	1.668	6.23	2.223	9.07	3.823	5.53	1.548	8.70	2.984
	TEST	F=4.391 p=.013		F=4.419 p=.012		F=19.375 p=.000		F=11.667 p=.000		F=8.760 p=.000		F=5.132 p=.006	
	FARK	1>2		1>2		1>2-3		1>2-3		1>2-3		1>2-3	
Anne eğitim durumu	Okur yazar değil	7.08	2.938	5.90	1.905	8.40	3,136	10.75	4.404	6.02	2.602	9.30	3.498
	İlk okul	7.14	2.615	5.75	1.476	7.73	2,685	10.51	4.179	5.51	1.544	9.58	3.347
	Orta okul	7.10	2.745	6.02	2.198	7.25	2,670	9.92	4.229	5.74	2.037	9.39	3.290
	Lise	7.16	2.695	5.89	2.025	6.90	2,514	9.76	4.153	5.69	1.811	9.61	3.645
	Üniversite	7.56	3.311	5.75	1.391	6.35	1,902	9.43	3.991	5.44	1.267	9.24	3.627
	TEST	F=.356 p=.840		F=.562 p=.690		F=7.758 p=.000		F=1.751 p=.137		F=1.553 p=.185		F=.266 p=.900	
	FARK	-		-		1>23-4-5 2>4-5		-		-		-	

Tablo 8. (devamı)

		Duygusal taciz boyutu		Fiziksel taciz boyutu		Fiziksel ihmal boyutu		Duygusal ihmal boyutu		Cinsel taciz boyutu		Aşırı koruma-kontrol boyutu	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Baba eğitim durumu	Okur yazar değil	7.69	3.591	5.63	1.258	9.69	3.628	12.31	5.770	6.00	2.757	9.56	3.812
	İlk okul	6.97	2.584	5.76	1.610	8.28	3.008	10.72	4.307	5.78	2.069	9.42	3.218
	Orta okul	6.96	2.541	5.98	1.966	7.40	2.455	10.37	3.910	5.50	1.628	9.38	3.693
	Lise	7.24	2.839	5.81	1.736	7.00	2.426	9.73	4.193	5.50	1.494	9.70	3.325
	Üniversite	7.59	3.085	5.98	2.073	6.82	2.457	9.70	3.978	5.84	2.104	9.38	3.569
	TEST	KW=3.577 p=.466		KW=1.404 p=.844		KW=38.185 p=.000		KW=9.812 p=.044		KW=2.649 p=.618		KW=2.472 p=.650	
FARK		-		-		1>2-3-4-5 2>3-4-5		1-2>4-5		-		-	
Anne baba	Anne-baba sağ, birlikteler	7.20	2.785	5.87	1.789	7.43	2.738	10.19	4.181	5.66	1.892	9.59	3.452
	Anne-baba sağ,	7.79	3.140	5.91	1.860	8.21	2.792	11.73	4.200	5.45	1.121	9.33	3.323
	Anne hayatta değil	8.75	3.694	6.88	3.227	8.38	3.623	11.63	3.503	5.75	2.121	9.63	3.204
	Baba hayatta değil	6.63	2.377	5.65	1.714	6.81	1.920	9.15	4.286	5.52	1.435	8.46	3.214
	TEST	KW=5.990 p=.112		KW=1.103 p=.776		KW=5.707 p=.127		KW=10.790 p=.013		KW=.262 p=.967		KW=6.509 p=.089	
	FARK	-		-		-		2>1-4		-		-	
Çocukluk döneminde travmaya maruz kalma	Evet	8.75	3.006	6.45	2.174	8.30	3.026	12.16	4.340	6.27	2.510	10.62	3.475
	Hayır	6.45	2.338	5.58	1.523	7.02	2.430	9.25	3.784	5.33	1.279	8.94	3.275
	TEST	t=10.031 p=.000		t=5.373 p=.000		t=5.512 p=.000		t=8.557 p=.000		t=5.275 p=.000		t=6.154 p=.000	

Tablo 8. (devamı)

		Duygusal taciz boyutu		Fiziksel taciz boyutu		Fiziksel ihmal boyutu		Duygusal ihmal boyutu		Cinsel taciz boyutu		Aşırı koruma-kontrol boyutu	
		$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.	$\bar{X}$	S.s.
Yaşanan travma türü	Fiziksel (Vurmak, dövme, varalamak gibi)	9.31	3.575	7.31	2.768	8.35	3.382	11.77	4.966	5.77	1.423	10.81	3.774
	Psikolojik (Aşağılamak, eleştirmek, utandırmak	8.65	3.020	6.23	2.008	8.21	2.747	12.15	4.241	5.90	2.226	10.61	3.539
	Cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak,	7.32	2.514	7.27	2.472	8.32	4.016	10.45	4.295	10.05	2.734	9.45	2.857
	TEST	KW=5.162 p=.076		KW=11.637 p=.003		KW=.546 p=.761		KW=3.366 p=.186		KW=56.479 p=.000		KW=2.248 p=.325	
	FARK	-		1-3>2		-		-		3>1-2		-	
Yaşanan travmanın kaynağı	Aile (1.dereceden yakın akrabalar)	9.95	3.150	6.73	2.352	8.77	3.175	13.79	4.441	5.79	2.047	11.57	3.868
	Akrabalar	7.76	2.703	5.86	1.317	8.05	2.705	11.05	4.316	6.48	2.462	9.62	3.499
	Herhangi bir yakınınız	7.33	2.717	6.47	2.134	9.13	4.015	11.07	3.936	7.67	3.288	9.47	2.696
	Arkadaş/arkadaşlar	8.00	2.708	6.74	2.551	7.43	2.167	11.11	3.877	6.48	3.039	10.17	3.065
	Tanıdığınız biri/birileri	8.30	2.789	6.15	2.238	7.73	2.897	11.06	4.183	6.24	2.463	10.45	3.133
	Yabancı/yabancılar	6.79	1.873	6.16	1.740	8.32	2.810	10.53	3.151	6.26	1.910	9.79	2.992
	TEST	KW=31.576 p=.000		KW=4.610 p=.465		KW=6.526 p=.258		KW=21.140 p=.001		KW=9.367 p=.095		KW=10.533 p=.061	
	FARK	1>2-3-4-5-6		-		-		1>2-3-4-5-6		-		-	

Araştırmaya alınan öğrencilerin cinsiyetlerine göre Fiziksel taciz ve Fiziksel ihmal puanları açısından farklara ait t değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo incelendiğinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre Fiziksel taciz ve Fiziksel ihmal puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaşlarına göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından farklara ait F değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin yaşlarına göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerine göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından farklara ait F değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerine göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından farklara ait F değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin gelir durumlarına göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından farklara ait F değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin gelir durumlarına göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın gelir durumu ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmış ve gelir durumu düşük olan öğrencilerin geliri orta olan öğrencilere göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, gelir durumu düşük olan öğrencilerin geliri

orta ve iyi olan öğrencilere göre Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre Fiziksel ihmal boyutu puanları açısından farklara ait F değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre Fiziksel ihmal boyutu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın annesinin eğitimi ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla LSD Post Hoc testi uygulanmış ve annesinin eğitimi okuryazar olmayan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkököl, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilere göre ve annesinin eğitimi ilkököl olan öğrencilerin annesinin eğitimi lise ve üniversite olan öğrencilere göre Fiziksel ihmal boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre Fiziksel ihmal boyutu ve Duygusal ihmal boyutu puanları açısından farklara ait KW değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre Fiziksel ihmal boyutu ve Duygusal ihmal boyutu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın babasının eğitimi ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Dunn Benforroni Post Hoc testi uygulanmış ve babasının eğitimi okuryazar olmayan öğrencilerin babasının eğitimi ilkököl, ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilere göre ve babasının eğitimi ilkököl olan öğrencilerin babasının eğitimi ortaokul, lise ve üniversite olan öğrencilere göre Fiziksel ihmal boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, babasının eğitimi okuryazar olmayan ve ilkököl olan öğrencilerin babasının eğitimi lise ve üniversite olan öğrencilere göre Duygusal ihmal boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin anne ve babalarının birliktelik durumlarına göre Duygusal ihmal boyutu puanları açısından farklara ait KW değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin anne ve babalarının birliktelik durumlarına göre Duygusal ihmal boyutu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın anne ve babalarının birliktelik durumu ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Dunn Bonferroni Post Hoc testi uygulanmış ve anne-baba sağ ve boşanmış olan öğrencilerin anne-baba sağ birlikte ve babası hayatta olmayan öğrencilere göre Duygusal ihmal boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin çocukluk döneminde travmaya maruz kalma durumlarına göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puanları açısından farklara ait t değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tablo incelendiğinde çocukluk döneminde travmaya maruz kalan öğrencilerin kalmayan öğrencilere göre Duygusal taciz boyutu, Fiziksel taciz boyutu, Fiziksel ihmal boyutu, Duygusal ihmal boyutu, Cinsel taciz boyutu, Aşırı koruma-kontrol boyutu puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaşadıkları travma türüne göre Fiziksel taciz boyutu ve Cinsel taciz boyutu puanları açısından farklara ait KW değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin yaşadıkları travma türüne göre Fiziksel taciz boyutu ve Cinsel taciz boyutu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın yaşadıkları travma türü ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Dunn Bonferroni Post Hoc testi uygulanmış ve Fiziksel (Vurmak, dövmek, yaralamak gibi) travma ve cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak, tacize uğramak gibi) travma yaşayan öğrencilerin psikolojik (Aşağılamak, eleştirmek, utandırmak gibi) travma yaşamış öğrencilere göre Fiziksel taciz boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak, tacize uğramak gibi) travma yaşayan öğrencilerin Fiziksel (Vurmak, dövmek, yaralamak gibi) travma ve psikolojik (Aşağılamak, eleştirmek, utandırmak gibi) travma yaşamış öğrencilere göre Cinsel taciz boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaşadıkları travmanın kaynağına göre Duygusal taciz boyutu ve Duygusal ihmal boyutu puanları açısından farklara ait KW değerleri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular öğrencilerin yaşadıkları travmanın kaynağına göre Duygusal taciz boyutu ve Duygusal ihmal boyutu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın yaşadıkları travma kaynağı ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak amacıyla Dunn Bonferroni Post Hoc testi uygulanmış ve travmanın kaynağı aile (1.dereceden yakın anne, baba, kardeş) olan öğrencilerin travmanın kaynağı akrabalar, herhangi bir yakını, arkadaş/arkadaşlar, tanıdığı biri/birileri ve yabancılar olan öğrencilere göre Duygusal ihmal boyutu puanları daha yüksek ve aralarındaki fark $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının, anne baba tutumları, çocukluk çağı travmaları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, psikolojik iyi oluş, çocukluk çağı travmaları ve anne baba tutumları düzeylerinin bazı değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini, bazı değişkenlere göre ise göstermediğini ortaya koymuştur.

Çalışmada elde edilen bulgulara göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları arttıkça Demokratik Ana-baba tutumu puanlarının da arttığı, Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanlarının ise azaldığı saptanmıştır. Bu bağlamda Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal ve Aşırı Koruma Kontrol yüksek puanlarının psikolojik iyi oluşu azalttığı söylenebilir. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir araştırmada, demokratik tutuma sahip ebeveynlere sahip öğrencilerin Psikolojik İyi Oluş düzeylerinin, diğer ebeveyn tutumlarına kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur (İraz vd., 2021). Eroğlu ve Parlar (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin Psikolojik İyi Oluş düzeyleri ile demokratik ve izin verici tutumlar arasında pozitif, otoriter tutum ile ise negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Algılanan anne baba tutumunun bir bireyin psikolojik iyi oluşu için gerekli olduğu düşünen Crips ve Zyromski (2009), demokratik anne baba tutumunun daha yüksek psikolojik iyi oluş ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Bu bulgular, demokratik ebeveyn tutumlarının bireylerin psikolojik iyi oluşunu desteklediğini ortaya koymaktadır.

Algılanan ebeveyn tutumları ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki incelenmiş olup şu sonuçlar elde edilmiştir: Öğrencilerin Demokratik Ana-baba tutumu boyutu puanları arttıkça Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarının azaldığı, Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanları arttıkça Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarının ise arttığı saptanmıştır. Soyumtürk' ün (2021) elde ettiği bulgular da benzer şekilde algılanan anne baba tutumları ile çocukluk çağı travmalarından fiziksel istismar, duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar arasında anlamlı ilişki olduğunu saptamıştır. Alanyazında ebeveynlerin çocukluk çağında travmaya maruz kalma durumunun olumsuz anne baba tutumları sergileme durumuyla ilişkili olduğu görülmüştür.

Özgen (2017) ve Dengizek (2015) ebeveynlerin çocukluk çağlarında yaşadığı duygusal istismar düzeyi arttıkça demokratik tutum düzeyinin azaldığını, otoriter ve izin verici tutum düzeylerinin ise arttığını tespit etmiştir.

Sonuç olarak, öğrencilerin Demokratik Anne-baba tutumu boyutu puanları arttıkça Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarının azaldığı, Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanları arttıkça Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarının ise arttığı, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları arttıkça Demokratik Ana-baba tutumu puanlarının da arttığı, Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanlarının ise azaldığı saptanmıştır. Bu bağlamda Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal ve Aşırı Koruma Kontrol yüksek puanlarının psikolojik iyi oluşu azalttığı söylenebilir.

Öğrencilerin Çocukluk Çağı Travma Ölçeğinin Duygusal Taciz, Fiziksel Taciz, Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal, Cinsel Taciz, Aşırı Koruma Kontrol değişkenlerinin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerinde negatif yönde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir. Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal ve Aşırı Koruma Kontrol yüksek puanlarının psikolojik iyi oluşu azalttığı söylenebilir. Literatür taraması sonucunda, çalışmanın bulgularını destekleyen diğer araştırmalara rastlanmıştır. Örneğin, Türkiye'nin Diyarbakır ve Mardin illerinde yaşayan yetişkinlerle yapılan bir çalışmada, çocukluk çağı travmaları ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir (Akyıl, 2019). Bu çalışma, çocukluk çağı travmalarının, bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerini etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. ABD'de gerçekleştirilen boylamsal bir çalışmada, çocukluk çağı travmalarının, yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş ve sosyal iyi oluş üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceği tespit edilmiştir. Çalışma, 1995-2014 yılları arasında yürütülen uzun dönemli bir veri setine dayalı olarak, erken dönemde maruz kalınan olumsuz deneyimlerin bireylerin yetişkinlik dönemindeki yaşam kalitesi ve sosyal ilişkilerindeki memnuniyet düzeylerini azaltabileceğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, çocukluk çağı travmalarının, yalnızca bireysel psikolojik sağlığı değil, aynı zamanda sosyal bağlamda da etkilerini sürdürdüğünü göstermesi bakımından dikkat çekicidir (Mosley Johnson vd., 2019). Psikolojik içerikli diziler izleyen bireyler üzerinde yapılan bir çalışmada, çocukluk çağı travmalarının bireylerin psikolojik iyi oluşu üzerinde belirgin etkileri olduğu tespit edilmiştir (Canıtatlı vd., 2022). Çalışmada, çocukluk çağı travmalarının bireylerin duygusal ve bilişsel

süreçlerini şekillendirdiği, bu durumun da onların psikolojik iyi oluş düzeylerini doğrudan etkilediği vurgulanmıştır. Ayrıca, başka bir araştırmada, çocukluk çağı travmalarının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerinin, özellikle bireyin kendini kabul boyutunda daha güçlü olduğu belirlenmiştir (Barros vd., 2022). Bu bulgular, çocukluk çağı travmalarının yalnızca bireylerin duygusal sağlıklarını değil, aynı zamanda öz değerlerini ve benlik algılarını da etkileyerek psikolojik iyi oluş üzerinde kalıcı etkiler bıraktığını göstermektedir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Demokratik Ana-baba tutumları değişkeninin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerinde pozitif yönde anlamlı yordayıcı olduğu, Koruyucu Ana-baba tutumları değişkeninin Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları üzerinde negatif yönde anlamlı yordayıcı olduğu görülmektedir. Konuya yönelik daha önceki araştırmaların sonuçlarıyla uyum göstermekte ve mevcut literatürü destekler niteliktedir. Algılanan ebeveyn katılımı, ergenlerin psikolojik iyi oluşları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle öz saygı, öz yeterlilik, öz değerlendirme gibi kişisel değerlerin yanı sıra, akran ilişkileri ve aile içi olumsuz yaşam olaylarının sıklığı, ebeveyn katılımının ergenler tarafından nasıl algılandığına bağlı olarak olumlu ya da olumsuz yönde şekillenebilir. Ergenler, kişisel öz değerlerini ve kendilik algılarını büyük ölçüde ebeveynlerinden gelen desteği algılayış biçimleri doğrultusunda inşa ederler. Bu bağlamda, algılanan ebeveyn katılımının, ergenlerin sağlıklı bir psikolojik yapıya sahip olmalarında temel bir bileşen olduğu ifade edilebilir (Crips & Zyromski, 2009).

Araştırma bulgularına göre, erkek öğrencilerin, kız öğrencilere kıyasla, ebeveyn tutumlarını daha fazla koruyucu/istekçi ve otoriter olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanlarının da erkek öğrencilerde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu sonuçlar, erkek öğrencilerin çocukluk dönemlerinde daha fazla koruyucu/istekçi ve otoriter ebeveyn tutumlarına maruz kaldıklarını ve bu durumun çocukluk çağı travmalarının artışıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Literatürdeki benzer bulgular bu bulguyu desteklemekte cinsiyetin ebeveyn tutumlarının algılanışı üzerinde önemli bir farklılık yarattığını göstermektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan 488 kişilik bir çalışmada, erkek öğrencilerin ebeveynlerini daha çok otoriter veya koruyucu olarak tanımladıkları, buna karşın kız öğrencilerin ebeveynlerini daha demokratik olarak algıladıkları belirlenmiştir (Sezer & Yıldırım, 2018). Kıvrak'ın (2021) araştırmasında, erkeklerin, ebeveyn tutumlarını kadınlara göre daha fazla koruyucu-istekçi bir şekilde algıladıkları tespit edilmiştir. Bu bulgu, cinsiyetin ebeveyn tutumlarının algılanışında belirgin farklılıklar yarattığını ortaya koymaktadır. Erkek katılımcıların koruyucu-istekçi ebeveyn tutumlarını daha yüksek düzeyde algılaması, ebeveynlerin erkek çocuklara yönelik tutumlarının daha

müdahaleci veya koruyucu olabileceği ihtimalini düşündürmektedir. Buna ek olarak, ortaöğretim öğrencileri ile gerçekleştirilen bir başka çalışmada, erkek öğrencilerin ebeveynlerini daha çok izin verici olarak algıladıkları, kız öğrencilerin ise ebeveynlerini otoriter olarak nitelendirdikleri görülmüştür. Aynı çalışmada, kız öğrencilerin ebeveynlerini demokratik olarak algılama oranının erkeklerden daha yüksek olduğu da saptanmıştır (Özyürek & Özkan, 2015). Benzer şekilde, ergenlerle yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin ebeveynlerini demokratik tutumlara sahip olarak nitelendirme eğiliminde oldukları, kız öğrencilerin ise ebeveynlerini daha koruyucu ve otoriter tutumlara sahip olarak tanımladığı ortaya konulmuştur (Dokuyan, 2016). Fan ve Zhang'ın (2014) araştırması, ebeveyn tutumlarının bireyler üzerindeki algısında cinsiyet farklılıklarının önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Çalışmada erkek katılımcıların, ebeveynlerini kadın katılımcılara kıyasla daha koruyucu bir tutum sergileyen bireyler olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Bu bulgular, cinsiyet farklılıklarının ebeveyn tutumlarının algılanışı üzerindeki etkisini ve bu algıların bireyin çocukluk deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaşlarına göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu puanları açısından aralarında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları 24-26 yaş ve 30 ve üzerindeki öğrencilerde 18-20 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Kazak' ın (2023) güreşçilerde; Ulu' nun (2024) hemşirelerde; Özkara'nın (2015) üniversite öğrencilerinde gerçekleştirdiği çalışma sonuçlarına göre psikolojik iyi oluş düzeyi ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu, yaş ilerledikçe psikolojik iyi oluş ortalamalarının arttığını tespit edilmiştir. Öğretmenlerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve yaş değişkeni arasındaki ilişkinin incelendiği başka bir çalışmada ise değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Yanar, 2024; Aydoğan, 2019). Çalışmaya katılan 18-20 yaş, 21-23 yaş, 24-26 yaşındaki öğrencilerin 30 ve üzerindeki öğrencilere göre Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu puanları daha yüksek ve aralarındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Mızrakçı (1994) elde ettiği bulguda otoriter ebeveyn tutumu ile yaş arasında anlamlı bir fark olduğunu yaş arttıkça aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun azaldığını saptarken; Durmuş (2006) ise yaş ile aşırı koruyucu, otoriter ve demokratik tutum arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulamamıştır. Alanyazında üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda yaşla ilgili sonuçlar kısıtlı olmakla birlikte büyük ölçüde ebeveyn yaşına odaklanan çalışmalar (Sak vd., 2015; Sayın, 2010) ve okula giden çocuklar üzerinde yapılan çalışmalarda sınıf düzeylerine bağlı farklılaşmayı inceleyen çalışmalar yer almaktadır (Küçüker ve Tekin, 2018; Baykan, 2014). Bu çalışmada, yaş farklılıklarının psikolojik iyi oluş ve anne baba tutumları arasındaki ilişki detaylı bir şekilde incelenerek literatüre katkı sağlanmıştır.

Bulgular öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerine göre Koruyucu/istekçi Anne Baba Tutumu ve Otoriter Anne Baba Tutumu puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Sosyal alanlarda öğrenim gören öğrencilerin Fen alanlarında, Felsefe-PDR-OÖ-Özel eğitim alanlarında öğrenim gören öğrencilere göre Psikolojik İyi Oluş Ölçeği puanları daha yüksek ve aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğretmen adaylarında yapılan çalışmaların ve öğrenim görülen bölümlere bağlı farklılaşmayı inceleyen çalışmaların olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada, öğrenim görülen bölüm ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi ile literatüre katkı sağlanmıştır.

Araştırma bulguları, öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeylerinin, psikolojik iyi oluş, demokratik anne baba tutumu, koruyucu/istekçi anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu ve çocukluk çağı travmaları gibi değişkenlere ilişkin puanlarında anlamlı bir farklılık yaratmadığını ortaya koymuştur. Bu durum, öğrencilerin sınıf düzeylerinin söz konusu ölçeklerdeki değerlendirmelerini etkilemediğini ve sınıf düzeyine bağlı olarak belirgin bir değişim göstermediğini göstermektedir. Doğan (2024), öğretmen adaylarının psikolojik uyumsuzluk, bilişsel esneklik psikolojik iyi oluş düzeylerini incelediği çalışmada psikolojik iyi oluş sınıf düzeyleri ile psikolojik iyi oluş puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığını saptamıştır.

Elde edilen bulgular, öğrencilerin gelir durumlarının psikolojik iyi oluş, demokratik anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu ve çocukluk çağı travmaları gibi değişkenlerde anlamlı farklılıklara yol açtığını göstermektedir. Gelir düzeyi arttıkça psikolojik iyi oluş ve demokratik anne baba tutumu algılarının daha yüksek olduğu, gelir düzeyi düşük öğrencilerde ise otoriter anne baba tutumu algısının daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, gelir düzeyi düşük ve orta olan öğrencilerin çocukluk çağı travmaları açısından daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar, gelir durumunun öğrencilerin psikolojik ve ailevi algıları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Alanyazında yapılan çalışmalara bakıldığında benzer bulgulara sahip çalışmalar olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinde yapılan çalışmalarda psikolojik iyi oluş düzeylerinin gelir değişkenine göre farklılaştığı psikolojik iyi oluş düzeyinde düşük gelirli olanların hem orta hem de yüksek gelirli gruplardan dezavantajlı oldukları bulunmuştur (Eroğlu ve Parlar, 2018; Aslan, 2023).

Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyinin, onların algıladıkları demokratik ebeveyn tutumu ve psikolojik iyi oluş düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annesi daha yüksek eğitim düzeyine sahip öğrencilerin, psikolojik iyi oluşlarının ve ebeveynlerinin demokratik tutumlarını algılama düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, annenin eğitim seviyesinin çocuk üzerindeki pozitif etkisini

göstermektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin babalarının eğitim düzeyinin, psikolojik iyi oluş, ebeveyn tutumu ve çocukluk çağı travmalarına ilişkin algılar üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocukları üzerindeki etkisinin, annenin eğitim durumu ile daha güçlü bir ilişki gösterebileceğini işaret etmektedir. Literatürde yer alan diğer çalışmalar bu bulgularla hem paralellikler hem de farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Yılmaz (2009) ve Kaya vd., (2012), yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin daha demokratik tutumlar sergilediğini ve bunun çocuklar üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koymuştur. Erdoğan ve Uçukoğlu'nun (2011) çalışmasında ise ilkökul eğitimi almış annelerin, daha az sıcaklık gösterdiği ve daha fazla reddedici tutum sergilediği belirlenmiştir. Öte yandan, Akyol Kol (2023), ebeveyn eğitiminin duygusal sıcaklık, reddedicilik ve aşırı koruyuculuk gibi alt boyutlarla istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermediğini bulmuş ve bu, mevcut araştırmanın bulgularıyla çelişmektedir. Serin ve diğerleri (2010) ise, eğitim düzeyi yüksek ailelerin demokratik değerlere sahip olma eğiliminde olduklarını, daha düşük eğitim seviyesine sahip ebeveynlerin ise otoriter veya hoşgörölü tutumlara daha yatkın olduklarını belirtmiştir. Bu farklılıklar, ebeveyn tutumlarının yalnızca eğitim seviyesiyle değil, aynı zamanda kültürel, sosyoekonomik ve çevresel faktörlerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ebeveynlerin çocukları üzerindeki etkisinin daha geniş bir bağlamda ele alınması, bu alandaki mevcut bilgi birikimine önemli katkılar sağlayabilir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin anne ve babalarının birliktelik durumlarının, onların psikolojik iyi oluş düzeyleri ve algıladıkları demokratik ebeveyn tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Anne ve babası sağ ve birlikte olan öğrencilerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin, annesi hayatta olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, babası hayatta olmayan öğrenciler, diğer gruplara kıyasla demokratik ebeveyn tutumlarını daha olumlu algılamıştır. Bu sonuçlar, ebeveynlerin birliktelik durumunun, öğrencilerin psikolojik iyi oluşları ve ebeveynlerine dair algıları üzerinde önemli bir rol oynayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, ebeveynlerin birlikte yaşamalarının ve sağlıklı bir aile dinamiğinin, çocukların demokratik anne baba tutum algısını olumlu yönde etkileyebileceğine işaret etmektedir. Ertan (2010) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları ile ebeveynlerinin yaşam durumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İstatistiksel analizler sonucunda, Anne Baba Tutum Ölçeği' nin demokratik tutum alt boyutuna ilişkin puanların, ebeveynleri sağ ve birlikte olan öğrencilerde, ebeveynleri sağ ancak boşanmış olan öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışma elde edilen sonucu desteklemektedir. Öte yandan Taş ve Ateş'in (2020) anne babası boşanmış ve boşanmamış ergenlerle yürüttüğü çalışmada, ergenlerin iyi

oluş düzeyleri ile ebeveynlerinin birlikte olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Benzer şekilde, Gahler ve Palmtag (2014) tarafından yürütülen ve çocukluk döneminde ebeveyn boşanmasının yetişkinlik dönemindeki etkilerini inceleyen uluslararası bir çalışmada da çocukluk çağındaki ebeveyn boşanmasının yetişkinlikteki psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirtilmiştir. Bu bulgular, ebeveyn birlikteliğinin bireylerin psikolojik iyi oluşuna etkisinin karmaşık ve bağlama bağlı olabileceğini göstermektedir. Araştırmanın bulguları, bazı bireylerde ebeveyn birlikteliğinin psikolojik iyi oluş üzerinde belirgin etkiler yaratabileceğini öne sürerken, literatürdeki diğer çalışmalar bu ilişkinin her durumda anlamlı olmayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu farklılıkların, bireysel deneyimler, kültürel ve sosyoekonomik bağlam gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanabileceği değerlendirilebilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, çocukluk döneminde travmaya maruz kalma durumunun, bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve algıladıkları ebeveyn tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir. Çocuklukta travmaya maruz kalmayan öğrencilerin, psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu ve ebeveynlerini daha demokratik tutumlarla ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Buna karşılık, çocukluk döneminde travma deneyimi yaşayan öğrencilerin, ebeveynlerini daha koruyucu/istekçi ve otoriter bir tutum sergileyen bireyler olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, travmaya maruz kalan öğrencilerin çocukluk çağı travmalarına ilişkin puanlarının, travmaya maruz kalmayan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgular, çocukluk döneminde yaşanan travmaların bireylerin duygusal iyi oluşlarını olumsuz etkileyebileceğini ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinde algılanan tutumlar üzerinde güçlü bir iz bırakabileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin yaşadıkları travma türünün, psikolojik iyi oluş düzeyleri ve algıladıkları koruyucu ebeveyn tutumları üzerinde belirgin farklılıklara yol açtığını göstermektedir. Cinsel travma yaşayan öğrencilerin, psikolojik travma deneyimi olan öğrencilere kıyasla daha yüksek psikolojik iyi oluş düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, fiziksel travma yaşayan öğrenciler, psikolojik ve cinsel travmaya maruz kalan öğrencilere göre ebeveynlerini daha koruyucu bir tutum sergileyen bireyler olarak algılamışlardır.

Bu bulgular, travma türlerinin bireyler üzerinde farklı etkiler yaratabileceğini ve bu etkilerin hem psikolojik iyi oluş hem de ebeveyn tutumlarına dair algılar açısından çeşitlilik gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Literatürde yapılan çalışmalar, çocukluk çağı travmaları ile kişilerin kendi olumsuz ebeveyn tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir

ilişki olduğunu saptamıştır. Araştırmada elde edilen kişinin çocukluk çağı travmaları ile anne babalarının tutumlarını algılama durumları arasındaki ilişkiye dair bulgularla alanyazındaki bulgulardan ayrılarak farklı bir açısı sunmaktadır. Alanyazındaki çalışmalardan, Karadeniz Sarısakal'ın (2022) çalışması, çocukluk çağı travmatik deneyimlerinin olumsuz ebeveynlik modelleriyle doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Aynı araştırmada, çocukluk çağı travması yaşayan bireylerin, ebeveynlik stilleri açısından travma yaşamayanlara göre daha az olumlu ebeveynlik sergiledikleri ve daha fazla olumsuz ebeveynlik davranışı gösterdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca, ebeveynlerin kendi çocukluk dönemlerinde yaşadıkları travmaların, olumsuz ebeveynlik stilleri üzerinde tam aracı bir etkiye sahip olduğu vurgulanmıştır. Kaya, Bozaslan ve Genç'in (2012) araştırması da benzer sonuçlar sunmakta ve travma düzeyinin artmasının, otoriter gibi olumsuz ebeveynlik tutumlarının daha sık görülmesine neden olduğunu ifade etmektedir. Bu bulgular, çocukluk çağı travmalarının bireylerin ebeveynlik tutumlarını nasıl şekillendirdiğini ve olumsuz ebeveynlik stillerine yatkınlığı artırabileceğini göstermektedir. Elde edilen sonuçlar, travmatik deneyimlerin yalnızca bireyin psikolojik sağlığını değil, aynı zamanda sonraki nesillere yönelik ebeveynlik davranışlarını da etkilediğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, çocukluk çağı travmalarına yönelik koruyucu önlemler ve müdahalelerin, gelecekteki olumsuz ebeveynlik tutumlarını azaltmada önemli bir role sahip olabileceği değerlendirilmektedir.

Araştırma sonucunda incelenen bulgular ile öğrencilerin yaşadıkları travmanın kaynağının, algıladıkları ebeveyn tutumları ve çocukluk çağı travmaları üzerindeki etkisinin anlamlı farklılıklar yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile dışından kaynaklanan travma (akraba, arkadaş, tanıdık ya da yabancı) yaşayan öğrencilerin, aileden kaynaklanan travma deneyimi olan öğrencilere kıyasla demokratik ebeveyn tutumlarını daha yüksek düzeyde algıladıkları belirlenmiştir. Buna karşılık, travmanın kaynağı aile olan öğrenciler, koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumlarını daha yüksek düzeyde algılamış ve bu grubun çocukluk çağı travmalarına ilişkin deneyimlerinin diğer gruplara göre daha yoğun olduğu görülmüştür.

Bu bulgular, travmanın kaynağının bireyin ebeveynlerini algılayış biçimini ve travmatik deneyimlerin şiddetini önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermektedir. Aileden kaynaklanan travmaların, bireylerin ebeveyn-çocuk ilişkilerinde daha fazla otoriterlik ve kontrol algısına yol açabileceği, aynı zamanda çocukluk çağı travmalarının etkisini derinleştirebileceği değerlendirilmiştir. Bu durum, travmanın kaynağına özgü yaklaşımların geliştirilmesi ve bireylerin ihtiyaçlarının bu bağlamda ele alınmasının önemine işaret etmektedir. Bu çalışma, travmanın farklı boyutlarının bireylerin ebeveyn algılarına ve psikolojik iyi oluşlarına etkisini kapsamlı bir şekilde ele alarak bu alandaki önemli bir

boşluğu doldurmaktadır. Bulgular, travmanın türü ve kaynağına bağlı olarak ebeveyn-çocuk ilişkilerinde ve psikolojik süreçlerde meydana gelen farklılıkları ortaya koymakta ve bu bağlamda literatüre önemli katkılar sunmaktadır.

Araştırma bulguları, öğrencilerin yaş, öğrenim gördükleri bölüm ve sınıf düzeylerinin, duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz ve aşırı koruma-kontrol gibi deneyimlere ilişkin algıları üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlar, bu değişkenlerin bireylerin söz konusu yaşantıları algılama düzeyleri üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu bulgular, yaş, akademik bölüm ve sınıf düzeyine göre algılanan travmatik deneyimlerde bir farklılık olmadığını işaret ederek, travmatik yaşantıların bireysel algılarının bu demografik faktörlerden bağımsız olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, travmatik deneyimlerin etkisinin daha çok bireysel, çevresel ve ailevi faktörlere bağlı olabileceğini düşündürmektedir.

Yapılan analizler sonucunda, erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla fiziksel taciz ve fiziksel ihmal düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, alanyazın incelendiğinde fiziksel ve duygusal ihmalin cinsiyet açısından karşılaştırılmasına ilişkin farklı sonuçlar rapor edildiği görülmektedir. Bazı çalışmalar, fiziksel ve duygusal istismarın bildirilme sıklığının cinsiyetler arasında farklılık göstermediğini ifade ederken (Norman vd., 2012; Türkkan & Odacı, 2018), diğer çalışmalar kadınların duygusal ve fiziksel istismara daha sık maruz kaldığını ortaya koymaktadır (Zeren vd., 2012; Witt vd., 2017). Araştırma bulgularını destekleyen çalışmalardan biri, erkeklerin fiziksel ihmal deneyimlerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Üstündağ Köksal, 2022). Benzer şekilde, Stoltenborgh vd. (2013) tarafından yapılan bir meta-analiz çalışmasında, çocukluk dönemindeki duygusal ve fiziksel ihmalin yaygınlığının cinsiyetlere göre farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatürün genel bir değerlendirmesi, ihmal ve istismarın cinsiyetler arasındaki yaygınlığına ilişkin sonuçların birbiriyle tutarlı olmadığını göstermektedir. Bu durum, cinsiyetin istismar ve ihmal deneyimlerinde belirleyici bir faktör olup olmadığının daha geniş çaplı, kültürel ve sosyal bağlamı da dikkate alan araştırmalarla incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları, fiziksel ihmal ve istismarın erkeklerde daha yaygın olduğunu belirtse de, literatürdeki çelişkili sonuçlar bu ilişkinin karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahip olabileceğine işaret etmektedir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin gelir durumlarının duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz ve aşırı koruma-kontrol gibi deneyimlere ilişkin algıları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Gelir düzeyi düşük olan

öğrencilerin, duygusal ve fiziksel tacize maruz kalma oranlarının, gelir düzeyi orta olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, gelir düzeyi düşük öğrencilerin, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz ve aşırı koruma-kontrol gibi boyutlarda, gelir düzeyi orta ve iyi olan öğrencilere kıyasla daha yüksek düzeyde olumsuz deneyimler yaşadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, düşük gelir düzeyinin bireylerin olumsuz yaşantılara maruz kalma riskini artırabileceğini ve ekonomik koşulların, bireylerin travmatik deneyimlerine önemli bir etki yapabileceğini ortaya koymaktadır. Sonuçlar, gelir düzeyi düşük bireylerin, hem duygusal hem de fiziksel açıdan daha savunmasız bir grup oluşturabileceğini ve bu durumun, travmatik yaşantıların önlenmesi için ekonomik faktörlerin dikkate alınması gerektiğini işaret etmektedir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim ve birliktelik durumlarının, fiziksel ve duygusal ihmal algıları üzerinde anlamlı farklılıklar yarattığını ortaya koymaktadır. Anneleri okuryazar olmayan öğrencilerin, anneleri daha yüksek eğitim düzeyine sahip olan öğrencilere kıyasla fiziksel ihmal algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerin, annesi lise ve üniversite mezunu olanlara göre fiziksel ihmal algılarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Babaların eğitim düzeyi açısından yapılan değerlendirmelerde, babaları okuryazar olmayan veya ilköğretim mezunu olan öğrencilerin, babaları daha yüksek eğitim düzeyine sahip olanlara göre hem fiziksel hem de duygusal ihmal algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Babası lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler, diğer gruplara kıyasla daha düşük düzeyde ihmal algısı bildirmiştir. Ebeveyn birlikteliği açısından incelendiğinde, anne ve babası boşanmış öğrencilerin, anne ve babası sağ ve birlikte olan ya da babası hayatta olmayan öğrencilere göre daha yüksek duygusal ihmal algısına sahip oldukları saptanmıştır.

Bu bulgular, ebeveynlerin eğitim seviyesinin ve aile birlikteliğinin, çocukların fiziksel ve duygusal ihmal algıları üzerinde belirleyici bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Daha düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının, ihmal algılarının daha yüksek olması, eğitimin ebeveynlik uygulamaları üzerindeki etkisini ortaya koyarken, ebeveyn birlikteliğinin eksikliğinin de çocuklar üzerinde duygusal bir yük oluşturabileceğine işaret etmektedir.

Araştırma bulguları, çocukluk döneminde travmaya maruz kalma durumunun, bireylerin farklı türde olumsuz yaşantılarla karşılaşma düzeylerinde belirgin farklılıklara yol açtığını ortaya koymaktadır. Çocukluk döneminde travmaya maruz kalan öğrencilerin, maruz kalmayanlara kıyasla duygusal taciz, fiziksel taciz, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz ve aşırı koruma-kontrol gibi deneyimlere ilişkin algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Travma türleri açısından değerlendirildiğinde, fiziksel ve cinsel travma yaşayan

öğrencilerin, psikolojik travma deneyimi yaşayanlara göre fiziksel taciz algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, cinsel travma yaşayan öğrencilerin, fiziksel ve psikolojik travma deneyimi yaşayanlara kıyasla cinsel taciz algılarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu bulgular, travmanın türüne bağlı olarak bireylerde farklı etkiler yarattığını göstermektedir. Travmanın kaynağı açısından yapılan incelemelerde, travma kaynağı aile olan öğrencilerin, travma kaynağı akrabalar, tanıdıklar, arkadaşlar veya yabancılar olan öğrencilere göre duygusal ihmal algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, aileden kaynaklanan travmaların bireyler üzerinde daha güçlü duygusal etkiler bırakabileceğini ortaya koymaktadır.

Sonuçlar, çocukluk dönemindeki travma türü ve kaynağının, bireylerin farklı boyutlardaki olumsuz yaşantılar üzerindeki etkilerinin anlaşılmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Travmanın birey üzerindeki etkisinin, hem türüne hem de kaynağına göre farklılık gösterebileceği, bu nedenle destek ve müdahale yaklaşımlarının bu farklılıkları dikkate alacak şekilde planlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluş, çocukluk çağı travmaları ve anne baba tutumları puanlarının demografik değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre anne baba tutumlarını daha fazla koruyucu/istekçi ve otoriter algıladıkları ve çocukluk çağı travmalarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, 25 yaş ve üstü öğrencilerin daha genç öğrencilere göre daha yüksek bağlanma, olumlu ilişkiler, anlam, başarılar ve genel iyi oluş puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel İhmal, Duygusal İhmal ve Aşırı Koruma Kontrol yüksek puanlarının psikolojik iyi oluşu azalttığı, Demokratik Ana-baba tutumlarının psikolojik iyi oluşu artırdığı saptanmıştır. Demokratik Ana-baba tutumu boyutu puanlarının Duygusal Taciz boyutu, Fiziksel Taciz boyutu, Fiziksel İhmal boyutu, Duygusal İhmal boyutu, Cinsel Taciz boyutu, Aşırı Koruma Kontrol boyutu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanlarını azalttığı; Koruyucu Ana-baba tutumu boyutu ve Otoriter Ana-baba tutumu puanlarının ise artırdığı saptanmıştır. Travmanın kaynağı aile olan öğrencilerin Otoriter Anne Baba Tutumu ve Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanları daha yüksek bulunmuştur. Sonuç olarak, bu çalışma, öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluş düzeyleri, çocukluk çağı travmaları ve anne baba tutumları değişkenlerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılıklarını kapsamlı bir şekilde ele alarak literatürdeki önemli boşlukları doldurmayı amaçlamaktadır.

Öneriler

Çeşitli Demografik Grupların Dahil Edilmesi:

Çalışmalarda, farklı cinsiyet, kültür ve sosyo-ekonomik gruplardan bireylerin temsil edilmesi önemlidir. Travmanın algılanışı ve etkileri üzerinde cinsiyet rolleri ve kültürel normların etkisi incelenmelidir. Farklı gruplara yönelik boylamsal araştırmalar, travmanın ve anne baba tutumlarının uzun vadeli etkilerini ve bu etkilerin toplumsal yansımalarını anlamada derinlik sağlayabilir. Cinsiyet ve kültürel farklılıkların travma, ebeveyn tutumları ve psikolojik iyi oluş üzerindeki aracı ya da düzenleyici rolleri araştırılarak daha kapsamlı bir bakış açısı geliştirilebilir.

Farkındalık ve Eğitim Programlarının Geliştirilmesi:

Çocukluk çağı travmalarının bireysel ve toplumsal etkilerini azaltmak amacıyla, ebeveynler ve bakım verenlere yönelik farkındalık artırıcı eğitim programları oluşturulmalıdır. Bu eğitimlerde, ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkileri, travmatize edici davranışların nasıl algılanabileceği ve olumlu ebeveynlik yaklaşımları hakkında bilgi verilmelidir.

Medya ve Toplum Desteği:

Medya aracılığıyla çocukluk çağı travmaları ile olumsuz anne baba tutumlarının zararlarına ve uzun vadeli etkilerine dikkat çekilebilir. Toplumun bilinçlenmesi, erken müdahale programlarının etkinliğini artırabilir.

Psikolojik Destek ve Danışmanlık Hizmetleri:

Üniversiteler, çocukluk çağı travmalarının etkilerini azaltmak amacıyla öğrencilerine psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunmalıdır. Travmatik deneyimlerin belirlenmesi ve uygun destek programlarına yönlendirilmesi, bireylerin psikolojik iyi oluşlarını destekleyecektir.

DeneySEL ve Nitel Çalışmaların Artırılması:

Travmanın ve anne baba tutumunun olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik müdahale programlarının etkinliğini değerlendiren deneySEL çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca, nitel araştırmalar, bireylerin travmatik deneyimlerini ve baş etme mekanizmalarını anlamada önemli katkılar sağlayabilir.

Eğitim Süreçlerinde Travma ve Tutumların Rolü:

Çocukluk çağı travmaları ve algılanan anne baba tutumlarının öğretmen adaylarının mesleki kimlik gelişimi, stres yönetimi becerileri ve öğrenci-öğretmen ilişkileri üzerindeki etkileri araştırılmalıdır. Bu değişkenlerin eğitimsel süreçler üzerindeki dolaylı etkilerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması önerilmektedir.

Ebeveyn Tutumlarına Yönelik Farkındalık Programları:

Psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumlarıyla olan ilişkisi daha derinlemesine incelenmelidir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, ebeveynlerin olumlu tutumlar geliştirmesine yönelik eğitim ve farkındalık programları teşvik edilmelidir. Bu tür programlar, çocukluk dönemindeki olumsuz deneyimlerin önlenmesine ve bireylerin psikolojik iyi oluşlarının artırılmasına katkı sağlayabilir.

Ölçüm Araçlarının Kullanımı:

Çalışmaların geçerliliğini artırmak için kullanılan ölçme araçlarının çeşitlendirilmesi önerilmektedir. Farklı ölçüm araçlarının kullanılması, hata oranlarının azaltılmasına ve bulguların güvenilirliğinin artmasına yardımcı olacaktır.

Psikolojik İyi Oluşu Artırmaya Yönelik Müdahaleler:

Psikolojik iyi oluşu desteklemek amacıyla bireylere yönelik farkındalık programları ve duygusal dayanıklılık eğitimi sunulmalıdır. Bu programlar, stresle başa çıkma becerilerini geliştirmek, olumlu yaşam olaylarına odaklanma ve öz saygıyı artırma gibi yaklaşımları içerebilir.

Psikolojik İyi Oluş ile Travma Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi:

Çocukluk çağı travmalarının psikolojik iyi oluş üzerindeki etkilerini anlamak için detaylı boylamsal çalışmalar yapılmalıdır. Travmanın bireylerin öz saygı, öz yeterlilik ve duygusal dayanıklılık gibi psikolojik iyi oluş bileşenleri üzerindeki etkilerinin ele alınması, bu süreçlerin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir.

Pozitif Psikoloji Yaklaşımlarının Kullanımı:

Travma geçmişi olan bireylerin psikolojik iyi oluşlarını desteklemek için pozitif psikoloji temelli müdahalelerin (örneğin, umut, şükran ve iyimserlik geliştirme programları) etkisi araştırılabilir. Bu tür yaklaşımlar, bireylerin travmatik deneyimlerinin etkilerini hafifletmelerine katkı sağlayabilir.

Psikolojik Danışmanlık ve Destek Hizmetlerinin Etkisi ile Eğitimsel Süreçler:

Üniversite öğrencileri için psikolojik iyi oluşu artırmaya yönelik danışmanlık hizmetlerinin etkinliği değerlendirilmelidir. Bu hizmetlerin, öğrencilerin travma sonrası iyileşme süreçlerine ve yaşam doyumlarına katkısı incelenebilir. Eğitim süreçlerinde bireylerin psikolojik iyi oluşlarını desteklemek için öğrenci merkezli yaklaşımların benimsenmesi önerilmektedir. Bu kapsamda, öğretmen adaylarının duygusal ihtiyaçlarını anlamaya ve travma sonrası iyileşme süreçlerini desteklemeye yönelik eğitim programları geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, A., & Polatçı, S. (2013). Psikolojik sermayenin performans üzerindeki etkisinde iş-aile yayılımı ve psikolojik iyi oluşun etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 273–293.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(2), 95–119.
- Akyıl, A. (2019). *Çocukluk çağı travmaları, bilişsel duygu düzenleme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi: Diyarbakır ve Mardin örneği* (Tez No. 575832) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Akyol Kol, H. (2023). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin algılanan ebeveyn tutumları ile öz-duyarlık açısından incelenmesi* (Tez No. 703259) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altay, F. B., & Güre, A. (2012). Okul öncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2699–2718.
- Altunpul, N. (2022). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı istismarı ve ihmali ile suça yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 698212) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- American Psikiyatri Birliği. (2013). *Ruhsal bozuklukların tanınması ve sayımsal elkitabı* (E. Köroğlu, Çev. Ed.). Hekimler Yayın Birliği.
- APA. (2014). *Ruhsal bozuklukların tanınması ve sayımsal elkitabı* (E. Köroğlu, Çev.). Hekimler Yayın Birliği.
- Aral, N. (1997). *Fiziksel istismar ve çocuk*. Tekışık Veb Ofset Tesisleri.
- Arı, R., & Seçer, Z. Ş. (2003). Farklı ana baba tutumlarının çocukların psikososyal temelli problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 451–464.
- Atan, A. (2020). *5-6 yaş çocuklarda psikolojik iyi oluş: Bir model önerisi ve ebeveynler ile öğretmenlerin kişilik tipleri, ego durumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordayıcı rolü* (Tez No. 658912) [Doktora tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Bağcı, A. G., & Atak, H. (2022). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı ruhsal travmaları, eylemlilik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiler. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 104–122.
- Baltaş, A. (1998). *Ana-baba el kitabı*. Remzi Kitabevi.
- Barnett, D., Manly, J. T., & Cicchetti, D. (1993). Defining child maltreatment: The interface between policy and research. In D. Cicchetti & S. L. Toth (Eds.), *Advances in applied developmental psychology: Child abuse, child development, and social policy* (pp. 7–74).
- Bibi, F., Chaudhry, A. G., Awan, E. A., & Tariq, B. (2013). Contribution of parenting style in life domain of children. *IOSR Journal of Humanities and Social Science*, 12(2), 91–95.
- Bilim, G. (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: Duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme* (Tez No. 503416) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bostancioğlu, N. (2024). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ve psikolojik kırılganlıkları ile öz şefkat düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Branco, B. C., Inaba, K., Galinos, B., Peep, T., Jean-Stephane, D., Plurad, D., et al. (2010). Sex-related differences in childhood and adolescent self-inflicted injuries: A national trauma databank review. *Journal of Pediatric Surgery*, 45, 796–800.
- Briere, J. N., & Scott, C. (2016). *Travma terapisinin ilkeleri: Belirtiler, değerlendirme ve tedavi için bir kılavuz* (B. D. Genç, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Budak, S. (2009). *Psikoloji sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Butchart, A., Phinney Harvey, A., Kahane, T., Mian, M., & Furniss, T. (2006). *Preventing child maltreatment: A guide to action and generating evidence*. World Health Organization.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayıncılık.
- Canıatlı, U. Z., Öksüzöğlu, F. B., & Sarıhan, H. (2022). Psikolojik içerikli dizi izleyen bireylerde çocukluk çağı travmaları bağlamında parasosyal etkileşim ve psikolojik iyi oluşun incelenmesi. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 20, 481–502.
- Carr, A. (2016). *Pozitif psikoloji* (Ü. Şendilek, Çev.). Kaknüs Yayınları.
- Cenkseven, F., & Akbaş, T. (2007). Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 43–65.
- Cihangir-Çankaya, Z. (2009). Öğretmen adaylarında temel psikolojik ihtiyaçların doyumu ve iyi olma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 691–711.
- Chasan, N. (2010). *Alkol bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ilişkisi* (Tez No. 278770) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Cloitre, M., Cohen, L. R., & Koenen, K. C. (2006). *Treating the trauma of childhood abuse: Therapy for the interrupted life*. Guilford Press. <https://doi.org/10.1037/e517322011-039>
- Coşkun, F. (2017). *Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin akılcı olmayan inançları ve anne-baba tutumları ile sınav kaygısı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Toros Üniversitesi.
- Cripps, K., & Zyromski, B. (2009). Adolescent's psychological well-being and perceived parental involvement: Implications for parental involvement in middle schools. *RME Online*, 33(4), 113.
- Çavuş, İ. (2023). *Çocukluk çağı psikolojik travmalarının beliren yetişkinlik döneminde kişilerin psikolojik sıkıntı ve iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkilerinin psikolojik sağlamlık teorisi kapsamında incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelebi, B. M., & Polat, A. (2019). Çocukluk çağı travmatik yaşantıların, yetişkin bağlanma stillerinin ve psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(1), 29–34.

- Çelik, C. (2009). *Obsesif-kompulsif bozuklukta çocukluk çağı travmatik yaşantıları, dissosiyatif yaşantılar ve bilişsel süreçler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Çelik, O. (2016). *Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş algılanan sosyal yetkinlik ve güvengenliğin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çobanoğlu, A. N. (2020). *Üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumları ile mükemmeliyetçilik ve yetersizlik duygusu arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Damasio, B., Preto, P., & Melo, R. (2013). Meaning in life, psychological well-being and quality of life in teachers. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(54), 73–82.
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487–496.
- Dash, S. S., & Jena, L. K. (2020). Self-deception, emotional neglect and workplace victimization: A conceptual analysis and ideas for research. *International Journal of Workplace Health Management*, 13(1), 81–94. <https://doi.org/10.1108/IJWHM-03-2019-0036>
- DeCarlo, L. T. (1997). On the meaning and use of kurtosis. *Psychological Methods*, 2(3), 292–307.
- Demir, F. B., Demirbaş, İ., & Öteleş, Ü. U. (2023). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının gelecek kaygılarının belirlenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 11(30), 39–53.
- Demiriz, S., & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 105–122.
- Demirkapı, E. Ş. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dereli, S. (2020). *Lise öğrencilerinde benlik saygısı, mükemmeliyetçilik, anne baba tutumları, kaygı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542–575.
- Dirik, G., Yorulmaz, O., & Karancı, A. N. (2015). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(2), 123–130.
- Dokuyan, M. (2016). *12. sınıf öğrencilerinde algılanan anne-baba tutumları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(2–3), 2–3.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2006). Çocuklara kötü muamelenin önlenmesi. Erişim adresi:
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2021). Trauma among children who are victims of violence.
- Eddington, N., & Shuman, R. (2007). *Subjective well-being (Happiness)*. Continuing Psychology Education Inc.

- Ekşioğlu, Z. (2022). *Üniversite mezunu işsiz bireylerde psikolojik iyi oluş, umutsuzluk seviyesi ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 705123) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Okan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eldeleklioğlu, J. (1996). *Karar stratejileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişki* (Tez No. 362015) [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erdoğan, Ö., & Uçukoğlu, H. (2011). İlköğretim okulu öğrencilerinin anne-baba tutumu algıları ile atılgnlık ve olumsuz değerlendirilmekten korkma düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 51–72.
- Erkoç, A. (2010). *Aday öğretmenlerin göreve başladıklarında karşılaştıkları sorunlar* (Tez No. 480523) [Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eroğlu, F., & Parlar, H. (2018). Evli kadın ve erkeklerde psikolojik iyi oluşun ebeveyn tutumuna etkisinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(33), 89–101.
- Ertan, E. B. (2022). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 678912) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Fan, J., & Zhang, L. F. (2014). The role of perceived parenting styles in thinking styles. *Learning and Individual Differences*, 32, 204–211.
- Fish Murray, C. C., Koby, E. V., & van der Kolk, B. A. (1987). Evolving ideas: The effects of abuse on children's thought. In B. A. van der Kolk (Ed.), *Psychological trauma* (pp. 123–143). American Psychiatric Press.
- Gahler, M., & Palmtag, E. L. (2014). Parental divorce, psychological well-being, and educational attainment: Changed experience, unchanged effect among Swedes born 1892–1991. *Social Indicators Research*, 123, 601–623.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse and Neglect*, 26(6–7), 697–714.
- Gökler, İ. (2002). Çocuk istismarı ve ihmali: Erken dönem stresin nörobiyolojik gelişime etkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 9(1), 47–57.
- Gökmenoğlu, E. (2011). *Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki* (Tez No. 358423) [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gönenç, N. (2018). *Üniversite öğrencilerinde siber zorbalık ve siber mağduriyetin duygusal zeka ve psikolojik iyi oluş açısından incelenmesi* (Tez No. 612345) [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Groeneveld, R. A., & Meeden, G. (1984). Measuring skewness and kurtosis. *The Statistician*, 33(4), 391–399.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128–134.
- Gülerce, A. (2007). *Dönüşümsel aile modeli ve Türkiye’de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.

- Günay, A., & Çelik, R. (2019). Kariyer stresinin psikolojik iyi oluş ve iyimserlik değişkenleriyle yordanması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 205–218.
- Gündoğdu, R., & Yavuzer, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(23), 115–131.
- Güner, Ş. İ., Güner, S., & Şahan, M. H. (2010). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem: İstismar. *Van Tıp Dergisi*, 17(3), 108–113.
- Hale, R. (2008). *Baumrind's parenting styles and their relationship to the parent developmental theory* (Doktora tezi, AAI3319535). Pace University. Erişim adresi: <https://digitalcommons.pace.edu/dissertations/AAI3319535>
- Hamurcu, H. (2011). *Ergenlerin yetkinlik inançları ve psikolojik iyi oluşlarını yordamada psikolojik ihtiyaçlar* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hancı, İ. H. (2002). *Adli tıp ve adli bilimler*. Seçkin Yayıncılık.
- Harmancı, H., Akdeniz, S., Ahcı, Z. G., & Dalmış, İ. (2021). Childhood traumas and impulsivity: The mediating role of parental attitudes. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4046–4062.
- Hildyard, K. L., & Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: Developmental issues and outcomes. *Child Abuse & Neglect*, 26(6–7), 679–695. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00341-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00341-1)
- Hopkins, K. D., & Weeks, D. L. (1990). Tests for normality and measures of skewness and kurtosis: Their place in research reporting. *Educational and Psychological Measurement*, 50, 717–729.
- Işık, N. (2024). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, öz yeterlilik inancı ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkiler* (Tez No. 738290) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- İkiz, F. E., & Asıcı, E. (2017). The relationship between individual innovativeness and psychological well-being: The example of Turkish counselor trainees. *International Journal of Progressive Education*, 13(1), 52–63.
- İraz, R., Arıbaş, A. N., & Özşahin, F. (2021). Algılanan sosyal destek ve psikolojik iyi oluş ilişkisi: Üniversite öğrencileri örneği. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 363–376.
- Kabasakal, Z., & Erdem, Ş. (2015). Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi istismar yaşantıları ve psikolojik iyi olma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 14–23.
- Kahveci, A. (2019). *Örgütsel erdemliliğin etik iklim ve psikolojik iyi oluşa etkisi* (Tez No. 607086) [Doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar* (10. baskı). Evrim Yayınevi.
- Kanbur, N., & Akgül, S. (2010). Adölesanlarda cinsel istismar ve pediatristin rolü. *Çocuk İhmal ve İstismarı-I*, 32, 491–502.
- Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140–151.

- Kapçak, M. (2020). *Çocukluk çağı travmaları ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide bilişsel esnekliğin aracı rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kaplan, Y., & Ak, T. (2018). Ergenlerde psikolojik belirtiler ve problem davranışlarda anne-baba tutumlarının rolü. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 1(2), 154–171.
- Karadeniz Sarısakal, B. (2022). *Çocukluk çağı travmalarının kuşaklararası döngüsünün duygu düzenleme becerileri, ebeveyn zihinselleştirmesi, ebeveynlik stilleri ve çocuk davranışları açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi].
- Karcı, A., & Topkaya, N. (2023). Ergenlerde anne baba tutumlarının umut ve iyi oluş ile ilişkisinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(1), 99–114.
- Kascakova, N., Furstova, J., Hasto, J., Madarasova Geckova, A., & Tavel, P. (2020). The unholy trinity: Childhood trauma, adulthood anxiety, and long-term pain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(2), 414. <https://doi.org/10.3390/ijerph17020414>
- Kaya, A., Bozaslan, H., & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208–225.
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193–204.
- Kaya, S. (2014). *Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği kısa formunun Türkçeye uyarlanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kermen, U., Tosun, N. İ., & Doğan, U. (2016). Yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşun yordayıcısı olarak sosyal kaygı. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 20–29.
- Keyes, C. L., Ryff, C. D., & Shmotkin, D. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007–1022.
- Kılbaş, K. Ş. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Nobel Kitapevi.
- Kılıç, S., Var, E. C., & Kumandaş, H. (2015). Effect of parental attitudes on skills of emotional management in young adults. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 930–934.
- Kıvrak, Z. (2021). *Yetişkinlerde algılanan ebeveyn tutumu, öz şefkat, öz tikslenme ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocabıyık, B. E. (2024). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yordanmasında toplumsal cinsiyet roller ve temel psikolojik ihtiyaçların rolü* (Tez No. 841236) [Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kolburan, Ş. G. (2020). Duygusal istismar tanım ve kavramsal çerçeve. G. Kolburan (Ed.), *Adli psikoloji bakış açısıyla duygusal istismar içinde* (s. 29–45). Seçkin Yayıncılık.
- Koroğlu, V. (2023). *Ebelik bölümü öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve aktarılan psikolojik travmaların travmatik doğum algısı ile ilişkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Ergenlik psikolojisi* (6. baskı). Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi.

- Kurtuldu, B. (2019). *Beliren yetişkinlikteki kadınlarda çocukluk çağı travmalarının romantik ilişkilerle ilişkisinin incelenmesi* (Tez No. 583720) [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kuyumcu, B. (2012). *Üniversite öğrencilerinin duygularını fark etmeleri ve ifade etmeleri ile psikolojik iyi oluşları: Kültürlerarası bir karşılaştırma* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kuyumcu, B. (2012). Türk ve İngiliz üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş duygusal farkındalık ve duygularını ifade etmelerinin ülke ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 1–24.
- Kuyumcu, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin pozitif ve negatif duygu durumlarının psikolojik iyi oluşlarını yordama gücü. *Journal of Theoretical Educational Science*, 6(5), 43–58.
- Kuzgun, Y. (1999). *Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi [Development of parental attitude scale]*. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 69–77.
- Milner, J., Thomsen, C., Crouch, J., Mandy, M. R., Patricia, M., Christopher, W. D., et al. (2010). Do trauma symptoms mediate the relationship between childhood physical abuse and adult child abuse risk? *Child Abuse & Neglect*, 34, 332–344.
- Moors, J. J. A. (1986). The meaning of kurtosis: Darlington reexamined. *The American Statistician*, 40, 283–284.
- Mosley-Johnson, E., Garacci, E., Wagner, N., Mendez, C., Williams, J. S., & Egede, L. E. (2019). Assessing the relationship between adverse childhood experiences and life satisfaction, psychological well-being, and social well-being: United States longitudinal cohort 1995–2014. *Quality of Life Research*, 28(4), 907–914. <https://doi.org/10.1007/s11136-018-2054-6>
- Murray, L. K., Nguyen, A., & Cohen, J. A. (2014). Child sexual abuse. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 23(2), 321–337.
- Mutlu Dakak, Ş. (2023). *Çocukluk çağı travmaları ve yeme tutumu arasındaki ilişki: Ruminatif düşünce biçiminin aracı rolü* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Niaraki, F. R., & Rahimi, H. (2013). The impact of authoritative, permissive and authoritarian behavior of parents on self-concept, psychological health and life quality. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(1), 78–85.
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J., & Vos, T. (2012). The long-term health consequences of child physical abuse, emotional abuse, and neglect: A systematic review and meta-analysis. *PLoS Medicine*, 9(11), e1001349. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001349>
- Okcu, T. N. (2007). *Öz-saygı, siyasal etkinlik ve algılanan anne-baba tutumları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sabancı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Olçay, O. (2008). *Bazı kişisel ve ailesel değişkenlere göre okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal analizi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, M. (2023). *Çocukluk çağı travmaları ile travma sonrası stres bozukluğu ve travma sonrası büyüme arasındaki ilişkide ilişkisel faktörlerin aracı rolü* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Özen, Y. (2010). Kişisel sorumluluk bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş (Sosyal psikolojik bir değerlendirme). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 46–58.
- Özgüven, E. İ. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. PDREM Yayınları.
- Öztürk, E., Derin, G., & Okudan, M. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile savunma mekanizmaları ve kendine zarar verme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine & Forensic Sciences*, 17(1), 10–24.
- Özyürek, A., & Özkan, İ. (2015). Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(4), 73–88.
- Pelcovitz, D., Kaplan, S. J., Ellenberg, A., Labruna, V., Salzinger, S., Mandel, F., & Weiner, M. (2000). Adolescent physical abuse: Age at time of abuse and adolescent perception of family functioning. *Journal of Family Violence*, 15(4), 375–389.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı* (1. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Polatçı, S., & Akdoğan, A. (2013). Psikolojik sermayenin performans üzerindeki etkisinde iş aile yayılımı ve psikolojik iyi oluşun etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 273–293.
- Runyan, K. M., May Chahal, C., & Hassan, F. (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. In E. G. Krug, L. L. Dahlberg, J. A. Mercy, A. B. Zwi, & R. Lozano (Eds.), *World report on violence and health* (pp. 57–86). World Health Organization.
- Runyan, D., Wattam, C., Ikeda, R., Hassan, F., & Ramiro, L. (2002). *World report on violence and health: Child abuse and neglect by parents and other caregivers*. World Health Organization. Retrieved from.
- Russell, D., Higgins, D., & Posso, A. (2020). Preventing child sexual abuse: A systematic review of interventions and their efficacy in developing countries. *Child Abuse & Neglect*, 102, Article 104395. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104395>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 141–166. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.141>
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069–1081.
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719–727.
- Ryff, C. D., Magee, W. J., Kling, K. C., & Wing, E. H. (1999). Forging macro-micro linkages in the study of psychological well-being. *The Self and Society in Aging Processes*, 247, 278.
- Ryff, C., & Singer, B. (2008). Know thyself and become what you are: A eudaimonic approach to psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*, 9(1), 13–39. <https://doi.org/10.1007/s10902-006-9019-0>
- Sağat, H. (2016). *Bireylerin anne baba tutumlarının özgüven ve sosyal fobiye olan ilişkisinin incelenmesi* (Tez No. 435672) [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sağlam, S. (2007). *Lise öğrencilerinin ana-baba iletişimi sosyal destek ve ana-baba tutumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarı, T., & Çakır, G. (2016). Mutluluk korkusu ile öznel ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(25), 23–34.
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5–14. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.5>
- Serin, N. B., Serin, O., & Özbaş, L. F. (2010). Predicting university students' life satisfaction by their anxiety and depression level. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 579–582.
- Sezer, F. (2013). Psikolojik iyi olma durumu üzerine etkili faktörler. *Education Sciences*, 8(4), 489–504.
- Sezer, Ö., & Yıldırım, O. (2018). Üniversite öğrencilerinin algılanan anne baba tutumlarına göre kendilerini değerlendirmelerinin ve kardeş ilişkilerinin incelenmesi. *Aile Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 86–117.
- Sharma, M., Sharma, N., & Yadava, A. (2011). Parental styles and depression among adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 37(1), 60–68.
- Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Van Ijzendoorn, M. H. (2013). The neglect of child neglect: A meta-analytic review of the prevalence of neglect. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 48(3), 345–355. <https://doi.org/10.1007/s00127-012-0549-y>
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42–59.
- Şar, V. (1998). Kötüye kullanım ve ihmalle ilişkili sorunlar. *Psikiyatri Temel Kitabı* (s. 823–834). Hekimler Yayın Birliği.
- Şar, V., Öztürk, E., & İkikardeş, E. (2012). Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 1054–1063.
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P., & Türk-Kurtça, T. (2020). A revised and expanded version of the Turkish childhood trauma questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as an additional factor. *Journal of Trauma and Dissociation*, 21(4), 389–402.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba*. İstanbul: Çantay Yayınları.
- Şerif, M. (1985). (Çev. İ. Sandıkçıoğlu). *Sosyal kuralların psikolojisi*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82–86.
- Taş, B., & Ateş, S. (2020). Boşanmış ve evli ebeveynlere sahip ergenlerin beş boyutlu iyi oluş modeli ve internet bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25), 3198–3232.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİOO): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374–384.

- Telef, B. B., Uzman, E., & Ergün, E. (2013). Öğretmen adaylarında psikolojik iyi oluş ve değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 1297–1307.
- Terr, L. C. (1991). Childhood traumas: An outline and overview. *The American Journal of Psychiatry*, 148(1), 10–21. <https://doi.org/10.1176/ajp.148.1.10>
- Terzi, N. (2024). Çocukluk çağı travmalarının yeme tutumu ve travma sonrası büyüme ile ilişkisinin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Tokol, O. (1996). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen 3–6 yaş çocuklarının gelişim özellikleri ve anne baba tutumlarının karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Toksöz, E. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ve aile tutumu arasındaki ilişki üzerine bir araştırma: Eskişehir ili örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuncer, O. (1980). *Çocuk ve eğitim*. Ankara: TED Yayınları.
- Tüccaroğlu, N. B. (2021). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ile duygu düzenleme gücü ve öz şefkatin incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Türkkan, T., & Odacı, H. (2018). Liseli ergenlerde çocukluk çağı örselenme yaşantılarının cinsiyet, gelir düzeyi ve ebeveyn eğitim durumuna göre incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 71–89. <https://doi.org/10.5505/kpd.2018.40427>
- Üstündağ Köksal, Z. (2022). Ebeveynlerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının cinsiyet ve kronik hastalığa sahip olma açısından incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 5(2), 182–198. <https://doi.org/10.55150/apjec.1116683>
- Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A., & Ekşi, H. (2011). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yavuzer, H. (2020). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeniçeri, İ. (2021). Çocukluk çağı ruhsal travmaları ile depresyon, anksiyete, stres arasındaki ilişkide bilişsel esnekliğin aracı rolü ve bilişsel esneklik eğitim programının etkililiğinin sınanması [Doktora tezi]. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Yılmaz, A. (2009). İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin anne baba tutumları ile kararsızlık düzeyleri arasındaki ilişki (Tez No. 239229) [Yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yılmaz, G., İşiten, N., Ertan, Ü., & Öner, A. (2003). Bir çocuk istismarı vakası. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46(4), 295–298.
- Yılmaz, M. (2020). Romantik ilişkilerdeki mükemmeliyetçiliğin psikolojik iyi oluş ve çocukluk çağı travmalarıyla ilişkilendirilmesi (Tez No. 648486) [Yüksek lisans tezi]. Haliç Üniversitesi, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yılmaz, M. T. (2009). *Üniversite öğrencilerinin öz-anlayışları (self-compassion) ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi.

- Yılmaz, Y. (2007). *Anne-baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarıları ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (1986). *Gençlik Çağı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (1998). *Çocuk Ruh Sağlığı: Çocuğun Kişilik Gelişimi, Yetiştirilmesi ve Ruhsal Sorunları*. Özgür Yayınları.
- Yurdakök, K., & İnce, O. T. (2010). Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(4), 423-433.
- Zara, A. (Ed.). (2011). *Yaşadıkça: psikolojik sorunlar ve başa çıkma yolları*. İmge.
- Zhang, W. B., Jia, F. F., Liu, B. P., Li, Q., & Jia, C. X. (2024). Explaining how childhood physical abuse and physical neglect influence adult depression: an analysis with multiple sequential mediators. *Child Abuse & Neglect*, 152, 106771. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2024.106771>
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541. <https://doi.org/10.5798/diclemedj.0921.2012.04.0196>
- Zümbül, S. (2019). Öğretmen adaylarının psikolojik iyi oluş düzeylerinde bilinçli farkındalık ve affetmenin yordayıcı rolleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 20-36.
- Witt, A., Brown, R. C., Plener, P. L., Brähler, E., & Fegert, J. M. (2017). Child maltreatment in Germany: prevalence rates in the general population. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 11, 1-9. <https://doi.org/10.1186/s13034-017-0185-0>
- World Health Organization (WHO). (2004). *Promoting mental health: concepts, emerging evidence, practice (Summary Report)*. Geneva: World Health Organization.

EKLER

Ek 1. Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:

- 18-20 ()
- 21-23 ()
- 24-26 ()
- 27-29 ()
- 30 ve üzeri ()

3. Okumakta Olduğunuz Fakülte/ Bölümü:

- Almanca Öğretmenliği Bölümü
- Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü
- Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü
- Biyoloji Öğretmenliği Bölümü
- Coğrafya Öğretmenliği Bölümü
- Felsefe Öğretmenliği Bölümü
- Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü
- Fransızca Öğretmenliği Bölümü
- İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü
- İngilizce Öğretmenliği Bölümü
- Kimya Öğretmenliği Bölümü
- Matematik Öğretmenliği Bölümü
- Müzik Öğretmenliği Bölümü
- Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü
- Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü
- Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik
- Resim ve İş Öğretmenliği
- Sınıf Öğretmenliği
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
- Tarih Öğretmenliği Bölümü
- Türkçe Öğretmenliği Bölümü
- Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölümü

4. Sınıfınız:

- 1.Sınıf ()
- 2.Sınıf ()
- 3.Sınıf ()
- 4.Sınıf ()
- Hazırlık ()

5. Gelir Seviyeniz:

- Düşük ()
- Orta ()
- İyi ()

6. Annenizin eğitim durumu:

- Okur yazar değil ()
- İlkokul ()
- Ortaokul ()
- Lise ()
- Üniversite ()
- Lisansüstü (Yüksek Lisans-Doktora) ()

7. Babanızın eğitim durumu:

- Okur yazar değil ()
- İlkokul ()
- Ortaokul ()
- Lise ()
- Üniversite ()
- Lisansüstü (Yüksek Lisans-Doktora) ()

8. Anne Babanız:

- Anne-baba sağ, birlikteler ()
- Anne-baba sağ, boşanmışlar ()
- Anne hayatta değil ()
- Baba hayatta değil ()
- Her ikisi de yaşamıyor ()

9. Çocukluk döneminde travmaya maruz kaldınız mı?

(Travma: Bireyin maddi ve manevi yaşamını tehlike altında bırakan ve bireyi sarsıntıya uğratan durumlar.)

- Evet ()
- Hayır ()

10. (9. Soruya cevabınız evet ise) Yaşadığınız travmayı tanımlar mısınız?

- Fiziksel (Vurmak, dövmek, yaralamak gibi) ()
- Psikolojik (Aşağılamak, eleştirmek, utandırmak gibi) ()
- Cinsel (Vücudun özel alanlarına dokunmak, tacize uğramak gibi) ()

11. (9.soruya cevabınız evetse) Yaşadığınız travmanın kaynağını işaretleyiniz:

- Aile (1.dereceden yakın anne, baba, kardeş) ()
- Akrabalar ()
- Herhangi bir yakınınız ()
- Arkadaş/arkadaşlar ()
- Tanıdığınız biri/birileri ()
- Yabancı/yabancılar ()

Ek 2. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Aşağıda katılıp ya da katılamayacağınız 8 ifade vardır. 1–7 arasındaki derecelendirmeyi kullanarak, her

bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.

1- Kesinlikle katılmıyorum

2 -Katılmıyorum

3 -Biraz katılmıyorum

4 -Kararsızım

5 -Biraz katılıyorum

6 -Katılıyorum

7 -Kesinlikle katılıyorum

Aşağıda katılıp ya da katılamayacağınız 8 ifade vardır. 1–7 arasındaki derecelendirmeyi kullanarak, her bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum

1 Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum

2 Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir

3 Günlük aktivitelere bağlı ve ilgiliyim

4 Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum

5 Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim

6 Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum

7 Geleceğim hakkında iyimserim

8 İnsanlar bana saygı duyar

Ek 3. Anne Baba Tutum Ölçeği

Size, ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara ne derecede benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu düşünerek cevap kâğıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle gösterelim:

Okula gidiş geliş saatlerini çok sıkı kontrol eder, kimlerle arkadaşlık ettiğimi sorgular.

A) Hiç uygun değil B) Pek uygun değil C) Biraz uygun D) Uygun E) Çok uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “Hiç uygun değil”in karşılığı olarak A, sizi genellikle serbest bırakıyorsa “pek uygun değil”in karşılığı olarak B, ne yaptığınızla çoğunlukla ilgileniyor bazen sizi serbest bırakıyorsa “biraz uygun”un karşılığı olarak C, sizin hangi saatte nerede olduğunuzu ve kimlerle olduğunuzu izliyorsa “uygun”un karşılığı D’yi çok sıkı bir biçimde izliyorsa “Çok uygun”un karşılığı olarak E’yi işaretlemeniz beklenmektedir.

A) Hiç uygun değil

B) Pek uygun değil

C) Biraz uygun

D) Uygun

E) Çok uygun

1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.

A() B() C() D() E()

2. Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir

A() B() C() D() E()

3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.

A() B() C() D() E()

4. Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.

A() B() C() D() E()

5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.

A() B() C() D() E()

6. Arkadaşlarımı eve çağdırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.

A() B() C() D() E()

7. Elimden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.

A() B() C() D() E()

8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.

A() B() C() D() E()

9. Bana hükmetmeye çalışır.

A() B() C() D() E()

10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.

A() B() C() D() E()

11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.

A() B() C() D() E()

12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.

A() B() C() D() E()

13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.

A() B() C() D() E()

14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.

A() B() C() D() E()

15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.

A() B() C() D() E()

16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.

A() B() C() D() E()

17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.

A() B() C() D() E()

18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.

A() B() C() D() E()

19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.

A() B() C() D() E()

20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.

A() B() C() D() E()

21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.

A() B() C() D() E()

22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, Sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.

A() B() C() D() E()

23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.

A() B() C() D() E()

24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.

A() B() C() D() E()

25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak Kullanırdı.

A() B() C() D() E()

26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.

A() B() C() D() E()

27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.

A() B() C() D() E()

28. Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.

A() B() C() D() E()

29. Ona yaklaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.

A() B() C() D() E()

30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamıştır.

A() B() C() D() E()

31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.

A() B() C() D() E()

32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.

A() B() C() D() E()

33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.

A() B() C() D() E()

34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmak gerektiğini söyler.

A() B() C() D() E()

35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.

A() B() C() D() E()

36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister

A() B() C() D() E()

37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.

A() B() C() D() E()

38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.

A() B() C() D() E()

39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.

A() B() C() D() E()

40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.

A() B() C() D() E()

Ek 4. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği(Ctq-33)

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1)Yeterli yemeğim olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2) Gündelik bakım ve güvenliğim sağlanıyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4) Fiziksel ihtiyaçlarım tam olarak karşılanırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5) Ailemde sorunlarımı paylaşabileceğim biri vardı

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6) Üst baş açısından bakımsızdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7) Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8) Anne ya da babam kendimden utanmama neden olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9) Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10) Ailemde değiştirmek istediğim şeyler vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11) Ailemdelikler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12)Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13) Anne ya da babam fikirlerimi önemserdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14) Ailemdelikler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15) Fiziksel bakımdan hırpalanmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16) Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17) Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18)Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19)Ailemdelikler kendilerini birbirlerine yakın hissedereklerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20) Biri bana cinsel amaçla dokunmaya ya da kendisine dokundurtmaya çalıştı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

21) Kendisi ile cinsel ilişki kurmadığım takdirde bana zarar vermekle tehdit eden biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

22) Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

23) Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24) Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25) Ailemdekiler bana karşı suçlayıcıydı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26) İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27) Cinsel istismara uğradığım kanısındayım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28) Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

29) Ailemdekiler yaşıtlarımla ve arkadaşlarımla görüşmemi kısıtlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

30) Ailemdekiler her şeye karışırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

31) Anne ve babam bir işi kendi başıma yapmama fırsat verirdiler.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

32) Ailemdekiler rahat vermeyecek derecede peşimdeydiler.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

33) Anne ya da babam beni kontrol etmek için kişisel eşyalarımı benden habersiz karıştırırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Ek 5. Etik Kurul İzni

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 06 Karar No: 24	Toplantı Tarihi: 18.07.2024
	Aşağıda bilgileri verilen yüksek lisans tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu yüksek lisans tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü: Halime YAVILIOĞLU Çalışma Konusu: Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Travmaları, Ebeveyn Tutumları Ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK	Etik Kurul Başkanı	e-imza
Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	e-imza
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	izinli
Prof. Dr.Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Üyesi	e-imza
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	e-imza

Ek 6. Uygulama İzni

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-56785782-302.08.01-2400356294

31.10.2024

Konu : Uygulama İzni (Halime
YAVILIOĞLU)

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 30.10.2024 tarihli ve E-29202147-101.02.02-2400354350 sayılı belge.

Danışmanlığımı Doç.Dr. Arzu GÜLBAHÇE'nin yürüttüğü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi **Halime YAVILIOĞLU**'nun tez çalışması kapsamında '**Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Travmaları Ebeveyn Tutumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**' isimli tez çalışması için 2024-2025 eğitim öğretim yılı güz yarıyılı içerisinde Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına ekte sunulan ölçekleri online form şeklinde uygulayabilmesi için gerekli izinlerin alınması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim

Prof.Dr. Refik DİLBER
Müdür

Ek : 30.10.2024 tarihli E-29202147-101.02.02-2400354350 sayılı belge

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-29202147-100-2400359496
Konu : Araştırma Uygulama İzni (Halime
YAVİLIOĞLU)

04.11.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Halime YAVİLIOĞLU'nun "**Öğretmen Adaylarının Çocukluk Çağı Travmaları Ebeveyn Tutumları ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" isimli çalışması ile ilgili adı geçen Enstitü Müdürlüğünden alınan 31.10.2024 tarih ve E-56785782-302.08.01-2400356294 sayılı belge Ek'te gönderilmiştir.

Bilgilerini ve Bölümünüz öğrencilerine duyurulması hususunda gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Ufuk ŞİMŞEK
Dekan

Ek : 31.10.2024 tarihli E-56785782-302.08.01-2400356294 sayılı belge

Dağıtım:

Gereği:

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Başkanlığına
Eğitim Bilimleri Bölümü Başkanlığına
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Başkanlığına
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Başkanlığına
Özel Eğitim Bölümü Başkanlığına
Temel Eğitim Bölümü Başkanlığına
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Başkanlığına
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Başkanlığına

Ek 7. Ölçek İzinleri

Ölçek Kullanım İzni

Etiket ekle

☆

H

Halime Yavilioğlu 25 Haz

Alicılar: eldelek

Sayın Prof. Dr. Jale ELDELEKLİOĞLU Hocam.
Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Yüksek Lisans öğrencisiyim. İsmim Halime Yavilioğlu. Çalışmasını yapacağım yüksek lisans tezi kapsamında planladığım araştırma için "Anne Baba Tutumları Ölçeği" ni kullanmak için izninizi talep ediyorum. Ölçeğinizi kullanmama izin veriyorsanız ölçek maddelerini ve puanlamasına ilişkin bilgileri de gönderirseniz sevinirim. İyi çalışmalar dilerim. Saygılarımla.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Kullanım İzni

Gelen Kutusu

★

H

Halime Yavilioğlu 11 Haz

Alicılar: \

Sayın Prof. Dr. Vedat Şar Hocam.
Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bilim dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. İsmim Halime Yavilioğlu. Çalışmasını yapacağım yüksek lisans tezi kapsamında planladığım araştırma için "Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği" ni kullanmak için izninizi talep ediyorum. Ölçeğinizi kullanmama izin veriyorsanız ölçek maddelerini ve puanlamasına ilişkin bilgileri de gönderirseniz sevinirim. İyi çalışmalar dilerim. Saygılarımla.

S

18 Haz

Alicılar: ben

Kullanabilirsiniz.

Alıntılanan metni göster

Halime Yavilioğlu 30.10.2022

Alicılar: bakitelef

Merhaba rahatsız ettiğim için özür dilerim. Ben Atatürk Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Psikolojik iyi oluş ölçeğini benimle paylaşır mısınız? İyi günler.

B

Bulent Baki Telef 30.10.2022

Alicılar: ben

Merhabalar,

Ekte ölçeği, geçerlik ve güvenilirliğini gönderiyorum. Araştırmınızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar.

Alıntılanan metni göster

W

Psikolojik iyi...enirliđi.doc

↓

↻

PDF

Psikolojik iyi...lışması.pdf

↓

↻

111

ÖZ GEÇMİŞ

Halime Yavilioğlu Lisans eğitimini 2020 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünde tamamlamıştır. Şu anda Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. Aynı zamanda Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde lisans eğitimine devam etmektedir.

Yavilioğlu, lisans eğitimi sürecinde ortaokul ve ilkokul kademelerinde stajlarını tamamlamıştır. 2022 yılında Özel Eğitim Öğretmeni olarak görev almıştır. 2023 yılında Atatürk üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Uygulama ve Araştırma Merkezinde psikolojik danışman olarak çalışmaya başlamıştır. Aynı zamanda özel bir kurumda Stajyer Rehber Öğretmen olarak görev yapmaktadır.

